

ПРАВДА

ВИЗВОДИТЬ
ВАС

ієромонах
Макарій

ієромонах Макарій

ПРАВДА ВИЗВОДИТЬ ВАС

*Проповіді на неділі
та празники*

ієромонах Макарій

ПРАВДА
ВИЗВОДИТЬ
Вас

Пієромонах Макарій
ПРАВДА
ВИЗВОДИТЬ
Вас

*Проповіді на неділі
та празники*

Львів
Видавництво «Свічадо»
2019

УДК 27-29
М 15

*Дизайн обкладинки
Христина Рейнарович*

*Фото на обкладинці
Галина Сідельник*

ієрм. Макарій (Дутка)

М 15 Правда визволить вас. Проповіді на неділі та празники. – Львів: Свічадо, 2019. – 160 с.

ISBN 978-966-938-328-0

Пояснення слова Божого, проповідь – важлива частина Служби Божої. Розкриваючи зміст євангельського читання, проповідник наближає до вірних події історії спасення та наче уприсутнює їх. Це заохочує ще і ще раз переживати євангельську історію, стаючи її учасником, а також виявляти Божу присутність у нашому щоденні.

Адресоване широкому колу читачів: священникам, катехитам, вірним.

УДК 27-29

НЕДІЛЬНІ
ПРОПОВІДІ

Неділя 1-ша по Зісланні Святого Духа

Мт. 10, 32-33. 37-38; 19, 27-30

Тоді озвався Петро і сказав до Нього: «Ось ми покинули все й пішли за тобою; що будемо за те мати?» Ісус відповів їм: «Істинно кажу вам: Ви, що пішли за мною: як новий світ настане, коли Син Чоловічий сяде на престолі своєї слави, сидітимете й ви на дванадцятьох престолах, щоб судити дванадцять поколінь Ізраїля. Ікожний, хто задля імени мого покине дім, братів, сестер, батька, матір, жінку, дітей, поля, в сто раз більше одержить і життя вічне матиме в спадщину. Багато з перших будуть останніми, а останні – першими».

Про майбутню нагороду

Не раз чуючи цей уривок зі Святого Письма, можливо, хтось уже себе запитував, як і апостол Петро: «А що я буду за це мати?» Яка доля чекає мене у майбутньому? Монах каже Господеві, що я справді залишив-таки світ і те, що у світі, то, отже, що матиму натомість, яка частка у Царстві Небесному мене чекає, яке місце я там посаду, який небесний статус отримаю? А світська особа також ставить свої запитання Богові: «Живу християнським життям, у Святому Дусі, у любові до свого ближнього, дотримуюся всіх приписаних постів, відвідую регулярно Божий храм. Тож моє питання до Тебе, Господи: Що я за це матиму, чи мої труди чогось варті перед Твоїм обличчям?» Ось так кожний із нас питає Ісуса, кожен хоче щось мати і посідати...

Так ми поводимося перед Богом, бо живемо таким життям власне у світі. Щось комусь даємо – чекаємо віддачі, на когось працюємо і, природно, сподіваємося

на заробітну платню, ми любимо когось і вимагаємо від інших, щоб натомість вони теж нас любили. Це немовби природна, нормальна засада. Господь наш Ісус Христос це розуміє і, властиво, Він не докоряє своєму учневі Петрові. У певному розумінні це питання було недоречним. Петро запитував: «Що ми отримуємо за те, що пішли за Тобою?» Христос міг відповісти, що кожна людина, яка йде за Ним, плекаючи такі думки, взагалі не розуміє, не усвідомлює, що означає наслідувати Його. Але все ж таки це було природне запитання для людини. Отже, Господь приймає це запитання і наводить три великі правди християнського життя.

Перша правда полягає у тому, що кожен, хто змагається разом із Богом, поділятиме разом із Ним перемогу і втішатиметься нею. Часто траплялося, що коли масштабні бойові дії, війни завершувалися перемогою, то проводирі, генерали, імператори забували про звичайних, рядових військових, солдатів. У історії людства не раз бувало так, що хтось боровся за свою країну, за її незалежність так самовіддано, що ставав героєм своєї держави, у якій мав би комфортно проживати опісля. Однак, на превеликий жаль, ставалося так, що ці герої вмирали з голоду.

Це, браття і сестри, так буває лише у нашому світському житті. Але цілком не так є у Божому житті. Повірте, не така страшна доля чекає того, хто бореться разом із Ісусом Христом. Той, хто спільно з Господом воює, щоб загинути, поділяє з Ним і Його перемогу. Хто носить хрест, буде носити також вінок майбутнього вічного життя.

Друга правда, яку Христос відкрив, відповідаючи на запитання Петра: «А що будемо мати?», – це запевнення, що християнин отримує набагато більше взамін за те, що він пожертвував собою, своїм часом. Однак

не матеріяльні, тлінні блага, а участь у Божому житті й громадянство на Небі.

І, насамкінець, *третья правда*, яку представив нам Христос: «Багато з перших будуть останніми, а останні першими». Тут можна б сказати, що наприкінці нас очікують сюрпризи, несподіванки. Бог судить не згідно з людськими стандартами, а за серцем людини, за тим, що міститься у її нутрі. Це застереження Христос адресував все ж таки апостолові Петру. Цілком можливо, що саме тоді апостол Петро високо підносив свою значущість і нагороду, яку мав би отримати. Однак Ісус йому каже: «Кінцевий результат і оцінка залежать від Бога». Таке застереження Боже спрямоване проти будь-яких проявів гордості, тільки Бог правильно судить людину, тільки Він один знає мотиви, наміри людського серця. І, на правду, скромні та непомітні на землі люди можуть бути великими на небесах, а великі і сильні можуть бути скромними й останніми у майбутньому віці.

Амінь.

Неділя 2-га по Зісланні Святого Духа

Мт. 4, 18-23

А йдучи попри Галилейське море, побачив двох братів: Симона, що звався Петром, і Андрія, його брата, що закидали сіті у море, бо були рибалки. І до них мовив: «Ідіть за мною, я вас зроблю рибалками людей». І ті негайно кинули сіті й пішли за Ним.

Про зосередженість у молитві

Думаю, більшість із нас, читаючи духовну літературу, звертали увагу на такі поняття: «зосередженість ума», «внутрішня увага», «чиста молитва», «молитва без помислів». Цими і подібними висловами духовні письменники підкреслюють, що наша приватна молитва – чи у своїй кімнаті, чи у храмі – в ідеалі має бути чистою, тобто під час молитви ніщо земне не сміє нас відволікати від думки про Бога.

В одному церковному піснеспіві є такі слова: «Нехай мовчить усяка плоть людська, нехай стоїть зі страхом і трепетом. І ні про що земне в собі нехай не помишляє, бо Цар над Царями і Володар над Володарями приходять себе у жертву принести і дати себе на поживу вірним...» Для нашого духовного життя дуже важливо бути зосередженими, уважними на молитві. Декілька разів на св. Літургії священник закликає людей бути уважними, особливо перед читанням Апостола, св. Євангелія та перед прийняттям св. Причастя: священник немовби каже людям: «Дорогі, зосередьтеся, заспокойтеся, не блукайте умом по всьому світу, станьте всім своїм еством перед Богом, Він слухає голос вашої молитви».

Чому багатьом із нас так важко зосередитися, сконцентруватися на молитві? Чому так стається, що ми проказуємо слова молитви, а ум наш блукає десь далеко? Чому сторонні помисли, думки переповнюють нас під час молитви? Чому нам інколи здається, що молитва не досягає цілі та залишається невислуханою? Великий учитель Церкви Євагрій казав, що молитва – це розмова ума з Богом. Молитва є наша зустріч із Богом. Однак може статися так, що ми молилися, а зустріч не відбулася, проказували слова, а розмова не вдалася. Дорогі, молитва – це діалог, і тому вона передбачає відповідь, яку той, хто молиться, повинен почути. Якщо ми молимося і у храмі, й удома, а не чуємо відповіді, то це означає, що щось не гаразд у нашій молитовній практиці. Це означає, що нам варто себе перевірити, проконтролювати, чи правильно ми молимося.

Парафіяльний священник якось запросив одного старого монаха на престольний празник. Усе зовні у храмі виглядало дуже добре. Церква була гарно прибранна, вся у квітах. Співав гарно хор, добре дякував місцевий дяк, навіть сусіди-священники заздрили пароху, що має такого співучого й молитовного дяка. Літургія завершилася численними подяками всім і за все. А тоді всіх, хто був ближче до престолу, запросили на смачну празничну трапезу. Парох чемно дякує старому монахові за те, що він узяв участь у спільній молитві. Радісно каже: «Свято нам вдалося, ви бачили, що храм був повен людей?» А старець йому на те відповідає: «Всечесний отче, та я стояв усю Службу Божу попереду і зауважив, що мало хто був у храмі». Парох зніяковів і подумав, що монах вже у літах, то й не догледів багато чого і кого. Але старець продовжив: «Дивіться, отче, ви всю Службу Божу з парафіянами

возили цеглу на майбутню дзвіницю, а ваш дяк виганяв зі свого городу курей, бо його сусід часто забуває зачинити хвіртку. І так кожен другий чи третій вірний перебував при своїх особистих справах та інтересах, але не у храмі».

Щось подібне буває і з нами під час молитви. Ніби й приходимо до церкви. Частіше буваємо в храмі під час Великого посту, в середу, у п'ятницю. А ми у монастирі щодня по п'ять-шість годин перебуваємо у Божому храмі. Однак ви, наші прихожани, і ми, монахи, якось невдоволені нашою молитвою... Ніби зовні все виконали за законом, а серце залишилося порожнім, ми не стали ближчими до Бога. Якими зайшли до храму, такими самими вийшли, а, може, ще гіршими стали...

А пригадаймо, як добре відчуваємося тоді, коли відчуваємо під час молитви скруху, пробудження якогось теплого почуття до Бога! Він нам стає такий близький і рідний! Тоді ми сподіваємося ще раз прийти до храму, аби це почуття, відоме лише Богові й нашій душі, пережити знову. Отже, це означає, що ми «засмакували» Бога, Він нам відкрився. А чому Він відкрився? Чому досі ми Його не відчували? Напевно, дорогі у Христі, Бога закрила від нас неухважність, розсіяність, блукання наших думок. Фізично у церкві на молитві ми були присутні, а у думках – ні.

Для того, щоб ми зуміли зосереджуватися, щоби сторонні помисли не тривожили нас під час молитви, щоб наш ум не блукав у далекій країні та щоб ми відчували, що наша молитва долинає до Бога, маємо молитися, не думаючи ні про що інше, крім Господа. Гарно сказав святитель Теофан Затворник (XIX ст.), що молильник має поводитися так, як студент перед іспитом. Він постійно думає тільки про одне – про складання

іспиту. Дай, Господи, і нам так налаштувати свою душу! А свята Мати Тереза ще влучніше сказала: «Що в житті може бути кращого і більшого, приємнішого, ніж думати про Того, кого ти любиш, про Бога?» Знаю з досвіду багатьох людей і зі свого дуже маленького, що це не просто – постійно бути уважним до Бога. Іспит можна якось і своїми зусиллями скласти. А от бути зосередженим на особистій чи спільній молитві, то є велика штука, яку без Божої помочі нам, немічним і грішним, аж ніяк не осягнути! Тому раджу собі й усім вам: коли під час молитви бачимо, що різні думки звідусіль нас атакують, то стараймося наслідувати апостолів, найближчих учнів Христових. Вони казали: «Господи, ми не вміємо молитися як слід, Ісусе Наставнику, Боже наш, навчи нас молитися». Так і ми десятки разів повторюймо: «Господи Ісусе Христе, навчи мене молитися». І будьмо певні – це станеться, і ми будемо від цього щасливі.

Дай нам, Боже, відчути Твою близькість до нашого серця, відчути єством, що стали Тобі рідними. Дай нам навчитися справжньої молитви, в якій ми єднаємося з Богом, розмовляємо з Ним, зустрічаємо Його лицем до лиця. Ось до чого справді ми є покликані.

Нехай допоможе нам Господь у цій молитовній зосередженості прожити увесь наш час, а насамкінець зустріти самого Христа у Царстві Небесному.

Неділя 3-тя по Зісланні Святого Духа

Мт. 6, 22-33

Світло тіла – око. Як, отже, твоє око здорове, все тіло твоє буде світле. А коли твоє око лихе, все тіло твоє буде в темряві. Коли ж те світло, що в тобі, темрява, то темрява – якою ж великою буде! Ніхто не може двом панам служити: бо або одного зненавидить, а другого буде любити, або триматиметься одного, а того знехтує... Отож не турбуйтеся, промовлявши: Що будемо їсти, що пити й у що зодягнемось? Про все те побиваються погани. Отець же ваш небесний знає, що вам усе це потрібне. Шукайте перше Царство Боже та його справедливість, а все те вам докладеться.

Про вірність християнським цінностям

У побутовому житті ми часто кажемо: «світлий день», «світла людина» тощо. Світло – це передусім те, що ми можемо бачити своїми очима. Відсутність світла породжує темряву. Коли вимикаємо у своїй кімнаті електричне світло, стає темно і з'являється безліч перешкод для того, щоб людина могла нормально працювати. У часи земного життя Ісуса Христа в Палестині у хатах було тільки одне кругле вікно діаметром у пів метра, і тому в такому приміщенні було темно. Лампи, якими послуговувалися у побуті, були наповнені олією, у якій палав гніт. Тоді, коли не існувало сірників, запалити світильник було непросто. Зазвичай він стояв на підставці. Коли господарі виходили з хати, вони знімали його і ставили під глиняний посуд. Світло лампи мали бачити всі, хто приходив до кімнати.

Так само наше християнське життя має стати світлом, яке світить перед людьми, щоб вони бачили ваші

добрі вчинки і прославили Отця, що на Небі. Однак хочу наголосити: наше християнське життя люди повинні бачити не лише тут, у церкві. Бо якщо християнський спосіб життя обмежений до церковних стін, то він не може комусь іншому принести користь.

Життя у Бозі має проявитися у звичайному побутовому житті, у буденності. Наше християнство можна побачити по тому, як ми ставимося до своїх батьків, до своїх підлеглих, до керівництва. Яке наше духовне життя можна побачити по тому, які газети і журнали ми читаємо, які фільми переглядаємо... Наше християнство можна пізнати і по нашій мові: чи ми коректні у словах, чи наші висловлювання доброзичливі і безпристрасні стосовно ближніх. Тому, якщо ми справжні християни, то ними будемо в крамниці, при будь-якій праці, на будь-якій посаді.

У наступну неділю, четверту після Зіслання Святого Духа, наша Греко-Католицька Церква святкуватиме пам'ять всіх святих українського народу. Серед цих людей було багато священиків, єпископів, мирян, які у своєму житті також, як і ми, виконували різноманітну працю, кожен із них мав свій фах, свою відповідальність. Одним із елементів їхньої святости було те, що вони всюди, де закидала їх доля, де посилав їх Бог, zostавалися християнами, не переставали бути вірними Богові.

У нашій монашій студійській спільноті був отець Порфирій-Павло (Чучман), який, до речі, походив із Унева. У свідченнях про цього старця владика Теодор написав, що визначальною рисою монаха Павла була вірність Богові. Він намагався бути вірним слову Божому у найменших речах. Це давало йому можливість безпомилково розрізняти добро і зло, правду і фальш, мир і суєту. Одного разу, як розповідав сам

отець Павло, багато мешканців Дори зібралися у будинку культури на лекцію, яку мав читати комуніст із Івано-Франківська. Гість переконував усіх, що Бога немає. На закінчення своєї лекції він закликав тих людей, які переконалися, що Бога немає, піднести руку. Отець Порфирій сидів у передньому ряді. Коли він озирнувся позад себе, то вразився – зі страху майже всі люди піднесли руки! Отець цього не зробив, бо був глибоко переконаний у тому, що навіть якщо всі навколо скажуть, що Бога немає, він цього не зробить! Навіть тоді, коли треба буде віддати життя, не зречеться віри у Всевишнього!

Споглядаючи життя цього ісповідника віри і всіх інших Божих угодників українського народу, ми подивляємо їхню вірність Христові. Однак ми повинні не тільки подивляти, а й за їхнім прикладом плакати щире християнське життя, бути світлом для світу навіть у буденних обставинах. Бо лише так зможемо проявити нашу віру тоді, коли треба буде зробити відповідальний і важливий крок.

Неділя 4-та по Зісланні Святого Духа. Всіх святих українського народу

Мт. 8, 5-13

Коли Ісус увійшов у Капернаум, приступив до Нього сотник, благаючи Його словами: «Господи, слуга мій лежить дома розслаблений і мучиться тяжко». Ісус каже до нього: «Я приїду й оздоровлю його».

Про приятелів

Від моменту народження і до останнього подиху людина перебуває в колі близьких, осіб, які дорогі її серцю. Ніхто зі смертних на цій землі не може сказати: «Я прожив сам». Так, не заперечую, можливо, якийсь короткий час чи навіть тривалий період ми були самі, однак більша частина людського життя минає у спілкуванні з іншими. Самотність не є природним станом людини. Людина не може повноцінно жити і розвиватися без участі і присутності у її житті іншого «я». Це наочно відображає старослов'янське слово «другія» (українською – інші, тобто «другий я»). Кожна окрема людина є суспільною істотою і, хочемо ми того чи не хочемо, змушена зважати на інших та мати з ними особисті стосунки.

Не варто уникати чи боятися присутності інших людей у нашому житті. Це ж так приємно і мило у Божих очах – мати багато людей, яким довіряєш, яких безмежно любиш, заради яких жертвуєшся щодня! Один український письменник писав: «Любити всіх і бути любленим усіма. Це те найкраще, що можемо у цьому житті віднайти!». Як гарно сказано: «любити і бути любленим»! Заплющіть на хвилину

очі, читаючи цей текст, і пригадайте собі своє життя від дитинства і до сьогоднішньої миті. Побачите, як багато добрих людей ви знали, яких хороших друзів знайшли у дитинстві, в юності, у молоді роки, а навіть на схилі літ вашої земної мандрівки! Ці близькі друзі й знайомі нас люблять, а хоч відійшли із цього світу, та не перестають любити, бо молять Господа за нас у вічності. Пригадуймо їх поіменно і дякуймо їм, що вони були і що є у нашому житті. Саме їх Бог послав у наше часом непросте життя. Через них до нас промовляв Господь. Ісус торкався нашого серця через тих прекрасних людей, учив нас любити Його в наших ближніх. Саме Ісус казав, що немає на земній кулі більшої любови понад ту, коли живемо ради своїх друзів, віддаємо за них щоденно своє життя. «Коли я був хворий, чи ви навідались до мене? Як був у в'язниці, чи прийшли до мене? Як був голодний, чи дали мені щось з'їсти? Як був спраглий, чи напоїли мене? Отже, що ви зробили одному з найменших у цьому світі, ви зробили мені», – каже Ісус (див. Мт. 25, 31-46).

Господь, який втілювався в Особі Ісуса Христа, на цій землі теж мав друзів, яких дуже любив. У Євангелії згадані лише поодинокі. Насамперед, це Його учні, апостоли. Він усюди ходив із ними, Він сам їх вибрав. Тому маємо розуміти, що вони були Йому потрібні. Христос вибрав їх, щоб вони перебували з Ним постійно, щоб були Його друзями. Дивно, що Ісус потребував людської дружби. Сама сутність християнської віри дозволяє нам із благоговінням і смиренністю сказати, що Бог є нещасливим без людей. Лише тому, що Бог є Отець, наш Батько, Його серце болітиме доти, поки кожна людина не спасеться через Нього.

Христові апостоли були різними особами, кожен зі своїм характером і своїми звичками – добрими чи ні,

але Ісус дуже полюбив їх. Якимось чином Він до них сказав: «Ви – мої найкращі друзі, і Я вас полюбив, і вибрав з-посеред цього світу, бо ви мої!». Чи нам не було б приємно почути: «Василію, Петре, Галино, Наталіє... Ви – мої найкращі друзі»?! А Ісус завжди до нас так промовляє... Дивіться, які вони різні: Матей був митником, а Симон – фанатичним націоналістом, Петро – надзвичайно гарячковою особою, а наймолодший апостол – Йоан був дуже делікатною і вразливою людиною. Та всі вони у товаристві Ісуса між собою друзі. У тому і полягає одне із чудес Христа – всі вони жили мирно. Правдиві християни, хай такі різні, можуть жити у мирі та злагоді. Лише у Христі вирішуються проблеми співжиття, бо навіть зовсім протилежні один одному люди можуть об'єднатися у любові до Нього. Якщо ми справді любимо Ісуса Христа, то неодмінно будемо любити один одного.

Ще одну дружбу Ісуса згадує євангелист Йоан, якого називають апостолом любові. «А любив же Ісус Марту і Марію, і брата їх Лазаря», – пише він (див. Йо. 11, 5). Господь полюбив їх винятково, бо вони були відкриті до Його любові. Для Христа були завжди відчинені двері не лише їхнього дому, а й двері їхнього серця. Ці Ісусові друзі водночас надавали Йому фізичний відпочинок у своєму домі: вмивали ноги після довгих подорожей, годували, тамували Його спрагу. Птиці мали гнізда, лисиці – нори, а Сину Людському не було, де голови прихилити. Однак у домі Лазаря ці троє віддано люблячих людей давали Ісусові у цьому світі відчуття своєї близькості. Серед них, у їхньому сімейному колі, Він почувався комфортно і затишно, почувався не самотньо, особливо тоді, коли багато людей Його відкидали, і Він казав: «Як мені на душі важко...» Коли Христос провідував Лазаря і його сестер,

вони віддавали Йому все своє життя. Марта «клопоталася усякою послугою» (Лк. 10, 40): як би то найкраще, по-людськи Його прийняти. А Марія, відразу сівши біля ніг свого найкращого Приятеля, слухала Його слова, Його поради і навчання.

Коли Ісус приходить у наше щоденне життя, станьмо Йому друзями, нехай Йому буде мило і затишно у нашому товаристві. Трохи послужимо Йому, а потім сядьмо й у тиші послухаймо, що Він до нас промовляє. І ви відчуєте близькість Ісуса, Його любов до кожного з нас. Ми переживаємо ще один досвід, унікальну нагоду бути другом Христа і другом усіх людей землі, яких Бог любить, бо всі є діти Божі, без винятку. «Як то гарно, як то любо, коли браття і сестри живуть разом», – пригадує нам псалмопівець Давид (див. Пс. 133 [132], 1).

Кожну людину, з якою ми зустрічаємося, сприймаймо як Богом послану. Постановимо собі таке золоте правило: того, хто до мене приходить на зустріч, на розмову, для вирішення якоїсь справи, у гості, не відпускаймо зі смутним обличчям. Нехай до свого дому наш гість повернеться кращим, веселішим, спокійнішим, немовби у нас побачив Бога. Дивімося і сприймаймо людей так, ніби на них сам Ісус дивився. А якщо є нагода комусь допомогти, то теж немовби служимо Ісусові, Богові нашому. Наше спілкування з людьми має бути повне любови. Та любов є у наших серцях, але ми боїмося її відкрити, соромимося чогось, бережемо для себе. Не варто її приховувати, даймо наше серце братам і сестрам за вірою і за кров'ю, і отримаємо у стократ більше.

Неділя 5-та по Зісланні Святого Духа

Мт. 8, 28-9, 1

Коли ж Він прибув на той бік, у край гадаринський, зустріли Його два біснуваті, що вийшли з гробниць, але такі люті, що ніхто не міг перейти тією дорогою. І почали кричати: «Що нам і Тобі, Сину Божий? Прийшов єси сюди, щоб нас мучити перед часом?» Оподаль же від них паслося велике стадо свиней. Біси попросили Його: «Як Ти нас виганяєш, пошли нас в оте стадо свиней». «Ідіть!» – сказав їм. І вийшли з них, і ввійшли у свиней. Тоді то все стадо кинулося з кручі в море й утопилося в хвилях. А пастухи повтікали й, прибігши в місто, все розповіли, а й про біснуватих. Тоді все місто вийшло Ісусові назустріч і, побачивши Його, попросили, щоб відійшов з їхніх околиць. Сівши у човен, Він переплив назад і прибув у своє місто.

Про перевагу добра над злом

Цього тижня до нашого монастиря прибуло багато людей, так багато, як ніколи. Всі вони потребували, аби над ними прочитали молитви за зцілення. Після молитов ще близько десяти осіб просили про розмову. Один молодий чоловік довго чекав у черзі і, напевно, змучившись, виступив поперед інших та сказав: «Отче, у мене до вас коротеньке запитання». Коли я кивнув йому, він продовжив: «Коли ви помазували св. елеєм, мене пекло чоло, чи це не є попереджувальним знаком? Можливо, у мені щось злого сидить?» Згодом виявилось, що цей чоловік у нашому монастирі уже якийсь час приступає до св. Причастя, і мені характеризували його як хорошу людину. Тож і кажу: «Якщо ти св. Євхаристію приймаєш і у церкву ходиш, то не бентежся тим випадком».

Дорогі у Христі брати і сестри! Не раз ми занадто багато уваги приділяємо злomu духу. Коли б хтось із невірyючих людей почув, як ми говоримо про лихого, то подумав би, що крім істинного Бога ще є якийсь фальшивий, другий володар світу. Христос не хоче, аби ми занадто цікавилися справами, пов'язаними із злим духом. Один священик писав «Лукавий любить дві речі: коли люди у нього не вірять і коли вірять так сильно, що у всьому вбачають злу силу, до тої міри, що забувають про абсолютну Божу перевагу у всесвіті».

Знаю одну людину, яка у страху перед опануванням проказує молитви, де багато говориться про пекельну силу, боротьбу зі злими духами, але бракує надії на Господа Бога. Така молитва не приносить миру, бо, парадоксально, але що більше ця особа у молитві звертає увагу на дію злих духів, то менше відводить місця на Божу любов і доброту.

Безперечно, ми маємо пам'ятати, що злі духи – це реальність, але не намагаймося пізнати цей світ, бо він може нас знищити. Нині часто можна почути закиди священикам у тому, буцімто вони мало згадують про це у своїх проповідях. Може, і є тут правда, але не можна про це говорити часто, бо найсильніший захист проти злих духів є не знання про них, а наша конкретна любов і служіння Богові та людям. Ось, власне, цього лукавий найбільше боїться, бо не любить і не хоче служити нікому.

Священикам, усім нам, треба більше присвячувати уваги проголошуванню Євангелія і любови Божої, аніж говорити про діла злого. Бо він, як «рикаючий лев», тільки чекає, щоб зацікавити собою якнайбільше.

Неділя 6-та по Зісланні Святого Духа

Мт. 9, 1-8

Сівши у човен, Він переплив назад і прибув у своє місто. І от принесено до Нього розслабленого, що лежав на ношах. Побачивши їхню віру, Ісус сказав розслабленому: «Бадьорися сину, твої гріхи відпускаються».

Про дружбу

У Євангелії є розповідь про те, як розслабленого, спаралізованого чоловіка принесли до Христа. Принесли його найближчі друзі, приятелі.

Дружба, приятельство, якщо вони щирі, мають велику силу. Якщо ми когось любимо, поважаємо, то будь-що намагаємося йому догодити. У доброму розумінні цього слова. Хочемо знати, що приятелеві подобається, а що він просто ненавидить; боїмося завдати йому найменшого болю та незручностей. Якщо справді у нашому серці ця любов жива, то ми готові заради ближнього покласти свою душу і своє життя. Це велике і цінне у Божих очах – жертвувати своє щоденне життя за наших ближніх. Тобто допомагати, служити їм у всіх їхніх потребах.

Нині ми чули дуже цікаву розповідь про людину, яка вилікувалася, ба більше того, спаслася завдяки вірі своїх близьких. Євангелист каже, що Христос побачив їхню віру і сказав: «Бадьорися, сину, стань здоровим, прощаються тобі численні гріхи, які ти вчинив вільно чи невільно перед Божим лицем». Звичайно, якби не друзі, то цей хворий чоловік, очевидно, ніколи не зміг би наблизитися до Христа, щоб отримати зцілення. Цілком можливо (про це нам Євангеліє

не каже), що він у відчаї залишив будь-яку надію і покірно змирився зі своєю нелегкою долею. А ці друзі принесли його до Христа, може, і проти його волі, бо він уже міг зневіритися. Хай там як, але справді, спасла його віра близьких людей.

Тому бачимо з цього наочного прикладу, що людина у своєму житті потребує іншої людини і сама є комусь потрібною. Кожен із нас потребує спільних молитов, потребує підтримки, доброго слова, щирого погляду чи усмішки. Повірмо у те, що Господь Бог з'єднав нас, людей, якимось особливим зв'язком, і тому «недобре чоловікові бути самому» (Бут. 2, 28), у моєму житті потрібен другий «я».

Ще раз кажу: ми потрібні один одному для життя, для щастя, і навіть, поза сумнівом, для спасення. Справді, більшість наших зустрічей із Богом не може відбутися без допомоги людини, саме без отого другого «я». Погляньмо: щоб ми стали християнами, хтось нас ще у дитинстві приніс до церкви, «до хресту», як у народі кажуть, хтось уперше розповів про Бога. Через людину Господь подає нам св. Причастя, відпускає прогрішення. Через людей, із якими спілкуємося щодня, Він об'являє свою волю. За допомогою людини підбадьорює і додає сили. Не раз вистачить сказати людині добре, тепле слово підтримки, як вона здатна «увесь світ перевернути». Людина є немічною, та буває, коли є можливість на когось обпертися, вона здатна на подиву гідні вчинки! Тому у своєму житті ніколи не будьмо скупі на добрі та теплі слова для своїх ближніх.

Справді, дорогі у Христі, людина може привести нас до Бога, до віри. Однак, на превеликий жаль, у її силах також нас від Бога віддалити... Вона може зробити нас розслабленими чи то через вороже ставлення

до нас, неприязнь, чи навіть через прості, здавалося б, речі: насмішки, погляди, упередження, підозри. Як же важко жити, коли знаєш, що тебе у чомусь підозрюють!

Щира, близька людина може влити у нас струмок життя, радості, щастя. Це для нас надзвичайно приємно. Поза сумнівом. Любити та бути любленими усіма – це найбільше щастя, яке лиш можна віднайти у цьому житті.

Дружино, скажи своєму чоловікові, що ти віриш у нього. У те, що він сильний, що багато може досягнути і що ти довіряєш йому. Побачиш, з яким запалом він візьметься до праці!

Чоловіче, скажи дружині, що, незважаючи на сивину у волоссі й перші зморшки, вона залишається для тебе єдиною і найпрекраснішою. Побачиш, як вона розквітне, почувеш, як співатиме, миючи посуд!

Скажи підлеглому, що з нього будуть люди, що він добре виконав свою працю. Ти побачиш, скільки нової енергії з'явиться у нього від цих слів!

Скажи приятелеві: що б не сталося, я тебе не залишу!

Скажи тещі: що б ми без вас, мамо, робили?!

Скажи хворому: скоріше вертайся, бо без тебе якось сумно!

Скажи слабкому: тільки ти можеш мені допомогти!

Скажи тому, хто має жорстке серце і паралізовану волю, що Христос може вилікувати всяку духовну неміч. Поможі наблизитися до Вчителя!

Ці приятелі принесли хворого через дах, покрівлю. Скільки зусиль треба було докласти, щоб втяти таку штуку! А скільки проявити любови та віри! Вони обеззброїли цим Христа. Він похвалив і нагородив їх за це.

Тому дякуймо Богові, якщо поруч із нами є люди, яким так залежить на тому, щоб полегшити нам зустріч із Богом. Які готові зробити все, щоб ми віднайшли радість, мир серця і спокійне життя. Ось саме у такий

спосіб ми повинні діставатися до неба! Сьогодні ти підтримаєш мене, однак завтра ролі можуть помінятися. І я буду допомагати тобі. Браття та сестри, протягаймо один до одного руку допомоги, скріплюймо віру одні в одних, молимося одні за одних.

Часто, коли читаю Євангеліє, у моїй уяві зринає картина: Христос стоїть немовби з протягнутою рукою помочі всім людям, які проходять повз Нього. Ніхто не повертається від Нього з порожніми руками. Не біймося, не стидаймося робити добро! Не думайте, що то вже, можливо, забагато. Просто не переставайте чинити добро! Що ми зробимо комусь із найменших цього світу, це зробимо для самого Христа. Найменший кухлик води, найдрібніша монета, кинута жебракові, бідному, хворому, розслабленому заради Христа, принесе нам плоди Святого Духа.

Нехай Бог нас збереже від того, щоб поблизу виявився хтось, у кого б завмерло Боже життя, згасли радість і бажання жити. Є така гарна розповідь про навечер'я Різдва. Маленька, бідна дівчинка продавала сірники. Надходив вечір, ставало холодніше, люди ще метушилися по місті, готуючись до Святої вечері. Сірники у дівчинки ніхто не купував. Вона зазірала у вікна помешкань і бачила, як люди готуються до великого празника. Тремтячи від холоду, роздумувала, що цим людям тепло та затишно цього вечора. Тоді дівчинка, щоб зігрітися, вирішила запалювати по одному сірникові. Коли догорав останній сірник, вона від немілосердного холоду замерзла...

Отак і біля нас хтось може замерзнути від нашого холодного серця. Не доведи, Господи, до того, щоб наші ближні, приятелі колись перед Богом про нас сказали: «Ото, Господи, я лежав розслаблений, і не було нікого із цих смертних людей, хто б мене до Тебе наблизив».

Неділя 7-ма по Зісланні Святого Духа

Мт. 9, 27-35

І як Ісус відходив звідти, слідом за Ним пустилися два сліпці й кричали: «Помилуй нас, сину Давидів!» І коли Він увійшов до хати, сліпці приступили до Нього, а Він спитав їх: «Чи віруєте, що я можу це зробити?» – «Так, Господи!» – кажуть Йому ті. Тоді Він доторкнувся до їхніх очей, мовивши: «Нехай вам станеться за вашою вірою!» І відкрились їхні очі... Ісус обходив усі міста і села, навчаючи в їхніх синагогах, проповідуючи Євангелію царства та вигоюючи всяку хворобу й недугу.

Про бажання позбутися своєї недуги

Сліпота як хвороба, була дуже поширена у всій Палестині. Люди втрачали зір через блиск східного сонця, також через погану гігієну. Особливо багато інфекцій переносили комахи і, власне, ці інфекції спричиняли втрату зору.

Євангельський текст каже, що незрячі звернулися до Ісуса як до Сина Давида. Вони сприймали Христа як чудотворця, який усе може. Він є Месія, спаситель єврейського народу, який приходить, щоб визволити Ізраїльський народ від гніту Римської імперії. Ісус не відразу відповів на їхні прохання, бо хотів переконатися у щирості і серйозності їхніх бажань, і у тому, що вони справді вірять: Він може їм допомогти. Адже цілком могло бути, що сліпці просто підтримували крик інших. Ісус хотів переконатися у тому, що ці незрячі справді просять про зцілення. Бо, знаєте, люди бідні, хворі, нужденні мали також свої переваги. Така особа була цілком вільною від усіх обов'язків у суспільстві, вона звикла заробляти собі на прожиття і хліб, просячи милостиню.

Коли людина не здатна заробити на прожиття, у цьому є теж свої «плюси». Якось у Львові біля польської катедри до мене підійшла жінка років 60-65, просила гроші. Я через свою наївність уже намірився простягнути їй милостиню. Аж тут підходить чоловік і каже: «Отче, не робіть того, ці люди вже звикли так жити і просити собі на хліб. Нехай ідуть і працюють». Можна було б, на перший погляд, подивуватися жорстокості цього чоловіка і відсутності співчуття. Однак, думаю, він мав рацію. На жаль, серед тих, хто просить допомоги, трапляються ледачі, брехуни і пристосуванці у суспільстві.

Інший випадок. Колись біля церкви св. Архистратига Михаїла щоденно просив милостиню обдертий, брудний чоловік, якого всі кликали Вальком. Отець ігумен пошкодував його й одного разу запропонував: «Вальку, – каже, – ти ще здоровий, чуєшся у силах, залишай жебрацтво, делекую тебе до Унівського монастиря, будеш з весни до осені пасти нашу худобу, а на зиму, може, й іншу роботу тобі підшукаємо». Але чоловік на це не погодився. Пояснив: «Отче, дякую за ваш альтруїзм і бажання допомогти мені. Знаєте, люди на війні за свободу життя віддавали, а я у монастир піду?»

Численні люди у глибині свого серця цілком не ненавидять своєї хвороби, і є багато таких, які, якщо б вони були чесні, то зізнались би, що не хочуть залишити своє недобре життя, свої гріхи. Вже так звиклося. Тому Ісус повинен був спершу переконатися у тому, що люди щиро і справді бажають зцілення, яке лише Він міг їм подарувати.

Просімо і ми в Ісуса, аби Він навчив нас відцуратися нашої духовної сліпоти, подав нам світлий і ясний розум, щоб наші до Нього молитви і прохання слугували нашому спасінню.

Неділя 8-ма по Зісланні Святого Духа

Мт. 14, 14-22

...Звелівши народові посідати на траві, взяв п'ять хлібів і дві риби, підвів очі до неба, поблагословив і розламав ті хліби, і дав учням, а учні – людям. Всі їли до насити й назбирали куснів, що zostалися, дванадцять кошів повних. Тих же, що їли, було яких п'ять тисяч чоловіків, окрім жінок та дітей. І зараз же спонукав учнів увійти до човна й переplistи на той бік раніше від Нього, тим часом як Він відпускав народ.

Про те, що треба для чуда

Читаючи цей уривок з Євангелія від Матея про чудесне нагодування сили народу, в нашій уяві постають різні сцени:

- за Ісусом іде численна юрба, а Він хоче віддалитися на самоту;
- застановляємося над розмовою Христа з учнями про те, що Він наказує їм купити хліба, а вони у розпачі, кажуть, що неможливо нагодувати таку кількість людей;
- ще нас дивує сам факт помноження хліба і те, що ним наситилися п'ять тисяч чоловік.

Євангелист Йоан, розповідаючи про цю подію, згадує ще про малого хлопчину: серед натовпу є «один хлопчина, що має п'ять ячмінних хлібів і дві риби, але що це на таку силу людей!» Справді, це було дуже мало. Ячмінний хліб у ті часи був найдешевший, юдеї ним нехтували. В одній єврейській книзі є правило стосовно жертви, яку мала б приносити жінка, що вчинила перелюб. Це, звичайно, була жертва покаяння, жертва за гріх. Для жертви звичайної завше треба було прине-

сти хліб, який був випечений зі суміші борошна, вина та оливи. Борошно обов'язково було пшеничне, однак коли потрібно було приносити жертву за гріх перелюбу, то для такого хліба вживали ячмінне борошно, бо ячмінь – це їжа для тварин, а гріх жінки, що скоїла перелюб, уважався тваринним гріхом. Також ячмінний хліб був часто їжею бідних, убогих людей.

Але повернемося до цього хлопчини. Коли апостол привів його до Христа, він навіть подумати не міг, які будуть наслідки, що станеться чудо. Отже, у цьому натовпі був хлопчик... Він справді приніс небагато, однак з того, що він приніс, Христос учинив чудо. Так само і в нашому житті буває – нас ніхто у цьому натовпі світу не зауважує, виглядає так, що нікому ми не потрібні. І, власне, через таке ставлення до життя ми навіть те, що могли би принести для Господа, не приносимо. А Ісусові, щоб вчинити чудо, багато не потрібно! Йому лишень потрібно те, що ми Йому можемо принести. Нехай дуже мало, але це буде для Христа. Якщо б ми цілковито віддалися служінню Йому, то не можемо собі навіть уявити, що б Він у такому разі, як Всемогутній Бог, міг зробити з нами і через нас!

Пригадую вже покійного священика Католицької Церкви Веренфріда ван Страатена. Після II Світової війни він розпочав допомагати бідним, знедоленим, переслідуваним. Пізніше заснував організацію «Церква у потребі», яка допомагала священикам Сходу. Коли о. Страатен прийшов до монастиря, то нічим, практично, серед інших не вирізнявся. Монастирське життя було для нього суворим, абат мало не виключив його з монастиря. Однак смирення і бажання працювати для нещасних, убогих чинили в його житті подиву гідні речі. Цей священик-монах не боявся, не соромився жєбрати з простягненим капелюхом на вулиці чи

на будь-якому іншому місці, щоб допомогти знедоленим. Як він сам про себе пише, у 1951 році виголосив свою першу «жебрацьку» проповідь у німецькому місті Кельні на цирковій арені. Вже у Мюнхені люди, бачачи його відвертість і чесність, поклали у той жебрацький капелюх 367 тисяч марок і принесли до каплички, в якій служив отець, 65 тонн різних подарунків. Щотижня на організацію «Церква у потребі» у Німеччині, як правило, надходило 70 тисяч німецьких марок. Хіба це не чудо? Той убогий, хворий монах почувався як той євангельський хлопчина, який мав дуже мало! Але він віддав усього себе, свої таланти, вміння, волю у Христові руки, які благословили його, і через нього, немічного, наситилися як матеріально, так і духовно тисячі людей!

Тому нехай нас у житті ніщо не лякає: що я можу зробити для такої сили-силенної людей? Кожен на своєму місці, при своїх обов'язках нехай приносить те, що може принести Богові. У руках Христа навіть те, що мізерне, що мале, стає великим!

Неділя 9-та по Зісланні Святого Духа

Мт. 14, 22-34

Човен уже був посеред моря і його кидали хвилі, бо вітер був супротивний. О четвертій сторожі ночі (Ісус) прийшов до них, ступаючи морем. Учні, побачивши, що Він іде морем, жахнулись. «То привид!» – заговорили й закричали з переляку. Та Ісус тієї ж миті мовив до них: «Заспокойтесь, – це я, не страхайтесь!» Аж тут Петро озвався до Нього й каже: «Господи, коли це Ти, повели мені підійти водою до Тебе!» «Підійди!» – сказав Ісус. І вийшов Петро з човна, почав іти по воді і підійшов до Ісуса; але, побачивши, що вітер сильний, злякався, почав потопати й крикнув: «Господи, рятуй мене!» Ісус же притьмом простягнув руку, вхопив його і мовив до нього: «Маловіре, чого засумнівався?» І як увійшли до човна, вітер ущух. А тоді ті, що були в човні, вклонилися Йому до ніг, кажучи: «Ти істинно – Син Божий!»

Про Божу присутність

Кожен із нас зі свого більшого чи меншого досвіду знає, як мило перебувати у колі близьких людей. Дитина втішається присутністю своєї матері. Мати пригортає свою дитину, їй добре біля неї. Дитячий плач, сміх наповнюють увесь дім і батьківські серця. Один батько розповідав: «Ти дивишся – і в твоєму нутрі росте любов. Від цього споглядання у тобі росте сила до праці, до боротьби. Ти готовий стати на боротьбу з кожною небезпекою, яка могла би перервати спокійний сон дитини».

Хлопець і дівчина, які полюбили один одного, також насолоджуються тим, що перебувають разом. Днями і ночами вони можуть розмовляти, і це їх

не втомлює! Головне – відчувати присутність близької людини. Не обов'язково навіть розмовляти, а просто перебувати разом. У англійського письменника Роберта Бравнінга є розповідь про двох молодих людей: «Вона поглянула на нього, він на неї – і раптом вони знову немовби ожили». Любов пробуджує...

Подумаймо, дорогі у Христі, якщо такою важливою є людська любов, постійне відчуття іншої особи, то наскільки важливішою для нашої душі є Божа присутність! «Неспокійне моє серце, аж поки не спочине у Бозі», – говорить блаженний Августин. Бог завжди був, є та й буде присутній поміж своїх людей. Наш батько Адам постійно відчував Бога. У стародавні часи Господь захищав свій народ від ворогів. Він був присутній у храмі, який збудував Йому Соломон. «[...] Спорудив Тобі дім на мешкання, місце, де Ти повіки будеш жити. [...] Нехай же буде з нами Бог наш, як був і з нашими батьками. Нехай нас не покидає, нехай нас не відштовхує!» (1 Цар. 8, 13. 57).

Також, коли пророк Ілля втікав на гору Хорив, Господь сказав йому: «“Вийди, встань на горі перед Господом”. І ось прийшов Господь. Великий, потужний вітер, що розривав гори й торощив скелі, йшов перед Господом; та не у вітрі Господь! Після вітру стався землетрус, та й не у землетрусі Господь! По землетрусі – вогонь, та й не у вогні Господь! Після вогню – тихесенький, лагідний вітрець» (1 Цар. 19, 11-12). Ось саме тут Господь, у спокої і тиші. Прикладів, як люди відчували Божу присутність, у Святому Письмі є безліч.

Господь є всюди – на кожному місці та в кожному куточку землі. Він зараз є серед нас, «де двоє або трое зібрані в моє ім'я, там я серед них» (Мт. 18, 20). Як приємно, як будує нашу віру, коли ми разом співаємо: «Господи, помилуй!»! Відчувається, що Господь перебуває

серед нас, що ми тут, у церкві, брати і сестри. Один наш парафіянин – хорист, – ділячись своїм духовним досвідом, зауважив, що саме у церкві по-особливому відчутно, що Бог є і що Його присутність поміж нами очевидна. Ми у це віримо і так молимося: «Царю Небесний, що всюди еси і все наповняєш, прийди і вселися у нас і очисти нас від усякої скверни...»

Господь бажає, щоб ми насолоджувалися Його присутністю, Його товариством. Він для всіх хоче стати другом. У Акафісті до Господа нашого Ісуса Христа ми молимося дуже гарними словами, що для кожної людини залежно від її суспільного становища Господь відкриває себе по-різному. «Ісусе пречудний... Ти подив для ангелів. Ісусе, Ти хвала для патріархів, Ти для монахів радість, для посників витривалість, для плачущих потіха».

У східній християнській традиції маємо ще й багато святих речей, предметів, які нам пригадують, що Господь є серед нас. По-перше, це святе Євангеліє, яке на престолі представляє нам Христа. Ми його виносимо, цілуємо, як самого живого Спасителя. По-друге, це святі ікони, які нас переносять у інший духовний світ. Старець Серафим радив, щоб монах у своїй келії мав дві ікони Христа і Богородиці великого розміру, аби відчувати – Матір Божа і Христос є з нами.

Хотів би до цієї науки долучити такого листа:

Дорогенький (-а), надіюся, що цей лист зустрінеш спокійним і щасливим. Я тільки хотів пригадати тобі, що я тебе люблю і цікавлюся тобою. Вчора я тебе бачив, як ти розмовляв зі своїми приятелями. Я чекав, коли ти заговориш зі мною... Чекав я. Надвечір хотів зробити тобі несподіванку, тож зафарбував небо, коли заходило сонце... І чекав я.

Бачив я, коли ти засинав учора ввечері, і так хотів доторкнутися до твого чола! Однак лише поцілував твою подушку і твоє обличчя промінням місяця. І чекав я... тільки, щоб хоч трішки з тобою поговорити. Скільки подарунків я приготував для тебе!.. Але, на жаль, і мої сльози змішалися з краплями дощу.

А сьогодні чомусь сумний вигляд у тебе... Ти такий самотній! Серце у мене болить, бо я тебе розумію. І у мене були приятелі – вони знехтували мною... Але як я тебе люблю!

Моя любов до тебе глибша за найглибше море, більша від велетенської скали... Я знаю, що життя може бути важке. Вір мені, що я це добре розумію і хочу допомогти. Мій Отець також готовий на поміч. Тільки поклич мене. Запроси мене... Поговори зі мною. Я тебе прошу, не забувай про мене. Але більше часу тобі не хочу забирати. Пам'ятай, що все це від тебе залежить... Я буду тебе чекати, бо я тебе дуже люблю... Можна?

Ісус

Отже, Ісус чекає нас, Він стукає у двері нашого серця. Відчинімо Йому, нехай увійде та «закладе своє житло» (див. Йо. 14, 23), щоб ми вже у цьому житті пізнали, який добрий наш Бог! Щоб ми тут, на землі, смакували Царство Небесне та насолоджувалися ним.

Неділя 10-та по Зісланні Святого Духа

Мт. 17, 14-23

Коли ж прийшли до народу, тоді приступив до Нього один чоловік і, припавши Йому до ніг, каже: «Господи, змилуйся над моїм сином, бо він причинний і тяжко нездужає: часто кидається в огонь, часто й у воду. Я був привів його до Твоїх учнів, та вони не могли його зцілити». «Роде невірний та розбещений», – відповів Ісус, – «доки мені з вами бути? Приведіть мені його сюди!» Ісус погрозив йому, і біс вийшов з хлопця; тож видужав юнак тієї ж миті.

Про наші прохання до Господа

Дорогі у Христі брати і сестри, чи звертали ви увагу на те, що ми дуже часто у Господа про щось просимо, кличемо Його на допомогу сотні, тисячі разів? Нещодавно одна жінка запитала у мене: чи нормально, що ми у Бога тільки про щось просимо, вимагаємо? Можливо, у Божих очах це не дуже добре виглядає, і Він це не схвалює?

І справді, проаналізуймо наші відносини з Богом. Якщо щиро зробимо це, то обов'язково зауважимо, що кожен день нашого життя – це суцільне, постійне, безнастанне благання Господа про отримання якихось речей, ласки. Про що у Бога просимо? Про здоров'я своє і рідних, про матеріальний добробут, прощення гріхів і щасливу смерть, благаємо Бога за чиєсь навернення, а також навіть про погашення боргів, кредитів тощо. Ми собі навіть не можемо уявити, скільки нерозумних, а іноді й розумних, прохань вислуховує Боже чутливе вухо зранку і до вечора! А нас, дорогі у Христі, мільярди! Й у тому теж велич і могутність Божої

особи – жодне прохання, жодна молитва не проходить повз Його чуйне вухо. Наш старець Олександр казав, що жодна молитва жодне прохання не є висловлені надаремно, все Господь чує.

Тому питання перед нами залишається далі відкриті: а чи добре у Бога про все лишень просити? Чи похвально будувати свої відносини з Господом на одних проханнях? Дивіться, навіть на наших спільних богослуженнях, особливо під час св. Літургії, в екстеніях перед Символом віри, молитвою «Отче наш» ми просимо шість разів: «Подай, Господи», і лише раз проказуємо: «Тобі, Господи»...

Усе ж таки іноді ми вдячні Богові, і з наших уст злітають слова подяки за отримані ласки. Добре було б частіше тішити Боже вухо своєю сердечною вдячністю.

Брати і сестри, у теперішній час людина є такою немічною, грішною, дезорієнтованою, збаламученою життям, що сама не дає собі ради, відчуває усім своїм еством потребу у Божій допомозі. Життя насправду доволі складне. Скільки викликів ставить воно перед нами! Катехизм Католицької Церкви підкреслює, що «У сьогоденському світі людина перебуває внутрішньо розбитою, у дисгармонії. З тієї причини ціле життя людини чи то поодинокі, чи загальне – є боротьбою, ба, більше того, боротьбою драматичною між добром і злом, між світлом і темрявою».

Дивіться, як складно у нинішній час батькам виховати дитину, скільки труднощів і боротьби вимагає виховання!.. Погляньте, як зараз, особливо у нашій державі, у нашому регіоні важко влаштуватися на роботу. Як непросто, складно бути добрим священиком, побожним монахом, коли звідусіль чигають спокуси і випробування. Нині ми в усьому тому «варимосся», і щораз більше і більше усвідомлюємо, що коли Божа

рука, Божий палець не торкнеться нашого життя, то ці проблеми нас розчавлять. Гарно у молитві 3-го Часу ми молимося: «Господи, якими задумами сам знаєш спаси мене недостойного...»

Тому, дорогі, нам треба просити на Літургії не шість разів: «Подай, Господи», а шістдесят разів кликати, кричати: «Господи, помилуй!». Боже вухо не втомлюється від кількості наших прохань. Що більше, то ліпше. Коли Господь бачить, як ми бідкаємося, як знемаємо на життєвій дорозі, то неодмінно допомагає.

Часто у мене запитують: які молитви мовити, коли людина тяжко хвора? Як проказувати молитви за особу, залежну від алкоголю чи наркотиків? Можливо, варто узяти дев'ятницю чи вервичку або помолитися Хресну дорогу у тому чи тому намірі?

Не ускладнюймо собі життя, молимося просто й коротко, але з вірою і багато, багато разів! Загляньмо на сторінки Євангелія: батько про одне лиш просив Ісуса: «Господи Ісусе, змилуйся над моїм сином...» Ось як про це прохання пише євангелист Матей: «Він так сильно і переконливо благав Бога, що аж припав Ісусові до ніг зі словами: “Господи, змилуйся, я до Твоїх учнів звертався, та вони не могли його вилікувати. Тільки Тебе єдиного прошу, – лишень Ти можеш це зробити”». Яка велика і щира віра! Браття і сестри! «Штурмуймо» небо щоденно і щомиті своїми молитвами. Але робімо це з великою вірою і багато-багато разів кажімо: «Господи Ісусе Христе, змилуйся, допоможи, порятуй, бо Ти все можеш, як Всемогутній. Амінь».

Неділя 11-та по Зісланні Святого Духа

Мт. 18, 23-35

... Царство Небесне схоже на царя, що хотів звести рахунки з слугами своїми. Коли він розпочав зводити рахунки, приведено йому одного, що винен був десять тисяч талантів. А що не мав той чим віддати, то пан і звелів його продати, а й жінку, дітей і все, що він мав, і віддати. Тоді слуга, впавши йому в ноги, поклонився лицем до землі й каже: Потерпи мені, пане, все тобі поверну. І змилосердився пан над тим слугою, відпустив його й подарував йому борг той.

Про співчуття

Довідавшись із телебачення чи з преси про якусь трагедію, лихо поблизу нас чи в іншій країні, боляче реагуємо на ці події. Кожен у свій спосіб: одні засуджують злочинців, інші кажуть, що у всьому винна держава, хтось до кінця дня засмучений прикрими новинами. Легше співчувати, коли трагедія чи злочин нас не торкає, коли ми перебуваємо осторонь лиха. А коли подібні випадки стаються близько до нас, ми немовби їх не помічаємо, не зауважуємо, ми черстві до болю іншого, наше серце мовчить, коли ближній терпить. Знаєте, легше рятувати людей, які є далеко від нас, яких не знаємо, і набагато важче співчувати тим, хто живе з нами в одному місті чи в селі, в одному домі...

Минулого тижня був очевидцем двох подій. Гарної погідної днини ринком ішла літня жінка. Роздивляючись по ринку, жінка раптово відчула слабкість і впала, сильно побивши до крові обличчя. Це побачила власниця одної з крамниць і намагалася надати допомогу бідній жінці. Однак впоратися сама не змогла. Почала

просити перехожих допомогти піднести потерпілу. Та як не просила, ніхто не відгукнувся. Всі лише стенали плечима і поспішали, думаючи, що потерпіла у нетверезому стані. Врешті жінку забрала швидка допомога. Люди, що проходили повз, були байдужі...

Дорогі у Христі, але такими потерпілими могли бути і ми самі! Чому така черствість до горя ближнього переповнює наші серця?! Хтось, імовірно, скаже: «Отче, це ж така банальна ситуація, якою не треба засмучуватися! Існують важливіші проблеми!». Але все починається з малого... Якщо людина не зауважує такі пересічні випадки, не проявляє чутливості у спілкуванні з іншими, то і на великі речі, на геройські вчинки від неї марно очікувати.

Наступний випадок був дещо відмінний, але своїм характером теж виявляє нашу черствість. Під час похорону довголітнього учителя музичної школи я побачив, як з автівки виходила молода сім'я: тато, мама і маленька дитина. Ці люди почули і побачили, що похорон відспівує на подвір'ї не тільки священик, а й оркестр. На обличчях і в поведінці молодого чоловіка і його дружини не було ні найменшого співчуття чи поваги до сумної події. Вони навіть не перехрестилися, лише жінка іронічно чи насмішкувато сказала чоловікові: «Напевно, якогось шефа хоронять». Чому ця сумна церемонія не збудила відповідних почуттів у молодій родині? Невже нам так байдуже, кого хоронять, кого люди відправляють в інший світ? Невже ми нервово очікуємо, коли скінчиться цей похоронний ритуал, і ми зможемо без перешкоди з головою поринути у нескінченну круговерть своїх справ?

Просімо у молитві, щоб Господь вчинив наше серце чутливим до чужого горя. Нехай наша спільна молитва заглушить будь-яку людську сухість і черствість.

Неділя 12-та по Зісланні Святого Духа

Мт. 19, 16-26

... Один приступив до Нього й каже: «Учителю! Що доброго маю чинити, щоб мати життя вічне?» Ісус сказав до нього: «Чому мене питаєш про те, що добре? Добрий є один тільки (Бог). Як хочеш увійти в життя, додержуй заповідей». «Яких?» – питає Його. А Ісус до нього: «Не вбивай, не чини перелюбу, не кради, не свідкуй криво, поважай батька-матір і люби ближнього твого, як себе самого». Каже юнак до Нього: «Все це я зберіг ізмалку. Чого мені ще бракує?» «Якщо хочеш бути досконалим», – сказав Ісус до нього, – «підди, продай, що маєш, дай бідним, і будеш мати скарб на небі; потім приходи і йди за мною».

Про те, як спастися

Дуже часто серед практикуючих християн, які намагаються провадити глибоке духовне життя, чуємо слово «спасення». Вони ставлять перед собою запитання: «Як спастися? Чи особисто я хочу, прагну всім своїм серцем отого спасення і що роблю, щоб його досягнути?». Такі і подібні запитання не перестають турбувати людину, яка до своєї душі хоче стяжати благодать Святого Духа.

Коли ми молимося Церковне правило (вечірня, утрєня, часи) чи Божественну літургію, то без особливих зусиль можемо відчути своїм серцем сильний дух благання про помилування, про спасення наших душ. Літургійні тексти, молитви надзвичайно глибоко висвітлюють тему спасення, ревність про спасення, показують і пропонують пережити отой крик душі про своє спасення та про спасення ближнього і, зрештою,

спільноти-Церкви. Так, в одній із молитов на 3-му часі молимося: «Ти, Господи, що всіх кличеш до спасення, заради обіцянки майбутніх благ» або «якими задумами знаєш, спаси мене, недостойного». На Малому повечер'ї, коли настоятель-ієромонах виголошує прохання за всіх членів святої Церкви, за людські нужди та потреби, то присутні в храмі на кожне прошення відповідають: «Бог нехай спасе і помилує». В Каноні Андрея Критського читаємо в декількох місцях: «Плач, душе моя, кайся в своїх гріхах, проси в Господа спасення, принеси Йому в розкаянні сльози». А в Акафісті до Господа нашого Ісуса Христа не раз із глибини душі, з теплотою в серці ми просто промовляємо: «Ісусе сладчайший, спаси мя грішнаго». Я підрахував, що в цьому слов'янському акафісті слова: «Спасе мой, Ісусе» і «спаси мя, грішнаго» вжито понад 70 разів. Також стихирі на вечірній службі, на утрені мають звичайну кінцівку: «Даруй нам велику милість, спаси наші душі». Думаю, що достатньо перелічувати ці вислови про спасення, щоб зрозуміти, як мати-Церква клопочеться про своїх дітей, які простують земними дорогами до Царства Небесного.

Однак у нашому духовному житті стається парадокс: виглядає так, що ми є членами Церкви святої, соборної, апостольської, а, отже, маємо всі засоби до спасення чи, краще б мовити, повноту спасення, але не спасаємося, не користуємо з цієї скарбниці Божої благодаті. Багато вчених-християн пишуть праці на релігійну тематику, захищають докторські дисертації про обожествлення людини ще в цьому земному житті, про спасення сотвореного у Христі, про східну духовність тощо. Але проблема далі залишається актуальною, ми не спасаємося. Ми не живемо так, як пишуть книги, як повчають нас святі Отці. Один учений монах, повернувшись із Риму,

колиски християнства, сказав таке: «Дуже мені важко збагнути, чому бібліотеки, церковні крамниці переповнені силою релігійної літератури, зокрема коментарями на Святе Писання, а рівень духовного життя, ревність про спасення такі мізерні».

Отож, зробімо собі такий екскурс у минуле, дивлячись на наших древніх отців та матерів, як вони спасалися, як вони проходили через поле невидимої боротьби. Кажуть, що святі по-справжньому спасалися, і таким чином усе навколо них утихомирювалося, навіть тваринний світ відчував у них щось неземне. Бачимо, що багато праведних не читали Біблії (візьмімо для прикладу хоча б Марію Єгипетську) і не вправлялися у читанні святоотцівської літератури, до якої ми маємо вільний доступ. Але кожен із них міг прийти до свого духовного наставника, старця і запитати: «Авво (отче), скажи слово, як мені спастися і знайти Бога». І цей духовний отець говорив слова повчання, а учень своєю чергою ішов та спасався, освячував себе, ставав ближче до Господа.

Є у давньому патерику відомий приклад про старця та учня. Молодий юнак приходить до старого монаха і запитує його: «Що би я мав вчинити, щоб спастися, щоб у своєму житті Бога знайти?» Старець уважно поглянув на хлопця та промовив до нього: «Ходи зі мною на берег моря». Привів його до води, взяв за руку та почав входити у розбурхані хвилі. Йшли все далі і далі, доки вода не сягла їм до шиї. Думає собі той хлопчина: «Чи монах мене втопити хоче? Я ще і світа Божого не бачив». І не встиг він ще про це добре роздумати, як старець своїми дужими руками почав його занурювати у воду. Молодий монах уже не на жарт перелякався, бо прийшов до старця з добрим наміром – спастися і знайти Бога, а тут явну погибель собі нашукав! Різ-

ними способами намагався визволитися від старця, прагнув за будь-яку ціну хоч однісінький раз вдихнути свіжого повітря, але де там – з тих дужих рук не вирвешся! І так знепритомнів бідолаха. Старець виніс його на узбережжя, хлопчина оговтався, а досвідчений монах сказав йому: «Отак, дорога дитино, якщо прагнутимеш у своєму житті Бога, як у воді хотів вдихнути повітря, то, правду тобі кажу, спасешся».

Отже, перед нами питання: чому ми не спасаємося? Що є причиною нашого млявого духовного життя? Не спасаємося, бо не прагнемо спасатися, не живемо в Бозі всім своїм еством. Буває, що для Бога залишаємо лише частинку нашого серця, а все решту відводимо для наших пристрастей, забаганок, приемностей, забуваючи, що наше серце – це Божий престол, місце для живого Господа. Духовне життя часто відокремлюємо від нашого щодення. Ми практикуємо його, коли знайдемо вільну хвилину.

Не спасаємося ще й тому, що приспали ревність про спасення, не можемо наважитися освячуватися, приступати до Бога, а спасення, властиво, є тут і зараз, а не десь по-під небесами, як нам здається. Мало того, «Царство Боже є у вас», – каже Христос (див. Лк. 17, 21). Отже, сьогодні, тут, і саме зараз дає нам Господь спасення. Коли Христос побачив віру митника Закхея, його покуту, його прагнення жити інакше, сказав: «Сьогодні спасення дому цьому» (див. Лк. 19, 9). Сьогодні, вже. У нас часто люди говорять про спасення людини, як про щось далеке, можливо, десь там, після смерті, забуваючи про те, що саме тут, сьогодні, ми отримуємо спасення з рук Божих, звичайно, якщо цього запрагнемо.

І ще раз запитаймо себе: що означає спастися? Це означає перебувати з Господом, а загинути (не спастися)

означає бути далеким, віддалятися від Нього. Кожна людина справді може відчути спасення, як щось живе у своєму серці. Однак ніколи не треба думати, що це спасення, яке дарує нам Господь, не можна втратити. Щоразу, коли наша воля схиляється до зла, ми відштовхуємо від себе спасення, проганяємо його, відвертаємося від нього і, чинячи так, віддаляємося від самого Бога, який кров'ю своєю наблизив нас до себе. Звичайно, своєю смертю на хресті Господь спас, відкупив усе людство, кожного з нас зокрема, однак з нашого боку ми маємо увійти у це спасення. Коли запитали преподобного старця Серафима Саровського, чи немає у теперішніх християн якого-небудь недоліку, який би перешкоджав їм приносити такі ж плоди святости, які давали наші преподобні отці та матері в минулому, то старець відповів, що сучасним християнам нічого не бракує, а лише не вистачає особистої рішучості, щоб розпочати свою дорогу спасення, щоб стати святими, кращими. Ось саме тут можемо знайти відповідь: не обставини часу, не моє становище у суспільстві перешкоджають стати мені на дорогу святости, спасення. Вирішують проблему саме моя воля, бажання. Ти тільки забажай, усю силу, все, що в тебе є, збери та йди до Христа, намагайся чинити Його заповіді і спасешся, дорогий брате, сестро, друже.

На нас, християн, лягає подвійний обов'язок спасення, бо мусимо і самі спасатися, освячуватися, й інших провадити до Христа. З цього робимо висновок: якщо самі не спасаємося, то як можемо привести до спасення інших людей, особливо тих, що далекі від Церкви? Святий Серафим знову нас повчає: Спаси себе і довкола тебе спасуться тисячі. Отже, подумаймо, насамперед у своєму житті про спасення, бо Го-

сподь хоче бачити нас святими і бездоганними. «Воля Божа – святість ваша» (див. 1 Сл. 4, 3). Змушуймо себе дбати про своє власне спасення, і допоможе нам Бог, який хоче, щоб усі люди спаслися та «прийшли до розуміння правди» (1 Тм. 2, 4).

Неділя 13-та по Зісланні Святого Духа

Мт. 21, 33-42

Був один чоловік-господар, що насадив виноградник. Він обвів його огорожею, видовбав у ньому чавило, вибудував башту, винайняв його виноградарям і відійшов. Коли ж настала пора винозбору, послав він слуг своїх до виноградарів, щоб узяти від них плоди, йому належні. А виноградарі, схопивши його слуг, кого побили, кого вбили, кого ж укаменували. Тоді він послав інших слуг, більше від перших, але ті вчинили й з ними те саме. Наприкінці послав до них свого сина, кажучи: Матимуть пошану до мого сина. Та виноградарі, узрівши сина, заговорили між собою: Це спадкоємець. Нумо, вб'ємо його й заберемо собі його спадщину. І взявши його, вивели геть з виноградника й убили. Отож, коли прибуде господар виноградника, що зробить з тими виноградарями?» «Лютих люто вигубить», – відповіли йому, – «а виноградник винаймить іншим виноградарям, що будуть давати йому плоди його своєчасно». Тоді Ісус сказав їм: «Чи в Письмі не читали ви ніколи: Камінь, що відкинули будівничі, став каменем наріжним? Від Господа це сталося і дивне в очах наших».

Про численність наших гріхів і безмежність Божого прощення

Не знаю, чи ви колись задумувалися над тим, скільки, яке число є морського піску? Поза сумнівом, кожен знає, що кількість вражаюча, безмежна. Не можна його полічити. Безумною була б людина, яка б намагалася порахувати пісок у морі чи в океані, а навіть у простому невеличкому озері чи в річці.

Св. Василій Великий (IV ст.) в одній із своїх молитов каже: «Господи, намножилося наших гріхів більше

від числа морського піску». Невже фраза цього святого лише гіперболізація, перебільшення? Невже це лише образний вислів, щоб підкреслити той факт, що наших гріхів справді є дуже багато? Можливо, що так. Але пригляньмося до нашого життя і без особливих зусиль зауважимо, що наших гріхів на життєвій дорозі таки дуже багато. У яку б сферу людського життя ми не заглянули, всюди чатує гріх. За кулісами родинного життя часто побачимо невідрадну картину: розлучення, подружні зради, конфлікти... Безмежна кількість абортів у нашій Україні й у кожному куточку землі. Мета подружнього життя, згідного з Божим законом, – єднання подругів у любові і народження дітей. І навіть це, найголовніше, у подружжі занедбується, багато хто цим ідеалом не живе.

Навіть поверхнево погляньмо на суспільне життя: алкоголізм, наркоманія, вбивства, хабарі тощо... Ці гріхи і беззаконня дотикають кожного і кожну з нас. Далеко не треба йти. Пригадаймо собі, скільки разів за останній рік ми були напідпитку, а хто не п'є, пригадаймо – скільки раз перебирали міру у їжі? І так одні гріхи тягнуть за собою інші беззаконня.

Заглибмося у своє серце і побачимо, як багато ненависти, злости, недобррозичливості, зверхності ми таїмо у своєму нутрі. Ми грішимо у наших родинях, ми грішимо проти Божих заповідей, займаючи будь-які посади державного рівня. Грішимо як на місці праці, так і на місці відпочинку. Ба більше того, навіть стоячи у храмі, ми, буває, грішимо. Але образи на нас не падають. Бог довготерпеливий... Він не бажає смерти грішника, але хоче, щоб той покався і жив (див. Єз. 33, 11).

Роздумуючи про всю людську беззаконність, людську слабкість і неміч, бачимо, що Бог нами не погордив. Бог Отець посилає свого Єдинородного Сина

на цю забруднену гріхами землю, щоб нас підняти, воскресити до досконалого життя. Господь ніколи не перестає нас любити, навіть тоді, коли перебуваємо у стані гріха. Пригадаймо собі, коли ми якийсь гріх часто повторюємо, наvertsаємося, а потім за якийсь час знову падаємо у це болото. Як ми тоді чуємося? Ми себе у ті моменти ненавидимо, не любимо, хотіли би себе роздерти, ми себе не поважаємо. А що ж Господь? Він не перестає нас любити!

Можливо, смішний приклад наведу для кращого розуміння. Один чоловік впадав в один і той самий гріх. Так тривало довгий час. Він не міг із цим нічого вдіяти... Уже дійшов до такого відчаю після чергового гріха, що упав на коліна перед образом Матері Божої і зі сльозами на очах крикнув: «Мати Божа, вже так далі не можу жити, чуюся перед тобою, немов та свиня». Тоді замовк. А вона йому сказала: «Хоч і свиня, але моя».

Отже, дорогі у Христі, простіть мені за слово, ми усі перед Богом такі, як свині, через наше недалуге життя. Але Господь трактує нас, як своїх улюблених синів і дочок. Ніхто б із нас не залишився живим, якби Господь воздав нам, судив нас за наші беззаконня. Каже пророк Давид: «Як далекі сходи від заходів, так віддалив він від нас беззаконня наші» (Пс. 103 [102], 12). У ставленні до Бога ми не повинні впадати у крайнощі. Тобто, коли людина має лише такий підхід до життя і бачить себе лише грішною та немічною і тому перестає себе любити, то нехай у цей момент пригадає собі, що Господь є милосердним і любить її такою, якою вона є, з усім її не раз гидким життям. Бога не треба боятися, бо Він любить. Кожен із нас цінний у Його очах: алкоголік, наркоман, нервовий чоловік, праведна людина. Як каже євангелист: «Бог велить, щоб дощ падав

на праведних і неправедних людей...» (див. Мт. 5, 45). То ми собі вигадали, що Бог карає, що Він мстить і не дарує людям провини. Господь любить людину до кінця, навіть тоді, коли вона є закам'янілою і черствою на смертному одрі і не бажає зцілитися. Бог докладає усіх зусиль, використовує усі можливості, щоб врятувати людину. І водночас робить це так, аби не порушити людської свободи. Тобто Він бажає, щоб людина свідомо і добровільно наверталася. Один жебрак сказав: «Бог добрий, як хліб». Ми всі бідні, хворі, зранені гріхами, яких у нас на душі більше, ніж піску у морі. Зрозуміймо і пізнаймо свій убогий стан і не впадаймо у відчай, розпуку, а звернімося до Ісуса Христа за прощенням і наверненням на добру дорогу.

Неділя 14-та по Зісланні Святого Духа

Йо. 3, 13-17

Ніхто не ввійшов у небо, крім Того, хто зійшов з неба: Син Чоловічий! Тож так, як Мойсей змія підняв у пустині, – так треба Синові Чоловічому бути піднесеним, щоб кожен, хто вірує у Нього, жив життям вічним. Бог бо так полюбив світ, що Сина свого Єдинородного дав, щоб кожен, хто вірує в Нього, не загинув, а жив життям вічним. Бо не послав Бог у світ Сина світ засудити, лише Ним – світ спасти.

Про перебування під впливом Бога

Ти любитимеш Бога, Миколо, Тетяно, Іване, Маріє... Любитимеш без жодних сумнівів і вагань, як твого Батька, як друга. Ти ніколи не матимеш віри, яка не була б любов'ю. Завжди пам'ятай, людино, що твій Бог не є абстракцією, силогізмом, мітом. Він Той, хто любить тебе, і кого ти маєш любити. Пам'ятай, що Бог, якого неможливо любити, не заслуговує на існування. Ти любитимеш Його як зможеш. Ти будеш щасливий, що маєш серце і воно може любити Бога, твоїх братів, Моцарта, футболіста Шевченка і твою собаку. Люблячи Бога, відкинь усіх ідолів нашого світу, які не будуть ніколи тебе любити, однак можуть заволодіти тобою: влада, комфорт, гроші, сентиментальність, насильство.

На одній парафії батьки просять священника повпливати на їхню дочку, яка відвертається від Церкви і стає неконтрольована.

Батько з дочкою моляться в одній із церков Львова за маму, яка зійшла на манівці через пристрасть до алкоголю.

Письменник Федір Достоевський у знаменитому творі «Брати Карамазови» описує вплив знатного філософа на юнака Маркела. Начитавшись філософських писань, Маркел не хоче постити і насміхається над релігією: «Все це бздурі, і немає там ніякого Бога».

Коли глибше придивитися до нашого життя, то з дитинства і аж до глибокої та сивої старости ми перебуваємо під чиїмось впливом чи схильні піддатися впливу. Це можуть бути звичайні обставини, люди, які нам зустрічаються на життєвому шляху. Часом ми взоруємося на приклади добрі і людей хороших, а частіше, напевно, піддаємося негативному впливові. Хотів би, щоб ми відкинули різноманітні впливи, тиски, а з дитячою наївністю підпали під вплив Бога, щоб із Господом Ісусом Христом налагодили тісний інтимний зв'язок. Вплив Бога завше позитивний, бо Господь ніколи не посоромить, завше зрозуміє. Власне, коли Христос стане Паном нашого життя, Він сповнить усякі добрі бажання. Всемогутній Господь позбавить нас від усякої напасти, навчить усього. Господь допоможе нам у будь-якій життєвій ситуації, з якої ми власними зусиллями не змогли б викарабкатися. Господь очистить до останньої краплі нашу тілесну і душевну нечистоту.

Господь миру наповнить нас радістю духовною, а це почуття у сотні, тисячі разів перевищує усі втіхи, які пропонує нам сучасний світ. Господь, як милосердний і благий Чоловіколюбчець, подасть нам прощення і найбільшого, і найменшого гріха, який ми вчинили вільно чи невільно перед Божим лицем.

Перебувати під впливом Бога, насамперед, означає бути вільним від будь-якого іншого зовнішнього впливу. Ніхто і ніщо не може нас відірвати від Бога. Святі мученики й ісповідники віри не страхалися своїх мучителів, бо для них єдиним авторитетом був

Господь Ісус Христос. Вплив Бога у їхньому житті був настільки великим, що вони без вагань віддавалися у руки смерти за Христову віру. Приведу лишень один приклад із життя українського блаженного мученика Омеляна Ковча. Це єдиний проголошений мученик УГКЦ, який загинув від рук німецьких нацистів. Усі інші 26 блаженних страждальців загинули від рук більшовиків. Омелян Ковч після арешту у Перемишлянах потрапив до концтабору «Майданек», що біля Любліна, де він став лише № 2399. Умови перебування там були особливо нестерпні. Німці «потішали» новоприбулих, кажучи: «Колись повернетесь до родичів, але через комин крематорію». Родина і знайомі робили усе можливе, щоб звільнити отця, великих старань для цього доклав і Митрополит Андрей Шептицький. Але знаєте, отець Ковч був настільки сміливий, що він своє ув'язнення сприймав як дарунок від Господа. Він писав своїм дітям: «Я розумію, що ви стараєтесь про мое визволення. Але я прошу вас не робити нічого. Учора вони вбили тут 50 чоловік. Якщо я не буду тут, то хто допоможе їм перейти ці страждання? Вони пішли б у вічність з усіма своїми гріхами, а тепер, після святої Сповіді, вони йдуть на смерть із піднятими догори головами, залишаючи свої гріхи позаду. Я дякую Богові за Його доброту до мене. Окрім Неба, це єдине місце, де я хотів би перебувати. Дякую Богові тисячу разів на день за те, що він послав мене сюди. Я не прошу Його про ніщо більше. Моліться за тих, хто створив цей концтабір та цю жахливу систему. Вони є єдиними, хто потребує молитов... Нехай Господь помилує їх».

Тепер, дорогі у Христі, питання до нас: якби цей мученик не перебував під впливом Бога, хіба він міг би так відважно поводитися? Однак не тільки його зусилля, але і велика Божа благодать покривала і напов-

нювала його. Сам від себе чоловік не може бути таким сміливим і переконаним.

І наступна завершальна річ, про яку будемо роздумувати: перебувати під впливом Бога – означає віддаватися Йому у щоденному житті. Звернімо увагу на те, як із самого ранку, коли ми прокидаємося, і до пізнього вечора, коли йдемо на відпочинок, ми перебуваємо під якимось впливом. Наприклад, перебуваємо під впливом доброго чи поганого настрою, хтось на нашу адресу «кинув» образливе слово, і ми знову прибиті, щось з нами діється... Запланували під час дня якусь роботу, але й тут можемо знеохотитися своєю неуспішністю. Збоку нас похвалили, зауважили – і ми вже «літаємо», хочеться жити. Ось так зранку до вечора ми мінливі як погода. А було б добре кожному з нас із самого ранку, щойно прокинувшись, сказати Богові: «Господи мій, я хочу від теперішнього моменту віддатися лише Тобі, щоб ніщо інше під час дня наді мною не панувало». Від такої настанови, справді, залежить увесь наш подальший день. Хтось із духовних письменників мудро сказав, що з яким настроєм пробуджуємося, із таким день проживаємо. У такій поставі ми повинні протриматися до кінця дня, пам'ятати, що ми є тільки Божі. Коли робимо якийсь вчинок, зустрічаємо людей, працюємо, відпочиваємо, пам'ятаймо, що під Богом ходимо, що Він усе бачить і дивиться на нас із любов'ю, як на своїх улюблених дітей.

Питаймо іноді Господа: Як би Ти, Ісусе, у моїй ситуації вчинив? Підкажи мені, як моїм вчинком і справою, яку маю зараз виконати, сповнити волю Божу? Підкажи мені, бо боюся надщербити Божу любов. На Вечірній службі, коли священник робить вхід із кадидлом, молиться дуже древню молитву, благословляючи: «Благий Чоловіколюбче, Царю, що все благословляєш,

молимося Тобі наполегливо, серцем сокрушеним і духом смиренным: благослови всі наші входи і виходи (тобто, кожен наш крок), вчинки, слова, діла, думки благослови, бо Твій прихід на землю і пожиття з людьми завше є благословенне... »

Можливо, на початку здаватиметься, що це важко – контролювати кожен свій крок, кожне почуття й думку. Але, знаєте, якщо ми так щоденно якийсь час потрудимося, то згодом при помочі Божої благодаті у нас виробиться звичка жити Богом щомиті. Св. Ісихій Єрусалимський (IV-V ст.) казав, що на початку молитва є добровільним обов'язком, а потім переростає у звичку, а звичка згодом стає природою людини. Отже, тоді людина вже не може бути без молитви. Настає такий момент, що людина ходить, працює, думає, навіть спить, а серце її молиться. Такий молільник перебуває 24 години на добу у Божій присутності. Про св. Франциска Асизького говорили: «Франциск уже не молиться, він сам став молитвою». Ось які дива може принести намагання людини щоденно віддаватися у Божі руки, прибігати під Господню опіку і захист.

Бажаю усім нам визволитися від різноманітних впливів, а підпасти лишень під Божий вплив, який, поза сумнівом, принесе нам внутрішній спокій і гармонію, позбавить нас від різних страхів та непевности. А найбільше Божий вплив наповнить спрагу нашого людського ества за безмежним щастям – відчуттям Божої повсякчасної присутності.

Неділя 15-та по Зісланні Святого Духа

Мт. 22, 35-46

І от один із них, законоучитель, спитав Його, спокушаючи: «Учителю, котра найбільша заповідь у Законі?» Він же сказав до нього: «Люби Господа, Бога твого, всім твоїм серцем, усією твоєю душею і всією думкою твоєю: це найбільша й найперша заповідь. А друга подібна до неї: Люби ближнього твого, як себе самого. На ці дві заповіді ввесь закон і пророки спираються».

Про любов до Бога всім серцем

Євангелист Матей розповідає як законоучитель запитав Ісуса, спокушуючи Його: «Котра найбільша заповідь у Законі?» Зауважмо, запитав не з цікавості, а випробовуючи Христа. Фарисеї часто ставили Ісусові запитання не для того, щоб почерпнути Його мудрості, а лише для того, щоб упіймати на слові. І справді, якщо Ісуса вважають учителем, а Він не знатиме, котра найбільша заповідь, тоді фарисеї звинуватять Його перед народом у неуцтві. А якщо Ісус скаже, що Його наука важливіша, ніж закон, то звинуватять Його в богохульстві. Так вони собі гадали. Та Ісус знає думки фарисеїв, тому сам не відповідає, а змушує відповісти свого ж опонента. Ісус мовив до нього: «У Законі що є написано? Як читаєш? Слухай, Ізраїлю: “Люби Господа Бога твого всім серцем, всією душею твоєю, всім еством твоїм, а ближнього возлюби, як самого себе”» (див. Мр. 12, 28-31)

Бачите, дорогі в Христі брати і сестри, найважливіше для кожного доброго ізраїльтянина було буквально зберігання Закону. Однак дуже часто оце буквально

дотримання було бездушне та поверхнєве. Не раз виникали поважні дискусії між самими законовчителями, а котра ж із 613 заповідей у книгах Мойсея є найбільшою? Тих 613 заповідей книжники та фарисеї поділили так: 248 (стільки є членів у людському тілі) були наказовими, а 365 (стільки днів у році) містили заборони. Відтак ще розподіляли закони на тяжкі і легкі, великі й малі. Очевидно, що дотримання і виконання цих приписів було доволі складним завданням для простого народу.

Та повернімось до євангельського тексту: «Люби Господа всім серцем...». Кожен із нас не раз чув ці слова, але, чи ми задумувалася про те, що означає любити Бога всім серцем і всією душею? Достеменно знаємо, що серце – це духовний центр людини, де зароджуються як найсвятіші почуття, так і найбільш гріховні. Ми повинні намагатися жити так, щоб усе наше серце наповнив Господь. Воно поступово має очищуватися, щоб у тій чистоті замешкав сам Бог. Наше серце, згідно з ученням св. Отців, має стати Божим вмістилищем, Божим престолом. Сам Ісус Христос нам каже, що щасливі ті люди, у яких чисте й нелукаве серце, бо вони Бога побачать. Саме тому, щоб полюбити Бога всім серцем, потрібно всі свої сердечні почуття, внутрішні сили скерувати до Божої любови. Один автор писав, що «любити Бога всім серцем» означає податися у далеку подорож. І ця подорож до Бога потребує жертв, які, однак, не повинні зупиняти нас на цій дорозі. Господь так щедро нас обдарував, що ми не маємо права вділяти Йому мізерні крихти: кілька скупих хвилин нашого часу, децицю нашого серця... Маємо віддатися Богові цілковито та беззастережно. Хто любить по-справжньому, той біжить до Нього, летить, радується, кажучи: «Люблю

Тебе всім серцем, Боже, як людське серце полюбити може. Мені Ти світ і ціль життя дорога. І світ, і ціль – без них життя убоге», – співається в одній релігійній пісні. У життєписі святого Католицької Церкви ХІХ століття Домініка Савіо є гарна розповідь про те, як він сильно і вірно любив Господа. Цей розділ називається «Шість годин спізнення».

О другій годині пополудні у школі блискавкою пролетіла вістка: Домінік зник, його ніде немає.

– Чи він був на сніданку?

– Ні, він не снідав. Я знаю, бо він сидить біля мене в їдальні.

– А у школі?

– І там його не було. Був він відсутній на всіх заняттях. Вчителі нічого не знають.

– Чи він, бува, не хворий?

– Загляньмо до спальні.

Ліжко 14-літнього Домініка застелене... А, може, вчиться у читальному залі? Та й там його нема.

– То, можливо, отець Іван вислав його додому на відпочинок. Але тоді Домінік повідомив би про це вчителя.

– Ходімо до священика... Він, напевно, знає, де Домінік.

Отець Іван задумався на хвилину, потім сказав, спокійно усміхаючись: «Не хвилюйтеся, я знаю, де він». Отець зійшов сходами до ризниці, а звідти – у святилище. Там стояв Домінік, одна його рука була на аналої, а друга – на грудях.

Отець підійшов до хлопця та окликнув його. Домінік не ворухнувся. Тоді отець узяв його за руку і делікатно потряс її. Домінік спокійно обернувся до нього й запитав, чи вже закінчилася Служба Божа?

– Дивися, яка година: вже друга пополудні.

Домінік збентежився, засмутився через таке спізнення та перепросив отця.

Іншим разом, коли всі хлопці вийшли із церкви після Літургії, отець Іван, як звичайно, ще довго молився у ризниці й почув, наче хтось розмовляє з кимось за престолом. Пішов подивитися, що діється, та побачив Домініка, який дивився на святі Тайни та з небесним усміхом говорив до Ісуса, затримувався, наче б слухав якусь відповідь, потім знову говорив. Між іншим хлопець казав: «Так, Господи, я Тобі уже сказав і знову кажу – я Тебе люблю й хочу любити аж до смерти. Так! Краще смерть, ніж гріх!» Отець Іван, який часом бачив Домініка у такому піднесенні після св. Причастя, мовив до нього: «Ти часто спізнюєшся вранці, що з тобою?» Домінік щиро відповів: «Сам не знаю. Я так розсіююся, що не можу простежити за часом приватної молитви. Я так люблю Господа! Мені здається, що під час молитви бачу такі гарні речі, що години минають, як секунди!»

Дорогі у Христі, чи це не взірець, як треба полюбити Господа? У любові до Бога, до Христа можна прослідкувати своєрідні чотири ступені зростання у любові. Про це св. Силуан Атонський писав так: Хто боїться Бога, щоб Його не образити – то це перша любов. Хто має ум, очищений від помислів, – це друга любов, але вже більша від першої. Хто у душі своїй відчуває благодать – це третя любов, ще більша. Четверта, досконала любов до Бога, – це коли хтось має у своїй душі й тілі благодать Святого Духа. У такої людини освячується тіло, воно стає храмом Святого Духа. І з цього тіла будуть моці. Саме так буває у великих святих, мучеників, пророків, преподобних отців і матерів наших у посництві. Вони своєю любов'ю до Бога, до Христа, до Церкви освятили свої тіла, вони переобразили свої пристрасті і здобули Святого Духа. І тому Господь не дав зотліти їхнім обоженим тілам, їхні тіла пройняті Божою любов'ю.

Якщо у серці, в душі, в умі та в тілі людини царює Божа любов, то це означає, що ми на правильній дорозі, ми – на тернистій і довгій дорозі до святости. Любов до Бога здобувається не так швидко. Багато часу треба трудитися, щоб отримати цей скарб. Полюбити Господа і віддатися Йому цілковито маємо не на якийсь короткий проміжок часу, а на все життя. Тому намагаймося у наше серце, ум і тіло здобути Божу любов, і саме у такий спосіб зможемо виконати ще старозавітню заповідь «любитимеш Господа Бога твого всім серцем і душею...» (див. Втор. 6, 4-5).

Неділя 16-та по Зісланні Святого Духа

Мт. 25, 14-30

*... По довгім часі приходить пан слуг тих і зводить з ними об-
рахунок. Приступив той, що узяв був п'ять талантів, і при-
ніс других п'ять талантів: Мій пане, – каже, – ти мені дав
п'ять талантів, – ось я придбав других п'ять талантів. Ска-
зав до нього його пан: Гаразд, слуго добрий і вірний. У малому
ти був вірний, поставлю тебе над великим. Увійди в радість
пана твого.*

Про важливість незначних жертв

Напевно, кожен із нас зауважив, що неможливо зро-
бити добро, водночас чимось не пожертвувавши. Тоб-
то будь-який добрий учинок вимагає жертви. Пере-
буваючи щонеділі у церкві, ми чинимо добру справу,
бо виконуємо Божу заповідь: пам'ятай день святий
святкувати. Мало того, ми ще й виконуємо церков-
ну заповідь – беремо участь у Божественній літургії.
А це все вимагає неабиякої жертви. Насамперед треба
усвідомлювати: я християнин, і для мене неприйнятно
не прийти у неділю до храму Божого. Друга жертва,
яку чинимо, прийшовши на Літургію, – це час, який
ми присвятили перебуванню в храмі, бо можна ж було
відпочити вдома... Дехто із наших рідних чи знайо-
мих вчинив саме так. Третьою жертвою є добрий при-
клад нашим ближнім, які бачать, як щонеділі ми йдемо
до церкви. Так, в основі будь-якої доброї справи му-
сить бути більша чи менша жертва. Часом ми не нада-
ємо цьому значення, кажучи: «Та, що то дасть, якщо я
комусь трошки допоможу?!» Однак із таких дрібниць
складається усе наше життя.

Варто пам'ятати, що ці наші жертви мають бути щирі й складені у покорі. Власне такі жертви Бог любить, вони Йому приємні. Св. Симеон Новий Богослов (XI ст.) писав, що тільки дві жертви приймає Господь: жертву свого Єдинородного Сина, який віддав своє життя за людський рід, і «серцем сокрушеним та смиренным Бог не погордить» (див. Пс. 51 [50], 19), не відкине таку людину.

Пригадується мені один доктор-біолог Вольф із Швейцарії, який є приятелем нашого монастиря. Отже, у нього є така стабільна і багаторічна практика – щодня обов'язково чинити якусь одну добру справу, бодай найменшу. Це може бути навіть один телефонний дзвінок, коли він комусь зі знайомих каже: «Дякую, що ви є на цій землі». Але зауважте: це він робить щоденно! Ми гадаємо, що, аби жертва була цінною, мусить бути великою, вартісною, вражаючою. Ні. Це далеко не так! Бо великі жертви бувають рідко, а от такі непомітні жертви треба складати день у день. У Євангелії заможні люди до церковної скарбонки кидали великі гроші, та Ісус похвалив лише мізерну жертву вдови, яка вкинула до скарбонки лише дві лепти. Але жінка це зробила від усього серця.

В одній сім'ї помер батько, і залишилася мати із сином. Мати була побожна і таким прагнула виховати сина. Але підліток ніяк не хотів жити по-Божому. Згодом він утік у місто і так заховався, щоб мати не могла його знайти. Влаштувався на роботу і жив у своє задоволення. Про матір не згадував. Минуло два роки, і хлопець зустрів свого односельця, ровесника. І нарешті закортіло йому довідатися, як там мати без нього, чи «добре» він дошкулив їй своїм учинком. Тоді односельць розповів йому, що після його втечі мати захворіла, але щовечора йшла на дорогу, на зупинку і чекала

повернення сина. І так кожен день, за будь-якої погоди. Пізніше вона вже не могла ходити так далеко, то стояла щовечора до пізньої ночі біля хвіртки і виглядала його. Тепер вона вже в такому стані, що не може ходити і втратила зір (напевно, з плачу), тож попросила, аби її ліжко поставили біля вікна, щоб, коли ти прийдеш, вона могла побачити... Такою була ситуація тиждень тому...

Аж тоді син відчув ціну свого необдуманого страшного вчинку, відчув біль, який заподіяв своїй матері. Кинув усі справи і поїхав, ні, полетів до свого села. Не міг дочекатися тієї хвилини, коли побачить і перепросить свою матір, впаде їй до ніг... Коли приїхав, уже вечоріло. Дорога додому пролягала повз цвинтар. Завернув помолитися (згадав науку матері) на батьковій могилі. Поряд із батьковою могилою – свіжа могила... Запитав у сторожа... «Це ж твоя мати!.. Не дочекалася...» Син упав на землю і гірко заплакав, плакав над собою...

Минув час, і той син пішов у монастир, щоб у молитві спокутувати свій гріх перед матір'ю. Це правдива історія, яку розповів монах про себе. Смерть матері воскресила паралізовану душу. Наша жертва не минає безслідно. Вона приносить Божу благодать тому, за кого приносимо жертву.

Неділя 17-та по Зісланні Святого Духа

Мт. 15, 21-28

Ісус вийшов звідти й пішов в околиці тирську та сидонську. Коли це жінка ханаанянка вийшла з цих околиць і почала кричати: «Змилуйся надо мною, Господи, Сину Давида! Біс мучить мою дочку страшенно». Він же не озвався до неї і словом. Тут приступили Його учні й почали Його просити: «Відпусти її, бо вона кричить за нами». А Він у відповідь промовив: «Я посланий лише до загиблих овець дому Ізраїля». Та ж підійшла і, вклонившись Йому в ноги, каже: «Господи, допоможи мені!» Він відповів їй: «Не личить брати хліб у дітей і кидати щенятам». А вона каже: «Так, Господи! Але й щенята їдять кришки, що падають зо столу в панів їхніх». Тоді відповів їй Ісус: «О жінко, велика твоя віра! Хай тобі буде, як бажаєш». І видужала її дочка від тієї години.

Про те, чому Господь мовчить

Мабуть, єдиною з усіх, що зверталися до Христа, і кому Він спершу відмовив, була жінка-ханаанянка. Вона просила Господа, щоб зцілив її доньку, але Христос ішов далі, не обертаючись. А вона бігла за Ним із плачем, благаючи відгукнутися. Та Він мовчав. Мовчав, доки учні не сказали Йому: «Учителю, відпусти її, тому що вона кричить нам услід». Тоді Господь повернувся до цієї поганки і промовив слова, які ми більше ніде в Євангелії не зустрічаємо. Він сказав їй, що вона язичниця, тобто поганка, вклоняється бовванам, і тому не може отримати благодаті зцілення. Але ця жінка не образилася, не повернулася, а просила далі. І коли Господь сказав їй суворо, що хліб дає тільки дітям і не може дати його собакам, вона заперечила:

«Пане, але й собаки їдять крихти, які падають зі столу дітей». Аж тоді Христос зупинився і сказав: «Жінко, велика твоя віра. Йди, твоя донька буде здоровою».

Чому Господь так випробовував ханаанянку? Ми ж знаємо, що нікому Він ніколи не відмовляв! І навіть поганам. Мешканці тої місцевости, країни, де жила жінка-ханаанянка, були не простими язичниками. Серед них чинилися великі гріхи і безчестя, навіть убивства дітей. Господь відмовляє язичниці у своєму милосерді. Але не тому, що Він немилосердний, а тому, що хоче пробудити у людині почуття своєї негідности. Коли жінка визнала, що належить до людей негідних, і все ж просить співчуття, власне тоді Христос проявив до неї милосердя.

Ця оповідь повертає нас до подій нашого життя. Таємниця Божої мовчанки незрозуміла. Людина простягає свої руки, а Небо її не чує. «Боже, Боже мій, навіщо Ти мене покинув?» (див. Пс. 22 [21], 1) – у розпачі промовляє псалмопівець. А Небо мовчить... Чому мовчить? Чому не відгукнеться, коли приходить хвороба, коли наближається смерть, коли на землі панує несправедливість та неправда? Чому Господь не звертає уваги на мене, коли я прикладаю максимум зусиль до важливої справи, а результат нікчемний? Коли я стараюся уважно молитися на Службі Божій, хочу зберегти чистоту ума, а думки ширяють хтозна куди? Чому так стається? Чи взагалі тоді мої зусилля мають сенс?

Знаєте, дорогі у Христі, це одвічне питання. Дуже часто може лише видаватися, що Господь мовчить. Але мовчання Христа, до якого звернулася жінка-ханаанянка, приводить до думки про те, що у цьому мовчанні Господа є сенс. Звісно, ми не можемо проникнути у таємниці Божі. Коли нам видається, що Господь

не відповідає, Він чекає чогось від нас. Він чекає, щоб ми визнали свою негідність, щоб ми впокорилися перед Ним, бо без смирення не можемо наблизитися до Нього. Нам видається, що Бога біля нас немає, що Він не бачить наших труднощів, але Він завше поруч з нами! Він допомагає нам невидимо. Іноді, коли нам здається, що Він мовчить, це не Він від нас відгородився, а ми від Нього. Відгородилися своїм наріканням, претензіями, пересудами, поганими словами, лінню... Якщо у нас так багато бруду – то як Господь до нас промовить?

Деколи ми думаємо: «Як же то так, Господи, я у неділю на Службу Божу ходжу, у п'ятницю пости дотримую, з сусідами живу мирно, а син мій хворий?!» Або інше: «Я ревно намагаюся поглибити своє духовне життя, все для цього роблю, а залишаюся немовби такий, як і був, – упадки за упадками?» Якби кожна людина, яка приходить до Господа і молиться, позбувалася усіх негараздів, то ми були б подібні до тих, що прийшли до Бога не тому, що полюбили Христа, а тому, що прагнуть здобути здоров'я собі, своїм дітям, хочуть стати успішні. То, чи потрібна Господу така віра?

Христос завше з нами у нашому болю. Він страждає разом із нами. Коли нам видається, що ми одні у наших стражданнях, то подивімося на розп'яття, на хрест. Ісус мовчки страждає разом із нами. Мовчки несе наш біль, наш гріх, наші тягарі на своїх плечах. Такий наш Господь. І тому, якщо ми віддали Йому своє серце, не спокушаймося думати, що Небо мовчить. Коли нам здається, що Небо мовчить, то, власне, тоді Божий погляд найбільше прикутий до нашої душі, до нашої долі.

Коли я вчився у семінарії, до нас щонеділі на Службу Божу приходила одна жінка. Я зауважив, що вона була дуже побожною і старалася рости духовно.

Це було помітно у всіх її діях і словах. Згодом вона розповіла мені про досвід свого спілкування з Господом. Як звичайно, вона прийшла до семінарійного храму і розпочала молитися. Зауваживши розсіяння під час молитви, старалася відганяти сторонні думки. Напевно, доклала максимум зусиль для того, щоб молитва була зосереджена і приємна Богові. Але як не старалася, як не просила Бога – все даремно. У такій духовній боротьбі завершилася недільна Служба Божа. Виходячи з храму, жінка подивилася на образ Ісуса Христа і з гіркотою запитала у Нього: «Господи, де Ти був ввесь той час, коли я так щиро прагнула Тебе?!» При виході з семінарії її зустрів один студент і сказав: «Пані, хочу вам подарувати оцю релігійну книжку». Жінка якось розгубилася, взяла книжку і розгорнула її. Погляд упав на заголовок одного розділу: «Весь той час, дитино, я був з тобою»...

Пам'ятайте, Господь завше з нами, незалежно від того, відчуваємо ми це, чи ні.

Неділя 18-та по Зісланні Святого Духа

Лк. 5, 1-11

Він увійшов в один з човнів, що належав Симонові, і попросив його відплисти трохи від землі, а сам, сівши, з човна почав народ учити. Коли Він перестав говорити, сказав до Симона: «Відчали на глибінь та й закиньте ваші сіті на ловитву». Озався Симон і каже: «Наставнику, всю ніч трудились ми й нічого не піймали, але на Твоє слово закину сіті». Так вони й зробили, і піймали велику силу риби, і їхні сіті почали рватися. Тоді вони кивнули до своїх товаришів, що були в другім човні, щоб ті прийшли й допомогли їм. Прийшли вони й наповнили обидва човни, аж почали потопати.

Про «ходіння перед Богом»

Упродовж віків історії людства, християнства багато людей намагалися «ходити перед Богом». Адам прогулювався з Богом у Едемському саду, праведний Енох у Старому Завіті теж «ходив перед Богом, і забрав його Господь», – так нам оповідає св. Писання. Ходили і пророки, проголошуючи Божу справедливість, теж робили і божественні апостоли, та їхні наступники, проповідуючи Добру Новину, тобто Євангеліє, хрестячи всіх в ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа.

В одній із богослужбових молитов священник про казує: «Нехай позначається на нас світло обличчя Твого, щоб у ньому ми побачили світло неприступної Твоєї слави і ходили дорогами заповідей Твоїх...» Богослуження, яке відбувається у церкві, це служіння Всевишньому, ходження перед славою Бога. Диякон чи священник, який відправляє службу перед Божим престолом, також ходить. Один наш літургіст сказав,

що це немовби танець священика перед Творцем Вселенної. Старозавітній псалмопівець цар Давид, танцював перед ковчегом Божим, який переносили до святині. Ось що каже Біблія: «І повезли Божий ковчег на новому возі, [...] Давид і весь Ізраїль веселились перед Богом щосили під співи, граючи на цитрах, гарфах, бубнах, цимбалах та сурмлячи» (1 Хр. 13, 7-8). Тому всім нам треба перед Господом ходити так, щоб Йому це подобалося, а нам приносило спасення та втіху, правдиву та емоційну радість.

Що, властиво, означає: ходити перед Господом? Відповідь є надзвичайно простою – це постійно усвідомлювати Його присутність, завше думати про Нього, безперервно молитися. У багатьох святих Отців, які пишуть про Ісусову молитву, ходіння перед Богом – це найвищий ступінь молитви. Тоді вона вже сама звершується у серці під дією Святого Духа; молільнику вже не треба себе змушувати молитися. Молитва сама тече у серці, немовби струмочок. І, на правду, тоді молільник радіє, і від надзвичайної радості його серце стукає і б'ється. Про таку радість отці-подвижники говорять, що серце від дії Божої благодаті просто стрибає у грудях. Святі Григорій Палама, Василій Великий, Атанасій Великий вважають цей трепет та серцебиття того, хто радіє від любови до доброго, знаком Божої благодаті. Ця благодать приходить і відходить, щоб знову прийти і знову відійти. Приходить, власне, для того, щоб потішити, а відходить, щоб дати можливість шукати за нею та впокорюватися, коли її не отримаємо. Преподобний Серафим Саровський тисячу днів провів у молитві на камені, шукаючи Божу благодать, і зійшов із нього тільки тоді, коли знайшов її. Благодать зменшується не раз для того, щоб дати серцю причину любити і прагнути ще більшого.

Направду, відповідь на запитання, що означає: ходити перед Богом, проста. Але у реальному житті для кожного з нас не раз буває важко стати перед Божим лицем. Не тільки якась одна причина, а безліч перешкод не дають нам можливості ходити перед нашим Богом та зберігати постійну пам'ять про Нього. Це і наша непостійність, надмірна динамічність, недовіра до Божого промислу, Божої повсякчасної любови, а, зрештою, клопоти цього світу, омана багатства, пошуки марнославства... Св. Отці знову нагадують нам, що, коли ми стаємо на молитву і не маємо сокрушеного серця, не можемо сокрушитися у молитві, то перевермо себе – напевно, ми впали у гріх честолюбства. Також похоть тіла, очей та гордість житейська стають нам на перешкоді, щоб прямо і впевнено ступати дорогою Христових заповідей, ходити перед Господом. Мусимо хоч час до часу зупинитися, щоб відчутти, що ми у Божій присутності, що ходимо перед Ним. Часто ми провадимо активну діяльність, багато працюємо, спілкуємося з різними людьми, і є небезпека втратити щось таїнственне, згубити сокровенне життя з Богом. Тому зупинімося, відпочиньмо як фізично, так і духовно, бо ритм теперішнього життя такий швидкий, що непомітно можемо втратити молитву, тобто спілкування з Богом.

Щоб навчитися завше перебувати перед Богом, недостатньо лише прийти у храм на молитву, мусимо і вдома визначити час для приватної молитви. Можна розпочати з 20-30 хвилин уранці й увечері. Також треба мати сталу годину для молитви, яку б не порушувало ніщо інше, навіть добрі вчинки. Потрібна для такої спасенної справи і тиха кімната. Спочатку зігриваймо серце читанням духовних книг, що приводить до скрухи, а опісля поволі повторюймо короткі молитви:

«Господи Ісусе Христе, помилуй мене» або «Пресвятая Богородице, спаси нас, помагай нам». Побачите, згодом години, виділені для приватної молитви, будуть збільшуватися і тішити та радувати серця, і чекати будемо цього часу молитви з нетерпінням. Але спочатку треба змушувати себе навіть на короткий час.

Ходіння перед Богом – це постійна пам'ять про Бога. «Пам'ятай про Всевишнього увесь час і не согриши, бо як може людина молитися і одночасно согришити?», – повчає великий архиєрей Йоан Золотоустий. Цю постійну пам'ять про нашого Владику в жодному разі не мають витіснити з нашої свідомости суєтні клопоти світу, бо вони – марнота. Наш розум мусить завжди перебувати у Бозі, думати про Нього. Це для нього природно, навпаки – коли він поглинутий справами світу цього, тоді перебуває у «гріховній темряві», згідно із ученням святих Отців. Преподобний Йоан Дамаскин, описуючи початковий стан праведности Адама, каже, що Адам був чистий, і ум мав просвічений. Це означає, що наш праотець мав повсякчасну пам'ять про Бога. Власне гріх запаморочив ум, і це стало причиною втрати богоспілкування. Коли Адам згрішив, «[...] почувли вони луку від Господа Бога, що ходив собі садом під час денної прохолоди, і сховався чоловік із своєю жінкою від Господа Бога серед дерев саду. Тоді Господь Бог покликав чоловіка і спитав його: "Де ти?"» (Бут. 3, 8-9). Отже, Адам боявся через гріх розмовляти з Богом.

Заповідь безперервно молитися дав нам і св. апостол Павло: «моліться без перерви» (1 Сл. 5, 16) і «чи ви, отже, їсте, чи п'єте, чи щонебудь робите, усе робіть на славу Божу!» (1 Кр. 10, 31).

Думати про Бога маємо не тільки у свята, у неділю, зранку й увечері. Треба щоденно, щогодини ходити перед Богом, відчувати Його присутність.

«Зглянься, Господи Ісусе Христе, Боже наш, від святого жилища Твого і від престолу Царства Твого, і прийди, щоб освятити нас. Ти, що вгорі з Отцем сидиш і тут між нами невидимо постійно перебуваєш», – так просімо Бога, щоб дав нам великий дар відчуття Його перебування між нами. Господь це нам дає, але ми маємо це прийняти. Св. Тереза з Лізьє казала: «Мені здається, що у моєму житті не було навіть і трьох хвилин, протягом яких я не подумала б про Всеблагого Бога... Це ж так природно – думати про того, кого любиш!»

Якщо буде у нас така настанова у житті, то Божа благодать зможе огорнути все наше єство, всю людину, немов добра матір свою улюблену дитину. І тільки тоді ця Божа благодать зможе наповнити нас відчуттям вічного життя та вилитися на інших, на весь світ. «Спаси спершу себе, – говорив один подвижник, – навчися ходити перед Богом, пам'ятай постійно про Нього – і себе спасеш, і тисячі людей зможуть біля тебе спастися».

Тому, дорогі у Христі, живімо так, щоб Бог був у всьому, і будемо мати надію, що спасемося, що Господь не засоромить нас перед своїм лицем у майбутньому житті. В одному зі своїх творів св. Єфрем Сирійський радить не обмежувати свою молитву лише словами, нехай кожна наша дія буде богослуженням. Цим він багато сказав. Усе, що ми робимо, має певне духовне значення. Нема на землі і в піднебессі такого, що не могло б увійти у Царство вічної слави, коли Бог перебуватиме у всьому, за винятком людського гріха.

Неділя 19-та по Зісланні Святого Духа

Лк. 6, 31-36

І як бажаєте, щоб вам чинили люди, чиніть їм і ви так само. Коли ви любите тих, що вас люблять, яка вам заслуга? Та ж бо й грішники люблять тих, що їх люблять. І коли чините добро тим, що вам чинять, яка вам заслуга? Та й грішники те саме чинять. І коли ви позичаєте тим, від кого маєте надію назад узяти, яка вам заслуга? Адже і грішники грішникам позичають, щоб відібрати від них рівне. Ви ж любіть ворогів ваших, добро чиніть їм, і позичайте, не чекаючи назад нічого, а велика буде ваша нагорода, й будете Всевишнього синами, бо Він благий для злих і невдячних. Будьте милосердні, як і Отець ваш милосердний.

Про любов до ворогів і кривдників

Напевно, жодна заповідь не викликала стільки суперечок серед Ісусових учнів, і в теперішніх часах посеред нас, як заповідь любити ворогів. Ми задаємося питанням: як можна любити своїх ворогів? На нього давно відповів св. Василій Великий, який писав, що знаменом ворога є бажання шкодити і підступність. Тому кожного, хто шкодить іншим, можна назвати ворогом, а передусім – грішника. Шкодить він різними способами та ще й ставиться з лукавством і хитрістю до тих, із ким живе та з ким зустрічається. А оскільки людина має душу й тіло, то щодо душі – будемо любити ворогів, напоумлюючи і поминаючи їх, та спонукаючи всіма способами до навернення, тобто за будь-яку ціну наvertsаючи їх до Бога та до ближніх. Стосовно тіла виявімо їм любов добрими вчинками, даючи їм те, що потрібно для життя: харч, працю, одяг, дах над

головою. Такий настрої душі, – продовжує св. Василій, – можливий, бо це засвідчив сам Христос, який умер за ворогів, а не за друзів. Нарешті, вороги є нашими добродіями, бо здобувають нам Господнє блаженство. «Блаженні ви, коли вас будуть зневажати, гонити та виговорювати всяке лихо на вас, обмовляючи мене ради» (Мт. 5, 11).

Отже, ворогам треба прощати, бо тільки тоді Бог відпустить нам гріхи і провини. Христос на хресті молився і пробачив своїм розпинателям. Треба за ворогів молитися, як це робив св. Стефан, після каменування якого навернувся Савло. Можна згадати і блаженного Івана-Павла II, який пробачив того, хто чинив на нього замах, і відвідав його у в'язниці. Лише з Христом ми можемо себе спонукати любити ворогів. Якщо нас обмовляють, осуджують, ображають, не зважати на це і не припиняти чинити добро. Христос поклав в основу своєї проповіді, діяльності чесноту любови. У Його часах, коли в Ізраїлі лунав клич: «зуб за зуб, око за око» (див. Лев. 24, 20), заклик любити ворогів був по-справжньому революційним і став викликом для учнів Ісуса. Ця вимога стосується християн, а тому й усіх нас. Любов до ворогів та здатність пробачати є показником нашої досконалости, побожности. Що більше ми будемо любити і прощати своїм ворогам, то ближчими ставатимемо до Бога. Намагаймося бодай не пам'ятати зла нашим ворогам, не мститися людям, які нам завдали кривди, залишивши право суду та покарання для Бога.

Один чоловік повернувся до рідного села після довгих літ сталінських таборів та заслання до Сибіру. Він застав Анну, жінку, яка, будучи ланковою у колгоспі, зрадила його і віддала до рук НКВД тоді, коли він ніс мішок зерна з поля для своїх голодних дітей,

немічною, старенькою та одинокою. Вона свого часу була дуже ревною комуністкою. Багато старалася для колгоспу. Але Господь не благословив її життя – чоловік і діти померли; на старість жінка залишилася хворою та самотньою. Цей чоловік хотів прийти і розповісти їй, своєму найбільшому ворогові, людині, яка спричинилася до великого горя і біди, скільки нещасть йому довелося зазнати через її зраду, якою важкою була доля його родини. Йому хотілося прийти і все їй розповісти, в його думках було море слів, докорів, які він хотів висловити своїй кривдниці. Але якоїсь миті емоції вляглися, запоскоїлися, і чоловік подумав: «Ну, що доброго я зроблю? Додам ще більше горя нещасній, самотній, покараній долею жінці. Адже без Божого допусту не впала б на мене така велика кількість терпінь та випробувань. Анна була тільки приводом, а не причиною моїх терпінь. Мабуть, я мав усе це пережити задля спасення». Ця думка заспокоїла. Наступного дня він прийшов до Анни і сказав: «Ганно, якщо чим колись образив вас, пробачте мені».

Як легко і швидко знайти слова образи та докору людям, які вчинили нам зло. Але як важко перебороти себе і знайти слова прощення та любови!

Неділя 20-та по Зісланні Святого Духа

Лк. 7, 11-16

Потім пішов у місто, що зветься Наїн, а з Ним ішли Його учні й сила народу. Коли ж вони наблизились до міської брами, якраз виносили мертвого сина, єдиного в матері своєї, що була вдовою; і було з нею досить людей з міста. Побачивши її, Господь зглянувся над нею і сказав до неї: «Не плач». І приступивши, доторкнувся до мар, і ті, що несли, зупинились. Тоді Ісус сказав: «Юначе, кажу тобі, встань!» І мертвий підвівся і почав говорити. І Він віддав його матері. Страх огорнув усіх, і вони прославляли Бога та й говорили: «Великий пророк устав між нами», і: «Бог навідався до народу свого».

Про переживання втрат

Досвід втрат вписаний у наше життя. Уміння їх пережити залежить від зрілості людини. Пережиття втрати буде корисним тоді, коли її переживемо як щось позитивне, те, що внесе сенс і зміст, хоч це надзвичайно важко. Повірте, тільки те, що приймемо з довірою, покаже нам своє багатство. Метою життя не є втеча від втрат, а розвиток. У грецькій культурі його порівнювали з виточуванням скульптури із коштовного матеріалу – з міцного мармуру. Однак, щоб із мармуру виточити гарну скульптуру, від брили має відпасти багато менших уламків. Без втрат не сформувати своєї ідентичності, особистості. Втрата необхідна на шляху розвитку людини. Процес дозрівання особи закінчується або переривається тоді, коли вона не знає втрат. Втрати бувають різні: втрата вагітності, закінчення періоду дитинства, відхід від рідного дому у самотійне життя, завершення періоду молодості,

втрата здоров'я, смерть тощо. Є також утрати, яких за певних обставин можна було б уникнути: передчасна смерть когось із батьків, алкоголізм, тяжка хвороба, автомобільна катастрофа, зрада дружини, чоловіка, банкрутство, розлучення, смерть дитини тощо. Деякі з цих утрат неминучі. Від чого все насправді залежить, у який спосіб втрата може привести нас до розвитку? Напевно, є багато чинників. Одним із них є вміння пережити втрату. Одна особа мені розповідала, що навіть передчасна смерть близької людини може ушляхетнити і зміцнити.

Те, що відбувається з людиною перед втратою (якщо її можна передбачити) і після неї, – це цілий процес, що має свої періоди. Кожен із них потребує часу. Тривалість окремого періоду індивідуальна, вона залежить від людини та її конкретної ситуації. Період жалоби, у широкому розумінні, розпочинається перед втратою і після неї та є немовби чиймись теплими долонями, які огортають людину і допомагають пережити втрату.

Нещодавно написав листа особі, яка втратила близьких людей. «Дорога Галино, великою і сумною несподіванкою для Тебе особисто і для нас усіх стала смерть найдорожчих Тобі людей – коханого чоловіка Андрія та улюбленої донечки Анастасії. Ніхто з нас не у силі збагнути глибину і гіркоту Твого смутку. Твого неочікуваного горя. Напевно, навіть саме Небо не здатне оплакати те, що переживає Твоє серце від втрати та відходу з цього лише земного життя рідних. У такі трагічні моменти серце наповнюється пусткою, зневірою, наріканням, втратою бажання жити далі, з'являються ознаки бунту проти Бога, нерозуміння, для чого Він, як Всемогутній, допустив таку трагедію? Чому саме Він обрав мене, мою сім'ю, чим я завинила

перед Ним, навіщо Він забрав їх у той момент, коли нам було так добре, саме тоді, коли ми раділи життю?! Ці невтішні питання зринають у Твоїй голові. Дорога Галино, я Тебе чудово розумію, а пишучи ці рядки, єднаюся з Твоїм горем у молитві до Господа, щоб Він утвердив Тебе, щоб не дав похитнутися, хочу разом з Тобою нести Твій хрест. Навіть добре Тебе не знаючи, але усвідомлюючи, що є моєю сестрою у Христі, глибоко співчуваю. Мов холодним вужем довкола мого серця обвилася неприємна звістка про Твою втрату Андрія і Насті.

Дивлячись збоку на Твоє життя, мені пригадується зі Святого Письма пророчиця Анна, яка дожила до глибокої старости, проживши разом зі своїм чоловіком усього 7 років. Вона 60 років після його смерти не відходила від храму, постом і молитвою служила Богові день і ніч. Отже, Анна була вдовою такий довгий час. Пережила скорботу і горе, однак вони її не озлобили, хоч і могли б зробити жорстоким її серце, зробити безжалісною, злопам'ятною і непокірною Богові. Подібно горе і трагедія у Твоєму житті, які сталися, у силі співдіяти для того, щоб Ти стала добрішою, м'якшою, співчутливішою. Випробування можуть привести нас до втрати віри, але можуть водночас її укріпити. Все залежить від нашого ставлення до Бога. Якщо ми вважаємо Його тираном, то почнемо бунтуватися і лютувати на Нього, але якщо думаємо і сприймаємо Його як Батька, то будемо переконані у тому, що рука люблячого Отця ніколи не допустить жодної зайвої сльози.

Отже, чому Анна змогла зберегти таку сміливість і бадьорість духу? Вона не відходила від храму. Фактично, все своє життя провела у Божому домі. Господь дав нам свою Церкву, щоб вона стала нам матір'ю віри. Ми втрачаємо безцінний скарб, якщо нехтуємо

можливість перебувати з людьми, які Йому служать у церкві.

Заохочую Тебе, Галино, і благаю – не пропускай, особливо тепер, можливості перебувати у храмі. Ні рідні, ні знайомі, а навіть друзі не в силі Тебе потішити, лише єдиний Бог, який Тебе чекає у храмі. Церква Тебе спасе, настановить, потішить. Нестало Твоїх найдорожчих Андрія і Насті, які давали Тобі силу і бажання жити, були опорою, тепер їх замінити може тільки Ісус. Ти собі не уявляєш, як Він Тебе любить, кожную клітинку Твого серця, кожен Твій найменший біль втамувати і зупинити, і перетворити у правдиву потіху може тільки Він! Пам'ятай про це!»

Пророчиця Анна ніколи не переставала молитися. Спільні богослуження у храмі – велика сила. Приватна молитва теж відіграє велику роль. Хтось сказав: Найкраще від усіх молиться та людина, яка спочатку помолилася на самоті. Прожиті роки не закам'янили серця Анни і не похитнули її віри, бо вона день у день підтримувала зв'язок із Тим, хто був джерелом її віри й у силі якого наша слабкість перемінюється у досконалість.

Неділя 21-ша по Зісланні Святого Духа

Лк. 8, 5-15

Вийшов сіяч сіяти своє зерно. І як він сіяв, одне впало край дороги й було потоптане, і птиці небесні його видзьобали. Друге упало на камінь і, зійшовши, висхло, бо возкості не мало. Інше впало між тернину, і тернина, вигнавшись з ним вкупі, його заглушила. Врешті, інше впало на добру землю і, зійшовши, сторицею вродило». Кажучи це, Ісус голосно мовив: «Хто має вуха слухати, нехай слухає». Учні Його спитали, що б вона могла значити, оця притча. Він сказав їм: «Вам дано знати тайни Божого Царства; іншим же в притчах, щоб вони, дивлячись, не бачили, і слухаючи, не розуміли. Ось що значить оця притча: зерно це слово Боже. Тії, що край дороги, це ті, що слухають, та потім приходять диявол і вириває геть з їх серця слово, щоб вони не увірували та й не спаслися. Ті ж, що на камені, це тії, що, почувши, з радістю приймають слово, але не маючи коріння, вірують дочасу й під час спокуси відпадають. А те, що впало між тернину, це ті, що вислухавши, ідуть, та клопоти, багатства і життєві розкоші їх душать, і вони не дають плоду. Нарешті, те, що на землі добрій, це ті, що чувши слово серцем щирим, добрим, його держать і дають плід у терпінні.

Про те, як перейти пустелю

На випускних вечорах у школах учителі люблять звертатися до дітей такими словами: «Дорогі діти, ви йдете у життя» або «У вас із завтрашнього дня розпочинається самостійне життя», чи «Закінчивши цей храм науки, ви стаєте дорослими людьми, на ваші плечі лягає неабияка відповідальність»... Пригадую випадок, який описав старець Варсонофій. Один малоосвічений

монах прийшов привітати випускників духовної академії. Перед ним сиділи молоді люди з доброю богословською освітою, які знали також давні класичні мови. Багато з них вже прийняли ієрейські свячення. Монах звернувся до них так: «Я хочу, щоб ви відповіли мені на одне запитання: Що таке життя?» – У залі панувала мовчанка. І тоді монах продовжив: «Одні з вас скажуть: життя – це боротьба. І будуть мати рацію. Боротьба – це наш розвиток, наш рух. Справді, на своєму шляху зустрінете багато перешкод. Будете боротися за своє існування, за утвердження своєї позиції на місці праці, у сім'ї. Будете боротися і зі собою – зі своїми недоліками, недосконалостями. Однак, якщо життя – тільки боротьба, то у цьому надто багато жорстокости, безконечних і втомливих зусиль. У боротьбі багато злости та мало добра. Інші скажуть: життя – це гра, театр. Та невже світ просто собі якийсь балаган, а ми всі – маріонетки зі завченими ролями? Кожна людина передчуває, що життя – це щось глибше, ширше»... На мить замислившись, монах мовив: «Життя – це блаженство...»

Направду, дорогі у Христі браття та сестри, хто з нас сьогодні здатний повірити у це? Можливо, й тоді у залі хтось подумав: та яке ж блаженство?! Якщо людина ніколи не переживала почуття радості, благодаті, тиші і благоговіння перед Богом, якщо їй це чуже та невідоме, тоді вона знедолена та окрадена. Блаженство – це такий стан душі, який аж ніяк не залежить від зовнішнього благополуччя, успішности, кар'єри (це все скороминуще). Якоюсь мірою блаженство це – Божий дар, який ми отримуємо, живучи з Богом, намагаючись Йому подобатися, дотримуючись Його заповідей.

Знаємо, що обов'язково настануть години, місяці, роки, коли життя одягнеться у сірі, буденні кольо-

ри, здаватиметься безпросвітним та одноманітним. І, можливо, тоді зрозуміємо, що хотів сказати наш український письменник Михайло Коцюбинський, пишучи: «Кожен день одне й те саме – найважче у житті». Надійде час, і ми навіть сам смак життя втратимо. Воно не раз видаватиметься беззмістовним. Усе це буде. І це – чергове випробування. Св. Тереза Авільська у своєму духовному житті переживала такі моменти посухи, зовсім не відчуваючи Бога. Якимось таким період тривав протягом цілого року. Але пізніше у своїх записах свята занотувала, що тоді Бог був найближче до неї.

Бог завжди з нами. Він ніколи нас не залишав. Важливо пам'ятати: «Моя дорога дитино, Я ніколи не залишав і не залишу тебе, а коли ти бачив лише одні сліди на піску, то це було тоді, коли я ніс тебе на своїх плечах», – так завжди промовляє Бог у непрості моменти нашого життя.

Печаль, пригніченість, нікчемність, цинізм, крайня неміч, апатія – все це ознаки того, що людина вичерпала свої життєві сили. Але треба знайти благодатне джерело енергії, яке б змогло відновити душу, перетворити «пустелю в оазис». Цим джерелом для нас є Господь наш Ісус Христос. Я бачив картину, на якій був зображений філософ Юстин, що сумно сидів на узбережжі моря і думав: де ж мені знайти істину, якщо її нема у працях Платона? По морю до нього наближалася велична постать. Це був не хто інший, як Христос...

Нехай усіх вас благословить Господь Ісус Христос. Дай Боже, щоб ваші життєві дороги були прямими, радісними та глибокими. Нехай перед вашими очима, особливо, у важкі моменти життя стоїть Христос у всій своїй величі та повноті. Пам'ятайте, що Він

є тим джерелом, з якого ми повинні жити своїм серцем. Не зневоднюймо душі, ходячи неправедними дорогами. Якщо Господь стане захисником нашого життя, то нічого нам боятися та клопотатися. «Поклади на Господа твого турботу, і Він тебе підтримає, повіки не допустить, щоб людина, яка Йому віддається всім серцем, захиталася, зійшла на манівці», – каже псалмопівець Давид (див. Пс. 55 [56], 23).

Не заглядаймо далеко наперед, на те, що могло б статися з нами завтра. Вічний Отець, який дбає про нас нині, дбатиме про нас і завтра. І так щодня. Або Він захистить нас від страждань, або дасть невичерпну мудрість перенести їх.

Неділя 22-га по Зісланні Святого Духа

Лк. 16, 19-31

Був один чоловік багатий, що одягавсь у кармазин та вісон та бенкетував щодня розкішно. Убогий же якийсь, на ім'я Лазар, лежав у нього при воротях, увесь струпами вкритий; він бажав насититися тим, що падало в багатого зо столу; ба навіть пси приходили й лизали рани його. Та сталося, що помер убогий, і ангели занесли його на лоно Авраама. Помер також багатий, і його поховали. В аді, терплячи тяжкі муки, зняв він очі й побачив здалека Авраама та Лазаря на його лоні, і він закричав уголос: Отче Аврааме, змилуйся надо мною і пошли Лазаря, нехай умочить у воду кінець пальця свого й прохолодить язик мій, бо я мучуся в полум'ї цім. Авраам же промовив: Згадай, мій сину, що ти одержав твої блага за життя свого, так само, як і Лазар свої лиха. Отже, тепер він тішиться тут, а ти мучишся. А крім того всього між нами й вами вирита велика пропасть, тож ті, що хотіли б перейти звідси до вас, не можуть; ані звідти до нас не переходять.

Про багача і Лазаря

Ця притча написана з такою майстерністю, що у ній немає жодної зайвої фрази, вислову. По-перше, багач. Кожне слово, сказане про нього, віддзеркалює розкіш, багатство, у якому він просто купався. Він одягався в кармазин і тонку чорну лляну тканину. Це дуже дорогий одяг як на той час. Щодня він споживав вишукані страви. Лазар бідний лежав біля воріт, увесь у струпах. Він бажав насититися тим, що падало зі столу багатого. Пси приходили і лизали рани Лазаря. У ті часи люди споживали їжу не так, як

прийнято зараз, – тоді не було ножів, виделок тощо. Страви брали руками, а у заможних сім'ях руки витирали шматками хліба, які потім просто викидали. Ось саме ці крихти хотів спожити Лазар, аби вгамувати голод.

По-друге, Лазар, як не дивно, вперше і востаннє згадується у Христових притчах. «Лазар» означає «Бог – моя сила і поміч». Він був бідний, укритий струпами і настільки ослаблений, що навіть не міг відігнати собак, які лизали його.

Отже, у чому полягає гріх багатого чоловіка, за що Господь його засудив на муки? Адже він не наказав прогнати Лазаря від воріт свого дому. Він навіть не був проти того, щоб Лазар отримав ті крихти хліба, що викидали з його столу. Він також не копав Лазаря, проходячи повз, і цілком свідомо не проявляв жорстокости до бідного чоловіка. Але гріх його полягав у тому, що він не звертав уваги на Лазаря. Багач сприймав становище Лазаря як цілком нормальне явище, неминуче. У його розумінні Лазар повинен був лежати у стражданнях, голоді, тим часом як він, багач, купався у розкошах. Хтось сказав, що багач потрапив до пекла не за те, що зробив, а пішов на муки за те, чого не зробив. Гріх багача у тому, що він міг спокійно споглядати терпіння і нужду, але це не наповнювало його серце співчуттям. Він бачив брата, який страждає і голодний, та нічого не робив, щоб бодай якось зарадити його стражданням.

Ось так і біля нас, біля нашого холодного серця може загинути, замерзнути не одна душа.

Митрополит Андрей Шептицький отримав від батька мільйонну спадщину, але усе віддав дітям, сиротам, удовам, хворим. Будучи матеріально багатим, він ходив у полатаній рясі.

На Страшному суді Христовому Спаситель запитає кожного з нас про ставлення до ближніх. «Я був голодний, я був спраглий, я був нагий, я був подорожній, я був померлий. І якщо ви бодай щось зробили одному із найменших моїх братів – це ви й мені зробили» (див. Мт. 25, 31-46).

Нехай ці слова змусять нас сьогодні глибоко задуматися.

Неділя 23-тя по Зісланні Святого Духа

Лк. 8, 26-39

Вони пристали в краю Геразинським, що проти Галилеї. Як Ісус вийшов на берег, трапився Йому назустріч один чоловік з міста, що мав бісів. Він з давнього часу вже не носив одежі й мешкав не в хаті, а по гробах. Побачивши Ісуса, закричав, припав Йому до ніг і сказав голосом сильним: «Що мені й Тобі, Ісусе, Сину Бога Всевишнього? Благаю Тебе, не муч мене!» Бо Він велів нечистому духові вийти з чоловіка. Дух той часто хапав чоловіка, і його тоді в'язали кайданами та ланцюгами й стерегли, та він троцив окупи, і демон гонив його по пустинях. Ісус же спитав його: «Як тобі на ім'я?» «Леґіон!» – відповів той, багато бо бісів увійшло в нього. І вони благали Його, щоб Він не велів їм іти в безодню. А було там велике стадо свиней, що паслося на горі. І демони просили Його, щоб Він дозволив їм увійти в них. І Він дозволив їм. Вийшли ті демони з чоловіка, увійшли в свиней, і кинулося стадо з кручі в озеро та й потонуло. (...) Тоді все населення Геразинської округи почало Його просити, щоб відійшов від них, бо великий страх огорнув їх. І Він увійшов до човна й повернувся.

Про важливість прийняти Христа до наших околиць

У Євангелії від Луки розповідається, як Ісуса побачив один одержимий, що мав у собі багато бісів. Він заволав, припав Христові до ніг та прокричав сильним голосом: «Що мені і Тобі, Ісусе, Сину Бога Всевишнього? Благаю Тебе, не муч мене!» Христос вигнав нечистих духів. І вони благали Його, щоб Він не велів їм іти у безодню. Було ж там велике стадо свиней, і демони

просили Його, щоб дозволив увійти їм у свиней. І кинулося стадо з кручі в озеро й потонуло. Тоді все населення геразинської округи почало просити Ісуса, щоб відійшов з їхніх околиць, бо великий страх огорнув їх. І Він увійшов до човна і поплив геть.

Хотів би застановитися на цьому останньому абзаці євангельського тексту: «щоб відійшов з їхніх околиць». Ми думаємо, що трагедією цієї історії є біснுவатий. Ні! Трагедією є те, що жителі міста не прийняли Ісуса. Власне, тут проявився егоїзм: людей не цікавило те, що біснуватий оздоровився, адже до того всі його боялися. Їх хвилювало лише одне: загинули їхні свині.

Люди часто кажуть: мене цілком не хвилює, я не переймаюся, що буде з іншими, лиш би це не перешкодило моїм інтересам, моему спокою, моему комфорту. Нехай світ завалиться, але я зі свого не поступлюся. Можна, на правду, дивуватися, яку черствість і безсердечність виявили до Ісуса жителі Геразинської землі. Геразинський край – це наше визначене околицями життя, у яке ми не впускаємо нічого доброго і святого. У цьому краї нам затишно, комфортно, ми звили собі гнізда. У цьому краї панує наш егоїзм, гуляють повсюдно біси, наші гріхи, а Христос приходить, щоб спасти і врятувати нас, бо ми не на правильній дорозі. Ми Його не впускаємо, ми бунтуємося.

Щоб наочніше собі уявити, як це виглядає, змалюймо образ Ісуса, який стукає у наші двері. «От, стою при дверях і стукаю: як хто почує голос мій і відчинить двері, увійду до нього і вечерятиму з ним і він зі мною» (Од. 3, 20). Наш обов'язок впустити Христа, щоб Він порозбивав ці наші гнізда, ці теплі місця, які ми не раз роками понабудували. Ми маємо осісти у ті гнізда, які збудує нам Ісус. Маємо жити у обителях,

які Він нам приготував. Закличмо з псалмоспівцем: «Які ж то вони любі, оселі, обителі Твої, Господи, умліває і тужить душа моя за дворами Господніми» (див. Пс. 84[83], 2-3).

Стараймося не ставати в опозицію до Ісуса, як нерозумні геразинці. А приймаймо Ісуса у своє життя усюди, де б не були, і завжди.

Неділя 24-та по Зісланні Святого Духа

Лк. 8, 41-56

Аж ось прийшов чоловік, Яір на ім'я, який був головою синагоги. Припавши до ніг Ісуса, він почав Його просити зайти до нього в хату, бо була в нього дочка одиначка, яких дванадцять років, і вона вмирала. (...) Ісус почувши це, озвався до нього: «Не бійся, тільки віруй, і вона спасеться». Прийшовши до хати, Він не пустив нікого з собою всередину, крім Петра, Йоана та Якова з батьком та матір'ю дитини. Всі плакали за нею і голосили. Він же мовив: «Не плачте, вона не вмерла, вона тільки спить». І ті сміялися з Нього, бо знали, що вмерла. А Він узяв її за руку й голосно промовив: «Дівчино, пробудися!» І дух її повернувся до неї, і вона миттю встала. Тоді Він звелів дати їй їсти. Батьки ж її були здивовані вельми, та Він наказав їм нікому не говорити, що сталося.

Про віру в чудо

Це Євангеліє сповнене печалі, смутку. Євангелист Лука до тонкощів змальовує трагічність смерти дівчини. Придивімось уважніше до євангельського тексту. Чоловік Яір просив Ісуса зайти до нього у хату, бо помирала його дочка, одиначка. Про це говорить тільки Лука. У родичів погасло світло зі смертю цієї дитини. Лука каже, що дівчинці було лише 12 років, і вона помирала. Це означає, що дівчинка стояла на порозі зрілості, бо на Сході діти дорослішають швидше, ніж у європейських країнах. Древнє передання говорить, що Пресвята Богородиця породила Христа у віці 14-ти років, і це на той час, у тих краях вважалося нормальним явищем. Напевно, донька

Яіра вже мріяла про своє заміжжя... І у такому молодому віці світанок життя несподівано перетворився у ніч.

Подумайте, яка трагедія для батьків: виховати дитину, і раптом несподівано, неочікувано її втратити! Та ще одиначку, в яку вклали всі свої надії, плани, наміри! Все те руйнується в одній миті! Як це боляче, коли від тебе, немов би силоміць забирають найдорогоцінніше! А яка велика радість настає, коли ти віднаходиш втрачене, загублене, тим паче людину, приятеля! У нашого народу така туга, біль матері, батька висловлюється у народних піснях, віршах, у прозі... В Панаса Мирного у романі «Хіба ревуть воли, як ясла повні» є такий уривок: «Івась був у неї один. Їй тяжко і страшно було подумати, [...] що як настане війна, вона його може втратити, [...] а може, й більше не побачить[...]. Там десь, в чужій стороні, серед кривавої січі, зложе він свою русяву головоньку, а вона, мати, не закриє очей своїй рідній дитині[...]. Важко матері, таке згадуючи: гірко та сумно на душі, боляче в серці – так, наче хто шматочок одриває од його».

Щось подібного переживали батьки цієї померлої дівчини. Також у цій розповіді про воскресення дочки Яіра можемо зауважити дуже практичний момент – Ісус наказав дати їй їсти. Звичайно, Він журився про померлу доньку, але водночас до глибини розумів, яку втрату переносить мати. Христос був дуже чутливий до людей, до людської природи. Він усвідомлював, що різка, миттєва переміна болю, який терпіла матір через смерть дочки, у радість воскресення могла спричинити жінці нервові збудження. І тому, щоб урятувати цю збентежену матір, Він наказав дати їсти дівчині, щоб жінка заспокоїлася, готуючи страву.

Цікавою постаттю є Яір, начальник синагоги. Він був відповідальний за синагогу, за проведення бого-

служень. Людина заможна, високоповажна в очах до-вколишніх. Імовірно, що він не був захоплений учин-ками Христа і вважав Його за порушника Закону, бо у ті часи двері синагоги перед Ісусом починали зачи-нятися. Але, бачите, коли у нього виникла потреба, він упокорився і звернувся за допомогою до Ісуса Христа.

У знаменитій «Пісні про Роланда» (Роланд був ли-царем імператора Карла Великого) йдеться про те, що у 778 р. у військовому поході його звідусіль оточили. У нього був ріг – Оліфан, звук якого можна було чути на відстані 48 кілометрів. Звук був настільки силь-ним, що, зачувши його, птахи мертві падали на землю. Олів'єр, друг Роланда, просто благав його голосити у цей ріг, щоб імператор Карл Великий почув та допо-міг їм урятуватися від ворога. Однак Роланд був над-то гордий, щоб просити допомоги. Його воїни гинули у битві один за одним, а наприкінці він залишився сам. І лише тоді, помираючи, зібрав всі свої сили і затрубив у ріг. Карл Великий почув його звук і прийшов на до-помогу Роландові. Але було вже пізно – Роланд помер. Надто гордим та впертим був, щоб вчасно просити про допомогу.

Так само і ми у духовному житті гинемо, коли не по-кладаємося на Божу силу, коли ставимося до життя не-серйозно, легковажно. У своїх болях, проблемах треба звертатися до Бога. Христос готовий іти для нашого спасення до останку. Навіть смерть для Нього не є пе-репоною. Він каже Яірові: «Не бійся, тільки вір, і доч-ка твоя спасеться». Ісус простує до дому начальника синагоги, знаючи, що дитина померла. Але чи може це зупинити Його? На цьому шляху питає кожного з нас: «Чого ти хотів (-ла) одержати від мене? Чого тобі треба, а що хотів (-ла) мати?» Закликає нас, щоб ми не були закриті у собі, щоб не таїли своїх труднощів,

проблем, гріхів. Сміливо стати перед лицем Христовим і відкрити свою душу, бо немає такої нечистоти, яку не міг би Христос очистити, немає такої проблеми, яку Христос не міг би вирішити!

Яір був такою людиною віри. Він надіявся на чудо. Душа його, звичайно, хвилювалася. Думав: «Урешті-решт, ніхто, властиво, не знає, що може зробити цей Ісус з Назарету». Так само й ми не знаємо, що може зробити для нас Господь. У найтрагічніші, безпросвітні, повні болю дні нашого земного життя ми все ж таки можемо надіятися на Нього, на Його незбагненні скарби, на невичерпне милосердя і непереможну силу.

Неділя 25-та по Зісланні Святого Духа

Лк. 10, 25-37

І ось якийсь законовчитель устав, щоб Його випробувати, та й каже: «Учителю, що мені робити, щоб вічне життя осягнути?» А Ісус мовив до нього: «В законі що написано? Як там читаєш?» Озався той і каже: «Люби Господа, Бога твого, всім серцем твоїм, усією твоєю душею і всією силою твоєю і всією думкою твоєю; а ближнього твого, як себе самого». «Ти добре відповів», – сказав (Ісус), – «роби це й будеш жити».

Про потребу і вміння любити

Здебільшого джерелом почуттям хронічної нещасливості в житті є неспроможність любити. Видатні психіатри: Фройд, Юнг говорили про це. Однак це аж ніяк не означає, що така неспроможність заслуговує на звинувачення. Можливо, її причиною є виховання, що не заохочувало любити себе, сусіда чи Бога? Так можна прожити більшу частину свого життя, сплачуючи високу ціну за неспроможність любити. Важко буде дитині в майбутньому житті когось полюбити, якщо вже у дошкільному віці її вчать когось ненавидіти. Одна мама розповіла мені, як болісно переживає, коли її маленький хлопчик бере до рук іграшковий автомат, вигукуючи до всіх: «Я тебе зараз вб'ю!» Так у людині виховується агресія до інших.

Можна впевнено сказати, що якщо людина себе не любить, то попереду її чекають лише нещастя. Або, ймовірно, через ранній досвід недовіри вона не любить інших по-справжньому. Доки переживає цей стан, реальної надії на щастя нема. Така людина живе

у сумному світі, і єдиним його жителем є вона сама. Переконаю кажу, що без люблячих стосунків із Богом людський дух серйозно страждає. Апостол Павло каже, що існує багато різноманітних дарів Божих, але понад усе ми маємо просити у Бога дару любови. Йоан Богослов висловлюється ще чіткіше. Він просто каже: «Любі, любім один одного, бо любов від Бога, і кожен, хто любить, народився від Бога і знає Бога» (1 Йо. 4, 7). Ви запитаете: «Якщо любов є Божим даром, то чи можуть ті, хто не вірить у Бога, справді любити?» Дозвольте мені сказати просто. Так, очевидно, люди без віри теж здатні сильно любити. Бог вірить у багатьох людей, які не вірять у Нього. Великий богослов Карл Ранер якось назвав таких людей «анонімними християнами». А св. Тома Аквінський наполягав на тому, що Бог не обмежує себе у даруванні дарів тим, які поєднані із ним таїнственно.

Знати про те, що любов є Божим даром, важливо. Ми будемо більше певні, що отримаємо цей дар, коли знатимемо, що його джерело – Бог, а не просто наші власні сили. Просімо у своїх молитвах Господа, щоб учинив нас провідниками Його любови, щоб наповнив наші криниці, щоб ми могли напоїти спраглих. Коли ми любимо, Божя благодать вливається у цей світ через нашу любов, зцілюючи його й осяваючи його темряву. Ми є лише інструментами Бога.

Я переконаний, що коли ви і я приймаємо дар любови й користуємося ним, тоді ми творимо умови для Божої дії. Наша любов – канал, через який струмуватиме Боже зцілення і помічна благодать. Більшість із нас не має великих талантів, але всі ми можемо робити маленькі справи з великою любов'ю! І саме це є суттєвим. Любляча мати, на чиїх руках багато дітей, мовчазний монах, що молиться у якомусь далекому

монастирі, стара людина, чий зір погіршується, підліток, який хвилюється через прищі, – усі вони здатні прийняти і втілити у вчинки дар любови. І коли вони це робитимуть, буде діяти Бог. Через тих, хто любить, Бог змінюватиме світ. Нелюблячі люди просто ні про кого не дбають. Вони затаюють обра́зи, старанно описані й відкладені у пам'яті. Вони не довіряють іншим. А почуваються впевненіше, ховаючись за масками. Вони вирішують, яку маску одягнути, залежно від ситуації чи присутніх людей. Вони вважають, що стіни є безпечнішими, аніж мости. Ніхто ніколи не міг їх збагнути. Це життя у в'язниці. Усюди камери із ґратами.

Запитаймо себе щиро: чи я люблю інших, всіх тих, хто довкола мене? Чи поділяю людей на поважних і менш поважних, на симпатичних, здорових і немічних, молодих продуктивних і старих літами? Коли ми, молоді і повні сил, дивимося на літніх людей, які готуються піти з життя, задумаймося: «Як це – бути старим? Яке це відчуття, коли життя вирує осторонь? Коли ніхто ніколи не зупиниться, щоб спитати: як ти? Яке це відчуття?» Подумаймо і про невиліковно хворих. Щоранку вони прокидаються з болем у нутрі від виразок чи з болями у кістках, уражених артритом. Утішаючись життям із майже безперервно добрим здоров'ям, запитай себе: «Яке це відчуття, коли ти майже увесь час хворий? Як це, коли щоночі береш із собою біль до ліжка і щоранку з ним прокидаєшся?» Пригляньмося і до анонімних алкоголіків. Що значить жити зі шкідливою звичкою? – запитай у себе.

Любімо всіх без винятку, як Ісус любив. Любов – це те, що полегшує життя. Любов позбавляє напруження і нервового застановлення на собі. Вона звільняє нас для життя у спокої. Любов дає нам надію на тривале щастя.

Неділя 26-та по Зісланні Святого Духа

Лк. 12, 16-21

І Він розповів їм цю притчу: «В одного багача земля вродила гарно. І почав він міркувати, кажучи сам до себе: Що мені робити? Не маю де звезти врожай мій! І каже: Ось що я зроблю: розберу мої стодоли, більші побудую і зберу туди все збіжжя і ввесь мій достаток та й скажу душі своїй: Душе моя! Маєш добра багато в запасі на багато років! Спочивай собі, їж, пий і веселися! А Бог сказав до нього: Безумний! Цієї ж ночі душу твою заберуть у тебе, а те, що ти зібрав, кому воно буде? Отак воно з тим, хто збирає для себе, замість щоб багатіти в Бога».

Про небезпеки, які криє багатство

Нині хотів би роздумати над темою статків, прибутку, збагачення.

Сучасний християнин-підприємець, чи кожен із нас має вирішити для себе складну проблему співвідношення між прагненням до Царства Божого та прагненням збагатитися, отримати більший прибуток. Допомогою у цьому може стати Біблія – Слово Боже. Тема багатства і ставлення християнина до матеріальних благ не може не хвилювати сучасну людину, особливо у наш час, коли матеріялістичні ідеології наскрізь пронизують наше існування. Отож, що говорить Біблія про збагачення? Які спокуси, небезпеки та ілюзії криє багатство? Чи взагалі християнин має прагнути здобувати багатство?

Спершу з'ясуємо, що таке багатство. Багатство – це володіння власністю, розміри якої значно перевищують конечні життєві потреби людини. Читаючи Старий

Завіт, бачимо, що тоді багатство вважали благословенням, яке уділяв Бог праведній людині. Старозавітні патріярхи мали великі багатства. Про Авраама читаємо, що він отримав численні блага, зокрема і матеріальні, коли почав слідувати за Господом. Йосиф, якого рідні брати із заздрощів продали до Єгипту, через деякий час став великим багатцем, другим після самого фараона! Він із своїм великим майном став знаряддям Божим і врятував від голоду всю свою родину.

Навіть із цих декількох прикладів легко зауважити хоча б дві речі: по-перше, саме Господь збагачує своїх вибраних. По-друге, ці вибрані люди та їхнє багатство служать якійсь вищій меті. Ніхто не є збагачений тільки для себе – багатство має служити ближньому. Біблія вчить: щоб набути багатство, треба володіти певними якостями, наприклад, старанністю. «Рука ледача робить людину бідною; збагачує – рука старанних» (див. Прип. 10, 4). Треба бути сміливим, добрим фахівцем свого діла. Не досягне багатства ні п'яний, ні жадібний, ні ледащо. Особливою перешкодою на шляху до добробуту є лінивість: «І йшов я попри поле ледачого; попри виноградник недоумка; дивлюсь – кропивою позаростало і будяками зверху вкрилось. І взяв я з цього собі науку: “ще трохи сну, трохи дрімання, і твої злидні прийдуть насकोком”» (див. Прип. 24, 30-33).

Які небезпеки криє багатство? Багач з притчі набав великі матеріальні блага і вирішив собі: «Душе моя! Маєш добра багато в запасі на багато років. Спочивай собі, їж, пий і веселися!» А Бог сказав: «Цієї ж ночі душу твою заберуть у тебе, а ти, що ти зібрав, кому вона зостанеться?» Власне, тут Христос закликає багатіти в Бога, що означає не привласнювати те, що не належить нам, адже сам Господь дає незліченні

блага, в тому числі й добрий урожай. Безумовно, багач вкладає працю, проте чинить дуже недалекоглядно, думаючи, що він сам є господарем свого життя. Другою спокусою і небезпекою багатства є відкинення Бога. Надзвичайно важко увійти до Царства Божого тому, хто має багатства. Річ не втім, що для того, аби спаситися, треба бути бідним. Тут наголошено на тому, що надзвичайно важко увійти до Царства Божого тому, хто всі свої надії покладає на багатство. При економічному достатку є реальна загроза не побачити своєї духовної убогости.

Бідні люди дають нагоду багатим творити добро. Проте сама бідність не є гарантією Царства Небесного. Правдивий учень Христа не той, хто просто живе у нужді, а той, хто на перше місце ставить Христа, і тоді, безумовно, все решта стає на відповідне місце. Багатий християнин, православний чи католик, залишається ним лише за умови належного розпорядження благами: милостями, допомогою бідним, сиротам, удовам.

Може, хтось скаже: «Отче, ті, до кого ви зараз промовляєте, є зовсім небагатими, більшість із нас ледве дають собі раду. Серед нас немає людини, яка б могла сказати: “Я багата(-ий)”». Але кажу вам: щоб допомогти ближньому, не обов'язково бути багатим. Давайте милостиню з того, що маєте. «Не відвертай, – каже Біблія, – свого лиця від усякого бідного, і обличчя Боже не відвернеться від тебе. Милостиня ж – приймний дар для всіх, хто її чинить, перед Всевишнім» (див. Тов. 4, 7.11). Я впевнений, сьогодні можна було б уникнути багатьох проблем, якби міська чи сільська локальна спільнота брала на себе справжню відповідальність за вбогих, незахищених, старих, немічних, покинутих.

Ісус Христос вже від народження стає на бік бідних, а згодом закликає апостолів покинути все і цілковито наслідувати Його.

Нема виправдання тим, хто гониться за зиском – на манівці зіб'ється. Багато людей пропало через золото, і падіння їхнє було неминучим. Золото – камінь спотикання і пастка для кожного безумного.

Неділя 27-та по Зісланні Святого Духа

Лк. 13, 10-17

Ісус навчав в одній з синагог у суботу. Була ж там одна жінка що її тримав дух у недузї вісімнадцять років: вона була скорчена й не могла ніяк випростатись. Побачивши її Ісус, покликав і промовив до неї: «Жінко, ти звільнена від твоєї недуги». І поклав на неї руки й вона зараз же випросталась, і почала прославляти Бога. Тоді начальник синагоги, обурений, що Ісус оздоровив у суботу, озвався і мовив до народу: «Шість день є, коли маєте працювати; тоді, отже, приходьте й оздоровляйтесь, а не в день суботній». Господь у відповідь сказав до нього: «Лицеміри! Чи кожний з вас не відв'язує свого вола або осла від ясел і не веде його поїти? Цю ж жінку, дочку Авраама, що її сатана зв'язав ось вісімнадцять років, не треба було від цих узів звільнити в день суботній?» І як Він говорив це, усі противники Його засоромились, а весь народ радів усім славним вчинкам, які Він зробив.

Про скорчену жінку

«Була ж там одна жінка що її тримав дух у недузї вісімнадцять років: вона була скорчена й не могла ніяк випростатись», – говорить Євангеліє. «Не могла ніяк випростатись»...

Ісус не чекав на прохання жінки про оздоровлення. Ба більше, не зважав, що була субота, знаючи, що за зцілення суботнього дня Його осудять юдеї. Він бачив перед собою людину, що перебувала в біді. Власне така поведінка Христа і Його відважний учинок свідчать, що у Божі плани не входить, щоб людина терпіла навіть на одну мить більше, ніж їй призначено і необхідно.

Згідно з юдейським законом, людині можна було надавати допомогу тоді, коли з'являлася небезпека, будь-яка загроза для її життя. Звичайно, якщо б Ісус відклав зцілення цієї жінки на другий день, ніхто б Його не критикував. Однак Він наполіг на тому, що не варто продовжувати її терпіння, муки аж до наступного дня. Є можливість допомогти сьогодні, цієї миті. І в цьому теж повчання від Ісуса: будь-який добрий учинок, який можна зробити нині, не варто відкладати на завтра. Латинська приказка каже: хто дає швидко, той дає подвійно.

Можливо, та жінка, імени якої ми не знаємо, вже була так скорчена, що не могла побачити Його здалека. Може вона була прибита своїм нещастям настільки, що не мала сили просити, продиратися до Христа крізь натовп. Але Господь сам її побачив, покликав до себе і мовив просто: «Жінко, ти звільнена від своєї недуги». Він поклав на неї руки, й вона одразу ж випросталась і почала прославляти Бога.

Жінка часто нахилена – над ліжечком, над дитиною, над вишиттям, над дитячим зошитом, над розбитим коліном, над чиймись сльозами... Вона скорчена від безнастанної роботи, безперервного поспіху: до праці, до садочка, додому, до крамниці. Дім, діти, обід, батьківські збори, прання, брак грошей, прибирання, миття посуду... Пробує вклякнуту до молитви втомлена, вичерпана, очі злипаються, засинає на половині «Богородице Діво, радуйся!»... Напевно кілька виразних слів любови й розуміння зняли би половину цього тягаря. Але вона вже давно цього не чула. «Чи загнана людина може мати час на любов?» – з гіркою співає сучасна співачка.

Придушена надміром обов'язків, жінка поволі скорчується – і ось бачить уже тільки землю. Не має

сили, не має часу, щоб з піднятою головою поглянути на небо. Хто поверне їй здоров'я? Хто дасть відпочинок її втомленим ногам, які ще встигають піти на прощу, у паломництво? Хто дасть сон її очам, усміх устам, спокій змученому серцю?

Наведу приклад. У католицькому журналі вміщено статтю про американку, дружину інженера, яка зробила в одному із китайських сіл багато вчинків милосердя. Ця американка зауважила – багато жінок того села є зігненими у хребті. І прийшла до переконання, що це внаслідок того, що жінки замітали без держаків, бо жили в околиці, де не було дерев. Вона поїхала у гірську околицю і привезла звідти деревину, зробила мітли із держаками, і роздала їх у селі. Коли за якийсь час вона повернулася до Америки, то одержала від мера міста листа-подяку. У ньому мер стверджував, що завдяки їй жінки мають менше горбів на плечах, бо замітають мітлами з довгими держаками. На честь цієї американки-добродійниці у селі звели величний пам'ятник.

У Євангелії йдеться про чудо, де Христос поклав свою руку на хребет жінки, і вона раптом випросталася і стала славити Бога. Христос учить нас, що Він має силу випростати і наше тіло, і нашу душу, які похилені гріхами додолу.

Може, інша жінка скорчена під тягарем самотності. Вона вже ой як давно не люблена, не зауважена, не кохана. Покинута задля іншої – молодшої, стрункішої, безтурботнішої. Хто такій жінці поверне сяйво очам, сенс життю? Багато подібних жінок живе побіля нас. Немало таких хворих і бідних жінок є в наших родинах, і це наші мами, бабусі, сестри, яким приділяємо мало часу й уваги, яких покинули, не зауважили...

Хто ж має таку силу? Хто їх оздоровить? Може, похилилася жінка, бо збайдужіла: життя не виконало

й половини своїх обіцянок. Може, скорчилася, бо має повно комплексів. Може завжди й хронічно схилена тільки над собою – над своєю вродою, над своєю хворобою, над своєю вдаваною святістю. Цій буде найважче випростатися. А, може, похилилася, бо переконана, що втратила вже всі шанси: кожна битву-зусилля буде програно, жоден бунт чи спротив уже не допоможуть, і нема звідки чекати порятунку.

Господь підносить скорчених. Він чинить це не людською, а Божою силою. Він знає, що може підняти похилену жінку. Він є той, хто є Любов'ю, побачив колись скорчену жінку, сам її покликав і промовив: «Жінко, ти звільнена від своєї недуги». Тому найбільше на Господа покладімо свої жалі й турботи. І Він нас підтримає, ніколи не допустить, щоб ми захиталися. Навіть якщо батько і мати чи найближчі нас залишать, Він єдиний, який нас не покине, бо по-справжньому любить.

Неділя 28-та по Зісланні Святого Духа

Лк. 14, 16-24

«Один чоловік справив вечерю велику й запросив багатьох. Під час вечері послав він слугу свого сказати запрошеним: Ідіть, усе готове. Тоді всі вони однаково почали відмовлятися. Перший йому сказав: Поле купив я, мушу піти на нього подивитись; вибач мені, прошу тебе. Другий сказав: П'ять пар волів купив я і йду їх спробувати; прошу тебе, вибач мені. А інший мовив: Я одружився і тому не можу прийти. Повернувся слуга й розповів це панові своєму. Розгнівався тоді господар та й каже до слуги свого: Іди щоскоріш на майдани й вулиці міста й приведи сюди вбогих, калік, сліпих, кульгавих. Пане, – озвався слуга, – сталося, як ти велів, і місця є ще. Сказав пан до слуги: Піди на шляхи та огорожі й наполягай увійти, щоб дім мій наповнився. Кажу бо вам: Ніхто з отих запрошених не покуштує моєї вечері».

Про Третю Божу заповідь

У нинішній проповіді хотів би поділитися роздумами на тему святкування воскресного дня – неділі. Сьогоднішнє Євангеліє розповідає історію про велику вечерю чи гостину, на яку господар запросив своїх близьких та знайомих людей. Той, хто запрошує, є сам Господь, а запрошені – це всі християни. Ми запрошені до участі у недільній відправі святої Літургії. І щасливий той, хто відгукнувся на запрошення великого господаря, щоб їсти хліб у Царстві Божому. Пропоную разом заглибитися в історію святкування воскресного дня, щоб зрозуміти, чому так важливо у нашому житті брати активну участь у святкуванні неділі? Які блага приносить це для нашої душі?

У Старому Завіті окрема Божа заповідь наказувала святкувати суботній день. Цей день мав ізраїльтянам вічно нагадувати про створення світу, Божі благодіяння та умову-заповіт між Господом і людьми. У Новому Завіті обов'язок віддання чести Богові переходить на неділю. Декрет II-го Ватиканського собору «Про святу Літургію» каже: «За апостольською традицією, яка бере свій початок від самого таки дня Христового воскресення, Церква святкує кожного восьмого дня пасхальне таїнство, що його слушно називає Господнім днем, або неділею».

Субота зобов'язувала, передусім, до спокою, тобто полишення будь-якої фізичної праці. Головний недільний обов'язок перших християн – це зустріч воскреслого Христа через участь у евхаристійній жертві та злука з Ним у святому Причасті. Апостоли разом із вірними постійно ходили в храми і здійснювали літургію у домах християн. «Вони постійно перебували в апостольській науці та спільності, на ламанні хліба й молитвах» (Ді. 2, 42). І далі: «Щодня вони однодушно перебували у храмі, ламали по домах хліб і споживали харчі з радістю і в простоті серця» (Ді. 2, 46).

Мученик Юстин Філософ повідомляє, що перші християни збиралися на богослуження щонеділі. «Бувають у нас збори, коли всі, живучи по містах і селах, збираються в одному місці і читають писання пророків. Коли читець закінчить, предстоятель словом наставляє і закликає усіх наслідувати почуте. Потім усі разом встаємо і молимося, і буває роздавання кожному причастя Дарів. А тим, кого не було, Дари посилаються через дияконів. Тих, хто порушував третю заповідь і не приходив до храму три неділі поспіль, чекала сувора покута – відлучення від Церкви».

Про обов'язок святкувати неділю на богослуженнях декрет «Про Східні Католицькі Церкви» каже:

«Вірні мають обов'язок у неділі та у святкові дні брати участь у Божественній літургії». Константинопольський патріарх Никифор (806–815) говорить, що християни не повинні навіть у неділю подорожувати, хіба що з конечної потреби. Отже, святкування неділі – це найстарша і свята християнська традиція, бо походить від самих апостолів. Саме тому для нас усіх участь у недільній Службі Божій та недільний відпочинок повинні бути чимось природним, очевидним, просто потребою нашої душі. Нам не варто забувати, що обов'язок святкувати неділю є не тільки церковним, а в основі він є також Божим законом, а Божий закон не знає ані винятку, ані звільнення. Отже, хоч би ми з важливої причини не змогли бути в неділю у церкві на богослуженні, то все-таки ми й тоді зобов'язані освятити неділю, наприклад, виділити на молитву більше часу, ніж зазвичай, читати Святе Письмо, пам'ятати про Бога у своїх розмовах, у поведінці.

Не відвідуючи церкву, багато хто думає приблизно так: «Нічого страшного, Бог всюди присутній, можу помолитися й у себе вдома». Але одна справа вдома, а зовсім інша – у церкві. Вдома, справді, можеш помолитися, але не можеш здійснити Божественну літургію. У церкві перебуває сам Христос. Йому, власне, належать слова: «Де двоє чи троє зберуться в моє ім'я, там і я посеред них» (див. Мт. 18, 20). Якщо ж Він перебуває серед двох чи трьох, подумай, з якою радістю Він перебуває там, де зібралися десятки, сотні і навіть тисячі! Кожну добру справу, про яку просять люди разом, Господь благословить. Один із сучасних богословів казав, що молитву народу Бог не може не вислухати.

Якщо повернутися в недавнє минуле, то перед II Світовою війною практично всі люди на Галичині брали активну участь у недільних богослуженнях. З приходом радянської влади на наші землі ця побож-

на практика почала занепадати з різних причин: закриття церков, переслідування віруючих, висміювання церковних обрядів тощо. Це були вагомі причини занепаду церковного життя серед нашого народу. На жаль, сьогодні ця проблема і далі залишається актуальною: мало наших віруючих беруть участь у недільних відправах. Дзвони скликають люд на богослуження до храму, а не один із нас ще лежить собі у ліжку, виправдовуючись втомою. У неділю найважливішим обов'язком є присутність на Божественній літургії.

Багато людей вирішують ще у неділю попрацювати. Але невже нам не достатньо було цілого тижня?! Пам'ятаймо, дорогі, що гроші, зароблені в неділю, це вогонь, що пожере й усі решту. Скільки хочеш працею, але Бог дасть тобі стільки, скільки вважатиме за потрібне.

Крім того, неділя – це день Божий, котрий ми повинні присвятити Йому. Найголовніша наша праця в цей день – піти усією родиною до церкви, помолитися, почути Слово Боже, причаститися святих Тайн. Адже якщо діти не звикнуть до храму маленькими, вони не зайдуть у нього й дорослими. Отже, Бог аж шість днів визначив нам для потреб тіла і тільки один – для душі. А ми і цим нехтуємо!

Приймімо сьогодні рішення регулярно ходити до храму. Відкиньмо всі відмовки і самовиправдання. Ніщо не може бути перешкодою, за винятком важкої хвороби. Один старець говорив: «Якщо полум'я охопило твій будинок з чотирьох сторін, а ти прикутий до ліжка так, що не можеш встати, щоб загасити його, тільки тоді ти маєш виправдання, щоб пропустити богослуження». Тому залишімо усі справи та приходімо у церкву всією родиною, берімо й інших разом зі собою, щоб вони також примирилися з Богом. Цим ми і їх спасемо, бо поза Церквою немає спасення.

Неділя 29-та по Зісланні Святого Духа

Лк. 17, 12-19

Коли Він входив в одне село, вийшло Йому назустріч десять прокажених, що стояли здалека. Вони піднесли голос і казали: «Ісусе, Наставнику, змилуйся над нами!» Побачивши їх, Він промовив: «Ідіть та покажіться священикам». І сталося, як вони йшли, очистилися. Один же з них, побачивши, що видужав, повернувся, славлячи великим голосом Бога. І припав лицем до ніг Ісуса, почав Йому дякувати. Він був самарянин. Озвавсь Ісус і каже: «Хіба не десять очистилось? Де ж дев'ять? І не знайшовся між ними, щоб повернутись, Богові хвалу воздати, ніхто інший, окрім цього чужинця?» І Він сказав до нього: «Встань, іди: віра твоя спасла тебе».

Про вдячність лікарям

Нещодавно я розпочав читати книгу Лене Маєр-Скуманц «... Нехай горобці щебечуть...» Це життєпис св. Івана Боско, відомого італійського священика-вихователя ХІХ ст. Він заснував Салезіянське згромадження, головною метою якого є піклування про знедолену молодь. Маленьким він залишився без батька. І, напевно, тому у своєму житті так розумів і підтримував молодь та дітей.

У розділі «Залишений на самоті» автор описує смерть Іванкового батька. Смерть сталася через запалення легень. Як довго хвороба мучила тата, Іван не знав. Одначе у його пам'яті залишився спомин: мовчазний батько лежав нерухомо у ліжку, і скільки Іван не докладав зусиль, тато так і не підвівся. «Іванку, ходімо вже», – благала мати, щоб відірвати його від ліжка

і випровадити з кімнати. «Я лише тоді піду, коли піде тато», – розпачливо кричав він.

У цій розповіді мене вразила причина смерти батька – затяжна хвороба легень. Коли я про це роздумував, мені було боляче усвідомлювати, що ніхто не допоміг чоловікові перенести недугу. Втратила сім'я батька, і відтоді всі змушені були непосильно працювати вдома, на полі. Мати постійно молилася: «Боже, Ти любиш людей. Благослови моїх діток і мене». Справді, трагічно, що виліковна на теперішній час недуга тоді забрала зі світу хорошу людину – батька родини. Тоді ще медицина не могла впоратися з різними хворобами, які забирали життя тисяч.

Я хочу це слово звернути до людей, які працюють чесно і віддано у галузі медицини. Дорогі лікарі, ми дякуємо вам за те, що з поміччю Божою і при значному прогресі медицини рятуєте від смерти наших рідних і близьких. Не одна мати готова цілувати з вдячності лікарю руки за те, що врятував від затяжної недуги її дитину. Не один чоловік до кінця своїх днів не забуде тебе, дорогий лікарю, що дозволив його дружині дожити до глибокої старости. Не один дідусь з бабусею ніколи, напевно, не перестануть за тебе, лікарю, молитися, бо порятував їм онуків.

Дорогі лікарі, якщо ви чесно працюєте і віддаєтеся своїй справі, ви будете щасливі. Коли ви лікуєте і допомагаєте людям, таким чином стаєте подібними до Бога, який в особі Ісуса Христа зціляв тисячі людей. Думаю, що не можете собі того уявити, скільки сліз, дорогі наші лікарі, ви висушили. Розумієте, то сам Бог плаче сльозами людей. Не лінуйтеся, не будьте легковажні, допомагаючи своїм пацієнтам. Господь покладає саме на вас великі надії. Бог милосердиться над людьми, над їхнім фізичним і душевним болем через

лікаря. На мою скромну думку, медик виконує таку по-важну і життєво важливу місію, що слово «лікар» ми повинні писати з великої літери. Лікарям треба надавати усі умови для ефективної праці. Можливо, комусь мої слова будуть видаватися наївними. Але знаєте, хто серйозно не хворів, той не зрозуміє вдячності до медиків.

Від найдавніших часів Господь Бог дарував людям ліки і лікарів. У наші часи у суспільстві є лікарі, у яких хворі за милістю Божою лікуються від своїх недуг і за ласкою Божою здоровими повертаються додому.

Під час війни до лікарні принесли молоду людину, лице якої було понівечене. Хірург приклав усіх зусиль, оперуючи юнака. Завдяки рукам лікаря лице набувало відповідних рис. Згодом прийшла остання фаза операції. Пацієнтові пришили другий куточок уст. На останку помічники-медсестри піднесли хлопця. Хворий вояк унаслідок знеболення не відчував ще жодного болю, тому лікар попросив його, аби той сказав щось. Хлопець обережно ворухнув вустами та вимовив з усміхом: «Сердечне спасибі Вам».

Дорогі і любі наші лікарі, ми ніколи не забуваємо цих слів. І тисячі разів хочемо сказати всім вам «сердечне спасибі». Але рівно ж пам'ятаємо, що наше «дякую» належить передовсім Тому, від кого походить усякий дар, Хто є джерелом усякого даяння і кому ми завдячуємо нашим буттям. Бо прикро бачити людину, що сягнула наукових вершин, але дуже мало знає з історії, літератури, філософії і релігії. Велика частина людської спадщини є для неї *terra incognita*. Молитва – важливий чинник, який збагачує досвід лікаря. Без неї існує набагато більше шансів приймати помилкові, навіть небезпечні рішення. Таку концепцію опрацював Альфред Теннісон: «Молячись, можна більше

речей осягнути, ніж світ може собі уявити. Чим люди ліпші за овець і кіз, якщо, знаючи Бога, не здійсмають до молитви рук? І за себе, і за тих, які вважають їх друзями?..»

Працю лікаря має розпочинати щоденна тиха молитва за пацієнтів і медсестер. Це не прохання про чудесне зцілення, бо від Бога не сміємо вимагати чуда, на Нього можемо лише надіятися. Молитва лікаря – це свідчення нашої відданости праці, нашого серйозного підходу до факту, про який так часто забувають, – що ми повністю в усьому залежимо від Бога. То Він дав нам здоров'я і силу, аби щодня виконувати працю. Очі нам Господь дав, щоб ними бачити. Мозок аби могли думати. Відчуття моральної відповідальности, аби могли поводитися згідно із моральними принципами. Серце, щоб могли любити. Відвагу дав Бог лікарю, щоб протистояти хворобам і смерті.

Коли наше життя підійде до кінця і коли опинимося перед нашим останнім етичним завданням, Бог не запитає нас про підсумок нашого професійного життя, про дані щодо смертности наших пацієнтів чи про оцінку фахової комісії. Ні. Він просто запитає, чи ми старалися виконувати нашу працю якнайліпше, чи дотримувалися Його норм чистоти, справедливости й любови. Чи мали відвагу дотримуватися моральних принципів, незважаючи на тиск нетерпимости, який так часто супроводжує сучасних лікарів?

Шекспір відповів на це постійне питання людського життя, написавши відоме прощальне слово Полонія до свого сина Лаерта: «А головне: будь вірний сам собі. І вже за цим іде, як ніч за днем, що й з усіма не будеш ти нещирий».

Христа Господа оточували апостоли й учні, які бували слабкими, боязкими й схильними до зрад

людьми. Його мати, а також святі жінки біля хреста, на якому Його розіп'яли, поводитися набагато ліпше. І саме вони врятують наше суспільство від зла, яке нам загрожує. Але чоловіки також відіграють свою роль. Гарно сказав один поет: «Єдине, що обов'язково потрібне для того, щоб перемогло зло, – це те, щоб добрі люди нічого не робили». Боротьба зі злом абортів, евтаназії, захист неповносправних людей тощо, власне, це все спрямоване на захист права на життя. Ця боротьба є одним із добрих видів діяльності.

Неділя 30-та по Зісланні Святого Духа

Лк. 18, 18-27

Один знатний спитав Ісуса: «Учителю благий, що мені робити, щоб успадкувати життя вічне?» А Ісус озвався до нього: «Чому мене звеш благим? Ніхто не благий, хіба один Бог. Ти заповіді знаєш: не перелюбствуй, не вбивай, не кради, не свідкуй ложно, шануй свого батька і матір». Той же відповів: «Все це я зберіг змалку». Почувши те Ісус, сказав до нього: «Одного ще тобі бракує: продай усе, що маєш, і роздай бідним, і будеш мати скарб на небі; тоді прийди і йди слідом за мною». Почувши це, той засмутився вельми, бо був дуже багатий. Глянув Ісус на нього й мовив: «Як тяжко тим, що багатства мають, увійти в Царство Боже! Легше пройти верблюдові крізь вушко в голці, ніж багатому увійти в Царство Боже». А ті, що слухали, сказали: «Хто ж тоді може спастися?» Він відповів: «Неможливе в людей, можливе є в Бога».

Про брак любови до Бога і до ближнього

Нині хотів би звернути наш духовний зір до Матері Терези, яка мала всі земні блага, але багатіла Богом у своєму скромному житті. І віруюча, і невіруюча людина дещо знає або принаймні чула про Матір Терезу. Нині вислів: «Ти наче Матір Тереза» уже став відомою фразою, яку вживають на означення доброї і жертвовної людини, що завжди готова прийти на допомогу. 14 жовтня 2003 р. Папа Іван-Павло II проголосив Матір Терезу блаженною, наголосивши, що «завдяки Матері Терезі, її усмішці, жестам і словам, дорогами світу йшов сам Ісус Христос як милосердний самарянин».

4 вересня 2016 року Папа Франциск проголосив Матір Терезу святою.

Дорогі у Христі, для того, щоб краще усвідомити подвиг Матері Терези, побачити у ньому прояв невичерпного Божого милосердя до людини, маємо перенестися думкою в Індію, у Калькутту (до речі, головним культом цього міста є Калі – поганський ідол смерті і руйнації). Для більшості з нас Індія є екзотичною колоритною країною жінок у кольорових сарі, країною, де мирно розгулюють серед міських вулиць священні корови, країною загального миролюбства і добродушності, священного трепету за все живе... Але такий романтичний погляд є далеким від реальної картини.

Індія – країна глибоко релігійна, можливо, одна з найрелігійніших країн світу. Індуїстське мислення є визначальною домінантою порядку, який регулює життя індійців. Але справа у тім, що ця релігія діаметрально протилежна, не побоюся сказати – протилежна до християнства і його цінностей. Не можу спеціально зупинятися на аналізі індуїстської релігії, виділю лише кілька аспектів. У індуїзмі відсутнє розуміння існування індивідуальної душі, у ньому панує ідея реінкарнації, яка виражається у соціальній сфері індійського суспільства кастовою системою. Це породжує жорстку, антилюдську, аморальну систему міжкастових відносин, де життя людини оцінюється нижче за життя тварини. Відтак на вулицях Індії можна побачити сотні тисяч страждаючих з голоду, покритих комахами людей, мільйони прокажених, тисячі новонароджених дітей у купах для сміття, 4-5-річних дітей, відданих за гроші для сексуального рабства... Європейці, що жили і живуть там, уперше стикаючись із цією шокуючою Індією, як правило, віддаляються на «європеїзований поверх» індійського суспільства,

не зауважуючи або намагаючись не зауважувати нижніх поверхів і підвалів. Часто це стосується і християн.

Заклик Божий, звернений до Матері Терези по дорозі у Дарджілінг: «Йди, опустися у це пекло, цю клоаку, у це царство ідола Калії. Я буду з тобою», змінив не тільки життя Матері Терези, а й став переворотом у царстві ідола Калі, у царстві смерти та руйнації. Хай яким титаном духу буде людина, якщо вона не матиме Бога, хтозна, чи їй буде під силу зробити те, що зробила Мати Тереза. Але справа у тім, що Бог і сьогодні звертається до нас: «Йди і живи серед бідних, я буду з тобою. Буду з тобою, як був з Терезою, дам тобі милосердя, яке дав був їй».

Нам не треба шукати «індійської екзотики». На нашій рідній Україні багато бідних, які потребують милосердя... Навчи лише нас, Господи, опуститися з наших поверхів «комфортного християнства».

Неділя 31-ша по Зісланні Святого Духа

Лк. 18, 35-43

І як Він наближався до Єрихону, один сліпий сидів край дороги й просив милостині. Почувши, що народ іде мимо, він спитався, що б воно могло бути. Йому сказали, що це Ісус Назарянин проходить. І він почав голосно кричати: «Ісусе, Сину Давидів, змилуйся надо мною!» Ті, що йшли попереду, сварилися на нього, щоб замовчав, та він кричав ще дужче: «Сину Давидів, змилуйся надо мною!» Ісус зупинився і звелів привести його до себе. І коли той наблизився до Нього, спитав: «Що хочеш, щоб я зробив тобі?» «Господи», – сказав той, – «щоб я прозрів!» Ісус сказав до нього: «Прозри! Віра твоя спасла тебе». І вмить прозрів той і пішов за Ісусом, славлячи Бога.

Про віру єрихонського сліпця

Нещодавно разом із співбратом побував на українсько-польському кордоні. Там побачили, якою є ситуація при переході з одної держави до іншої. Великі групи людей, понад дві-три сотні, тиснуться і штовхаються як тільки можуть, щоб пройти реєстрацію. Поляки й українці з великими багажами, збідовані, виснажені до краю довгим очікуванням. Усі переживають, панікують, часом сваряться.

Проходимо далі і бачимо інших людей, які щось перепродують, міняють, купують... Сьогоднішній світ, попри те, як далеко пішов уперед технологічний прогрес, подібний до часів Ісуса Христа. Тоді люди теж продавали, міняли, купували, шахрували. Між тим древнім світом і теперішнім можна провести паралелі.

Подібне відчуття є і тоді, коли читаємо у Євангелії про єрихонського сліпця, який сидів край дороги

і просив у перехожих милостиню. Потрапивши до великого міста, можна зауважити те саме. Сліпі і потребуєчі стоять мало не на кожному розі вулиці, біля церков, при монастирських воротах... Однак, дорогі у Христі, сліпець із Єрихону особливий, і своєю поведінкою не подібний на інших пересічних жебраків, сліпих, калік. Євангелист Лука дещо більше нам говорить про сліпого і глибше та з іншого боку представляє у цій історії Ісуса Христа.

Сліпий прагнув зустрічі з Христом. Євангелист каже, що він лише почув, що Ісус близько, і почав голосно кричати. Ніхто і ніщо не могло його зупинити. Напевно, всі інші люди хотіли його заспокоїти, бо своїм криком він не дозволяв слухати Христову науку. Але даремно. Сліпець кричав ще дужче. Людина, яка хоче і потребує помочі Божої, мала би поводитися так само.

Багато зцілень, які відбувалися в Унівській Лаврі, теж траплялися у схожій ситуації, коли потребуєчі сильно хотіли Божого чуда. Господнього зцілення. Знаю молоде подружжя, яке упродовж шести років складало постійні пожертви на монастир, практикувало дев'ятниці, тобто щоденно 9 днів поспіль чоловік із дружиною приходили на Службу Божу з іншої місцевости, маючи водночас обов'язок щоранку йти на роботу. Ця пара дуже хотіла, щоб Господь дарував їм сина або донечку. І Бог вислухав їхні благання. «Часто тверда наша віра потрапляла у тенети безвір'я та безнадії. Одне змінювало інше», – діляться зі мною Роман та Лідія із Коросно. – «Жили, надіялись і чекали від Всемогутнього Бога чуда». Довгих і нелегких шість років минуло в очікуванні Божої ласки мати дітей. Тепер народили їх уже двоє.

Господь не відповідає на поверхневу побожність. Він хоче глибокої і щирої віри. Було б добре, якби кожен

із нас мав такий глибокий інтимний зв'язок із Богом, що коли б ми про щось у Нього попросили, Господь дав би нам це. Напевно, треба так волати, як робив ерихонський сліпець. Він хотів бути здоровим, зустріти Христа і не звертав жодної уваги на людей та обставини.

Дізнаємося більше і про нашого Спасителя з цієї євангельської історії. Ісус ішов із паломниками до Єрусалиму на свято Пасхи. Дорогою Він навчав народ, оповідаючи про те, яким має бути життя з Богом. Однак крик сліпого про допомогу зупинив Його. Божественний Учитель перестав навчати. Він завше вважав, що важливіше щось зробити, аніж промовляти. Перед Спасителем постала потребуєча людська душа, яка шукала порятунку тільки у Ньому. Ця сліпа людина потребувала не тільки слова, а й діла від Ісуса. Хтось сказав, що часто оратори, промовці кидають розумні фрази людині, яка потопає у бурхливому морі. Не таким був Господь. Він одразу прийшов на допомогу і врятував людину.

Ми, дорогі у Христі, також зустрічаємо осіб, які, можливо, не вміють навіть двох слів зв'язати, але їх люблять за доброту і сердечність. Люди справді можуть поважати якогось промовця, однак люблять того, хто допомагає їм. Захоплюються геніями і зірками, але правдиво схиляються перед великодушним серцем, людиною, яка жертвує себе заради інших, не шкодуючи свого часу, талантів, здоров'я. Власне, таким був Учитель.

Тому дай, Боже, щоб ми вчилися і молилися про таку віру, яку мав ерихонський сліпець, а водночас, щоб були сповнені таким великим беззастережним співчуттям і милосердям до наших ближніх, яке проявив Господь наш, Ісус Христос, до бідної стражденної душі ерихонського сліпця.

Неділя про Закхея

Лк. 19, 1-10

Увійшовши в Єрихон, Ісус проходив через (місто). А був там чоловік, Закхей на ім'я; він був головою над митарями й був багатий. Він бажав бачити Ісуса, хто Він такий, але не міг із-за народу, бо був малого зросту. Побіг він наперед, виліз на сикомор, щоб подивитися на Нього, бо Ісус мав проходити тудою. Прийшовши на те місце, Ісус глянув угору і сказав до нього: «Закхею, притьмом злізай, бо я сьогодні маю бути в твоїм домі». І зліз той швидко і прийняв Його радо. Всі, бачивши те, заходилися нарікати та й казали: «До чоловіка грішника зайшов у гостину». А Закхей устав і до Господа промовив: «Господи, ось половину майна свого даю вбогим, а коли чимсь когось і покривдив, поверну вчетверо». Ісус сказав до нього: «Сьогодні на цей дім зійшло спасення, бо й він син Авраама. Син бо Чоловічий прийшов шукати і спасти те, що загинуло».

Про думки й почуття людини

Хтось мудро сказав: посієш думку – збереш бажання; посієш бажання – збереш вчинок; посієш вчинок – збереш долю. Часто можемо мати таке переконання, що від нашого внутрішнього наставлення, від наших відчуттів, від нашої неважливої думки нічого не залежить. Деколи висловлюємося: «Що таке думка? Вона нічого не варта... Думка – це тільки абстракція і ніщо більше. А ось вчинок, діло – це вже щось серйозніше!» Не один із нас перед виборами так собі міркує: «Що мій голос вартий? Що він може зробити для добра України?» Таке переконання подібне до позиції «моя хата скраю». Я сказав би навпаки: Від кожного

багато залежить, моя думка, нехай мізерна, але вона формує світ моєї особистості, зрештою, вона формує мою спільноту, в якій живу, мою родину, а то й ціле суспільство. Так як у природі Бог створив різні квіти – великі й малі, яскраві й ледь помітні. Але кожна квітка має свою неповторну красу і для кожної є місце під сонцем. Так і люди – слабкі та сильні, з різними здібностями та обмеженнями – ми всі потребуємо один одного. Життя і думка кожного – безцінні, і дар кожного і кожної з нас неповторний.

Спробуємо не раз прослідкувати за перебігом та розвитком наших думок і побачимо, що моя думка не є неважлива для нашого життя. Думки часто, а то й постійно займають нашу голову ввесь день. Хай яку справу ми виконуємо, звідусіль облягають нас думки, як комарі. Недавно доводилось мені прочитати невеликий твір нашого письменника Панаса Мирного «Дурниця», в якому автор влучно на одному з героїв твору показав хід та напастування думок. «Одна думка в голові колом стремить; друга – в душу холодом віє; третя, наче гадина та, у саме серце упнеться – ссе його, щипає... Нема мені спокою, не вдію з думками нічого! Розпустилися так, що не приберу способу, як їх до купи призбирати та над ними гору взяти. Гуляють собі по волі, неначе той вітер по степу».

Людська думка, погоджуюся, є нематеріальна, її не можна отак собі взяти в руки, торкнутися до неї. Але наслідки думки стають наочними, вони втілюються. Часом ці наслідки позитивні, якщо думка була позитивною, а інколи й негативні, коли думка зі самого початку була лиха й гріховна. Святі Отці вчать, що від думок залежить наша духовність, наш духовний світ. Думками можемо виміряти, наскільки ми належимо до Бога, а наскільки – до диявола, до матеріального

світу і взагалі до всього негативного. Виконаймо таку практичну вправу: порахуймо скільки сьогодні в нас було добрих, позитивних відчуттів і думок, а скільки поганих, гріховних, негативних. Якщо виявиться, що позитивні думки переважають, то це означає, що ми на Божій стороні. І якщо, навпаки, більшість думок погані, гріховні, нечисті, то це знак, це алярм, що в нашому житті щось негаразд. Треба змінюватися, треба будь-якою ціною перемогти наплив поганих думок. І найкраще шукати першопричину: чому більшість наших думок негативна? Можливо, причина в тому, що ми мало упродовж дня молимося, мало часу приділяємо Богові. Можливо, відчуваємо докори сумління, що я не кожної неділі приходжу до храму Божого, а всі інші люди це роблять і, власне, це мені створює дискомфорт. А, може, забагато часу проводимо біля телевізора чи комп'ютера і саме звідтам набираємося різного бруду й нечистоти. Ймовірно, погані думки походять від того, що вже місяцями чи роками ворогуємо з сусідами чи з іншими особами, які в минулому завдали мені болю та образ.

Не кажімо, що думка нічого не означає в нашому житті, бо наші думки, наші наставлення, наші відчуття роблять нас щасливими або нещасливими. Так, можливо, по своїй суті думки є мізерні, але вони здатні змінити світ, змінити наше життя в кращий або в гірший бік.

В одній школі вчителька на уроці біології розповідала учням про мурашки. Прийшовши додому, хлопчик просив батька купити йому мурашник. Спершу батько не хотів, однак пізніше погодився. Коли мурашник був привезений до хати, хлопчик запитав батька:

– Що я маю робити, щоб мурашник повноцінно розвивався?

Батько відповів просто:

– Раз на два тижні ти повинен крапнути дві крапельки меду до мурашника.

– І все? – запитав здивовано син.

До місяця часу мурашки загинули.

Так і в нашому житті, ми мало уваги звертаємо на незначні речі, на малопомітні, думаючи, що наше життя і життя світу залежить від глобальних та масштабних речей. А Ісус нас повчає, що війни, ворожнечі, заздрощі, ненависть походять із нашого серця, від наших думок. Отже, якщо хочемо бути по-справжньому щасливі, пізнаймо свої думки, свої почуття і бажання, тобто пізнаймо самі себе, а Бога просімо такими словами: «Милостивий Боже, світло істинне, просвіти мисленні очі мого серця. Дай мені жаль і покаяння в серці моєму і смирення в думках моїх та визволення із полону думок і помислів моїх, щоб я величав Тебе по всі дні життя мого».

ПРОПОВІДІ
НА ДВАНАДЕСЯТІ
ПРАЗНИКИ

Вхід господній у Єрусалим

«Благословен Той, хто йде в ім'я Господнє»

(Мт. 21, 9)

Господь наш Ісус Христос за тиждень до Пасхи входить славно під тріумфальні вигуки до Єрусалиму, сидячи на осляті. Але відбувається цікава річ, про яку Євангеліє не згадує. Народ єврейський радів, а Ісус у душі плакав. Чому? Адже тисячі людей прийшли Його вітати! За декілька днів до Пасхи Єрусалим та всі навколишні містечка переповнював народ, який ішов на свято Пасхи. Дослідники колись підраховували, що щороку на свято жертвували тисячі овець. А з цього своєю чергою випливало, що одна вівця була розрахована на десятеро людей. Отже, на той час на вулицях було близько двох мільйонів! Чому Господь глибоко у своєму нутрі невидимо проливає сльози? Що засмучує Його Боже серце? Що піднесений люд не зауважив у цій величній події? Що ми, християни, маємо прочитати між рядками цієї євангельської розповіді?

В'їжджаючи до Єрусалиму, Христос дотримувався звичаїв юдейських царів. Тварина, на якій Він в'їхав, була такою ж, на яких в'їжджали царі Ізраїлю. Пророцтво провіщало, що саме так прийде царювати Месія. Щойно Ісус сів на віслюка, радісні, урочисті вигуки наповнили повітря. Натовп вітав Ісуса як Месію – свого Царя. Цього разу Христос приймав почесні, яких раніше ніколи не дозволяв. Учні сприйняли це як доказ здійснення своєї щасливої надії – коронування Ісуса на царювання. Люди були переконані, що наблизився час визволення. Вони вже уявляли собі, як римські війська буде вигнано з Єрусалиму, а Ізраїль здобуде

незалежність. Усі були щасливі й піднесені. Люди випереджували одне одного у виявленні пошани Ісусові. Вони не мали можливості зустріти Його з належними пишністю і блиском, але їхнє поклоніння було сердечне. Вони не могли принести Спасителеві коштовних дарів, але стелили Йому під ноги свій одяг, оливкові і пальмові гілки. Вони не могли нести попереду царських знамен, але зрізали пальмові гілки – символ перемоги – і махали ними, вигукуючи: «Осанна»!

Ніколи раніше під час свого земного життя Христос не дозволяв таких урочистостей, бо чітко передбачав наслідки цього. Це припровадило б Його на хрест. Однак Ісус мав намір привселюдно об'явити себе Спасителем. У цій єдиній у Його земному житті тріумфальній сцені Христос міг би з'явитися у супроводі небесних ангелів, під звуки Божої сурми, проте подібна пишність суперечила б Його місії та закону, яким Він керувався. Ісус залишився вірним обраній скромній долі. Йому належало нести тягарі людства доти, доки не віддасть свого життя за життя світу.

Цей день, що видавався учням найвидатнішим днем їхнього життя, був би затьмарений тінню печалі, якби вони знали, що сцена радості є лише прелюдією до страждань і смерті їхнього Вчителя. Хоча Христос не раз говорив їм про неминучість своєї жертви, однак у радості тріумфу вони забули Його сумні слова і бачили попереду лише Його успішне царювання на престолі Давида. Люди мали свої мрії, свої надії, свої бажання, а Господь бачив їхнє майбутнє, і сльози були в Нього на очах. Він оплакував Єрусалим, говорячи: «Не пізнав ти часу відвідання твого» (див. Лк. 19, 44). І ці слова мають для нас бути дуже важливими, тому що відвідини Господа настають для кожної людини, до кожного з нас Він стукає. Наче потаємно, ніби

непомітно, в обставинах нашого життя, у глибині нашого серця. І часто так буває, що ми не впізнаємо дня наших відвідин.

Думаю, що кожен із нас може віднайти у своєму житті хвилини, що були відвідинами Господа, які нас надихнули, які дали нам можливість переосмислити своє життя. Відвідини Божі, які не дали нам потонути у неволі грішного життя. Господь завше стукає до дверей нашого життя, Він – дуже близько від нас.

Христос нині наближається до міста Єрусалиму, до мого зболеного духовного серця, і ми також зустрічимо Його пальмовим галуззям, тобто нашими добрими вчинками. І нехай наше величне «осанна» не завдає болю Господнім вухам, нехай воно буде промовлене у покорі серця. Нехай Ісус буде поряд із нами і йде шляхом нашого життя. А ми намагаймося почути Його голос, не пропустити дня відвідання свого.

Воскресення Христове

«Благодать же й істина прийшла через Ісуса Христа»

(Йо. 1, 17)

Ось і настав день Господнього Воскресення... Ця Пасха буде для нас особливою, якщо ми належно трудилися духовно і доклали постових зусиль, щоб зустріти Воскреслого. Якщо ми під час посту боролися з темрявою гріха і чинили все, що до вподоби Господу, то Воскресення стане для нас світлом душі. Свята Мати Церква так розумно уклала постові богослуження і так дбайливо запрошувала нас не знемагати під трудами молитви й посту, щоб наша зранена душа могла воскреснути з Ісусом. Подивіться, дорогі, як багато середників ми могли використати для відживлення нашої душі у цей покайний час! У Перший тиждень Великого посту ми молилися Канон Андрея Критського, тексти якого закликали наш дух до розкаяння і глибокого поєднання з Господом. «Хто ще так робить, як я? Бо ж як свиня лежить у гної, так і я гріху служу. Але ти, Господи, вирви мене з цього смороду й зворуши мені серце, щоб я став виконувати заповіді Твої. Нащо вбогого кривдиш, платню робітника затримуєш, брата твого не любиш, блуд і гордість примножуєш? Облиш це все, душе моя, й покайся заради Царства Божого», – так ми промовляли до Бога у цім глибокім каноні. Господь порахує кожен наш доземний поклін, жодна молитва не зостанеться поза Божою увагою! Ні одна краплина гіркої сльози покайня не залишиться невисушеною Божою благодаттю.

Щоб не позбавити нас Пресвятої Євхаристії, Церква на час Чотиридесятниці спонукає нас молитися Літургію Передосвячених Дарів. Рівно ж з молитвою

Церкви ми мали нагоду приступати частіше до Сповіді, а для когось, хто рідко сповідається, це покаєння стало докорінним переродженням душі. Тому ваша душа стала живою, бо вона причастилася живим Богом, і це стало її власним воскресенням. Мати Церква радіє за вас, що ви все ж таки перемогли себе і прийшли покаятися. Господь так радіє вами!

Святитель Йоан Золотоустий ось так потішає Божий люд на Пасху: «Ось тому увійдіть усі у радість Господа свого, і перші й останні прийміть однакову нагороду! Багаті і бідні веселіться разом! Витривалі й недбайливі вшануйте цей день! Звеселіться сьогодні ті, що постили, і ті, що не постили! Господня трапеза готова – розкошуйте всі! Пасха свята – нехай ніхто не виходить голодним! Всі відживляйтеся святом віри, всі споживайте з багатства Божої доброти!».

А як багато ласк вірні отримали у Страсну седмицю посту! Ми брали участь у Господньому терпінні, наша душа співстраждала з Христом через часту молитву, через роздуми над Божими страстями, через тілесний піст терпіли рани на нашому тілі, як слушно святий апостол Павло казав: «Ось я ношу добровільно рани Господа Ісуса» (див. Гл. 6, 17).

Тому в цю благословенну ніч Пасхи Господь наш Ісус Христос возносить наші душі на такі висоти, на яких і сам перебуває. Ось яких благ удостоюється наша душа! І все це завдяки трудам посту й глибокій молитві! Не нехтуймо ніколи цей дар Божого життя, яке пропонує Мати Церква.

Ми вийдемо за хвилину з церкви радісними й піднесеними, і Господь буде нам з'являтися всюди, у різних місцях, як це Він робив після свого воскресення. Він приходитиме до кожного, стукаючи у двері його серця, знаходячи для кожного свої слова. І наша справа – по-

чути, наша справа – відгукнутися на цей тихий стукіт. Тому нині, цього Великодня, повертаючись додому, нехай кожен із вас понесе у серці цю радість і думку про те, що Господь і мені з'явився, для мене воскрес, для мене промовляє, зі мною залишається і буде завжди як мій Господь і Спаситель, як мій Бог.

Вознесення Господнє

«Я з вами по всі дні аж до кінця віку»

(Мт. 28, 20)

Здавалося б, яка радість, якщо апостоли розлучаються з Ісусом, коли Він більше не з'являтиметься їм у видимому вигляді? Якщо думати по-людськи, то болючою є подія, коли дорога нам особа відходить у вічність, чи навіть якщо вона віддаляється від нас на короткий період.

Наше життя складається із зустрічей та розлук. У народі розлуку називають «гіркою». Печальними не раз бувають розлуки близьких людей, які були однодумцями, які прожили частину свого життя разом, ділячись одним кусником хліба, несучи однакові подвиги.

Маємо один випадок в історії преподобних Каліста і Марка, які 28 років прожили разом. А коли Каліст змушений був залишити Атон, щоб осісти на патріяршому престолі в Константінополі, то написав: «Може хтось подумає, що ми розлучилися одне з одним... Так, тілом і місцем, але душею ми завжди разом, і де б ми не були, ми завжди перебуваємо один біля одного, і кожен із нас зберігає світлу пам'ять про іншого, завжди скеровуючи до нього ум, бажання, немов би зв'язані якоюсь природною симпатією, і не можемо бути в розлуці». Бачимо, як людську дружбу цих двох преподобних проникла висока духовність. Можливо, щось подібне переживали апостоли, коли хмара розділила їх і Учителя. Було боляче розлучатися з Тим, хто був для них насущним хлібом. Може, пекла їхні душі думка: «Господи, та нам добре бути з Тобою! Навіщо відходиш». Годі сказати, чи апостоли пригадували

собі слова Ісусові, який говорив: «...Настане час, коли в них візьмуть жениха, й тоді вони поститимуть за тих днів» (Мр. 2, 20).

Але Церква каже, святі Отці говорять, що Господь вознісся і «радість сотворив ученикам», і ця радість справді була, бо Він залишився з ними довічно: «Я з вами по всі дні аж до кінця віку». Він залишився разом із кожним, хто Його любить. Про це й кондак говорить: «...Вознісся Ти у славі, Христе Боже наш, ніяк не відлучаючись, але невідступно перебуваючи, Ти кличеш до тих, що люблять Тебе: Я з вами і ніхто проти вас».

Отже, Вознесення — це радість перебування з Господом завжди. Він тепер не в Єрусалимі, не у Вітанії чи в Назареті, а скрізь. Він сів праворуч Отця, Він перебуває всюди. Тому в будь-який час дня і ночі, на будь-якому місці землі ми завжди можемо покликати Його, і Він буде поруч із нами. Прислухаймося до того голосу, який лунає уже понад дві тисячі років: «Я з вами по всі дні аж до кінця віку».

Зіслання Святого Духа

«Усі вони сповнилися Святим Духом...»

(Ді. 2, 4)

Після смерти і славного Воскресення Христа Його учні дуже часто збиралися разом на молитву у різних домах. Вони молилися і, звісно, роздумували, що означали для них ці події: Ісусова смерть, дивне постання з мертвих, а ще потім їхній Учитель вознісся на Небо... Учні були розгублені, дехто розчарувався, втім, кожен ставив перед собою запитання: як їм жити далі? Як вийти з цього зовнішнього підпілля, і з підпілля свого серця? Не буде перебільшенням, якщо скажу, що учні боялися. Вони були такі налякані, що завше на спільних зустрічах зачиняли двері, і власне тому Христос увійшов замкненими дверима, щоб вселити віру в їхні збентежені серця. «...Двері ж були замкнені там, де перебували учні: страхалися бо юдеїв, – увіходить Ісус, став посередині та й каже їм: “Мир вам!”» (Йо. 20, 19).

І знову вкотре учні ховаються у домі на молитві. І раптом почувся шум з неба, немов порив сильного вітру, і наповнив весь дім, де вони перебували. А потім усі учні сповнилися Духом Святим і почали говорити мовами, а всі, хто їх слухав, тобто різні народи, розуміли про що вони говорять.

До сьогодні ми точно не знаємо, що саме сталося у цей день П'ятдесятниці, окрім того, що учні сповнилися силою Святого Духа, якої раніше вони ніколи не досвідчували. Отже, всі ці слабкі, налякані, розчаровані люди стають апостолами Христовими. Того дня, коли в Єрусалимі тисячі людей зібралися на свято Кучок, учні Христові виходять і починають сміливо проповідувати про Ісуса Назарянина. «...Ісуса Бог воскрес-

сив, – ми ж всі цьому свідки. Він, отже, вознесений Божою правицею, одержав від Отця обіцяного Святого Духа й вилив Його: ось воно те, що ви бачите й чуєте» (Ді. 2,32-33).

Що сталося, чому ще вчора такі боязкі учні відчинили двері світлиці? Ба більше того, вони провіщають слово Боже з покрівлі!* І що ще скажу: така сила була у їхніх словах, що сотні, тисячі людей починають вірити в Ісуса. Завдяки силі і діянням Святого Духа налякані учні Христові стали відважними апостолами і Його свідками.

У житті кожного християнина мусить відбутися переміна від звичайного учня до правдивого апостола, який благовістить без страху про Слово Життя. А це неможливо без дії і натхнення Святого Духа. У цей благодатний час, коли Церква переживає динаміку П'ятдесятниці, просімо щиро, щоб Святий животворящий Дух прийшов у наше життя, очистив нас від усякої скверни і зробив нас апостолами та благовісниками Божої любови.

* Ідеться про апостола Якова, якого, за переданням, скинули з покрівлі й убили за те, що він відважного проповідував Христа. – *Прим. ред.*

Преображення Господнє

«Господи, добре нам тут бути!»

(Мт. 17, 4)

Господь на горі Тавор так глибоко відкрив себе й показав славу свого Божества трьом своїм учням, що один із них – Петро – промовив: «Господи, Ти так близько біля нас, Ти став таким рідним для нас, що нам справді любо, добре з Тобою бути! Перебувай із нами у такий інтимний спосіб повсякчас, ніколи не залишай нас сиротами». Кондак цього свята каже: «На горі преобразився Ти і, скільки змогли, ученики Твої славу Твою, Христе Боже, виділи, щоб, коли побачать, як Тебе розпинають, страдання зрозуміли добровільне, а світові проповідять, що Ти еси воістину Отче сяяння».

У сьогоденньому секуляризованому суспільстві люди стараються знайти спокій, мир у серці, хочуть віднайти щастя для себе. І рідко це їм вдається. Нечасто можна почути: «Я такий щасливий! Так мені добре у житті ведеться!» Навпаки, чуємо більше нарікань, невдоволень. Багато з нас сповнені злості і роздратування. Чому так стається? Бо не покладаємося на Бога, а лише на свої сили, хочемо це щастя здобути собі самі. Забули Божі слова: «Поклади на Господа всі свої труднощі, проблеми, клопоти і Бог тебе підтримає, повіки не допустить, щоб справедлива людина захиталася» (див. Пс. 55[54], 23). Часом юні особи можуть собі думати, що закінчать школу і вже матимуть спокій, з'явиться більше вільного часу і саме тоді будуть щасливі. Або що вступлять до університету, здобудуть добру освіту, добру працю за покликанням і, напевно, тоді вже щастя не за горами... Чи так: от, вийду заміж або одружуся і, можливо, тоді щастя саме по собі впа-

де мені до ніг. Та не так стається, як гадається. Все це потрібне у житті. Добре саме по собі. Однак проблема в тім, що ми хочемо це все здобути своїми силами, на свій власний розсуд, без Божого благословення. А щастя якраз полягає у тому, коли все, що робимо, діється з волі Божої. Щоб було нам добре, потрібно жити з Богом і у всьому прислухатися до Його божественного голосу, голосу спокійного й лагідного, ненав'язливого. Повірте, брати і сестри у Христі, якщо Бог не стоятиме у центрі нашого життя, якщо ми не будемо до Нього молитися, то і Господь через таку нашу зашкарублість, остиглість, недбальство не зможе преобразитися перед нами. Тоді ми не відчуємо того райського блаженства, щастя, близькості Бога, яку переживали апостоли. Св. Петро сказав усе, що міг вимовити: «Добре нам тут бути...» І, зрештою, що ж більше здатна сказати людина, яка торкнулася образу невидимого Бога?! Ісус дав себе настільки засмакувати, наскільки Його учні могли це вмістити.

Блаженної пам'яті Патріярх Любомир розповідав нам, студентам семінарії, повчальну історію, яка стала на одній парафії. Щодня на Літургію приходив старенький дідусь. Першим переступав поріг храму й останнім залишав його. Так тривало деякий час. Місцевий парох звернув на це увагу. Він бачив щодня, що цей чоловік літнього віку сидить не рухаючись і дивляється у далечінь.. Тоді він запитав: «Скажіть, будь ласка, добродію, чому ви отак годинами просиджуєте у церкві? Ваші уста не промовляють слів молитви, ваші пальці не перебирають зернин вервиці, що все це означає?» Дідусь із ласкавим поглядом, преображеним після довгої молитви, сказав своєму пароху: «Знаєте, отче, Він дивиться на мене, а я дивлюся на Нього, і нам отак обидвом є дуже добре». Це всім нам відповідь. Нам

буде добре, якщо будемо поруч із Ним, якщо Він буде поблизу. Власне, цей стан від нас теж багато залежить. А коли з волі Божої перерветься мить нашого життя на землі, і ми підемо до вічності, де Господь на нас чекає, там нам справді буде добре, мило, прекрасно. Так, як апостол Петро навіть не уявляв, кажучи: «Господи, як добре нам тут бути!» Слова учня Христового були природною реакцією на Божу присутність, на таке спонтанне відвідання Божої благодаті. Отже, «добре нам тут бути» – тобто, це було б незле, щоб усе, що зараз із нами сталося, продовжилося, щоб цей момент слави ніколи не закінчувався. Але після сходження на гору Тавор було сходження донизу: Гетсиманський сад і Голгота, розп'яття. Кожен із нас переживає різні стани. Часом буваємо на Таворі, але деколи і на Голготі. Іноді Божа присутність така відчутна, така реальна, що нам хочеться, аби ці хвилини піднесення ніколи не полишали нас, щоб тривали вічно! Однак час від часу Бог нас немовби залишає наодинці зі собою, з нашими проблемами і гріхами. У такі хвилини особливо важливо пам'ятати про Його присутність і про те, що Він нашу людську темряву просвічує зсередини Божественним світлом.

Це світло, що з'явилося на горі Тавор, не було матеріальним, воно було таким, як сонячне світло, але було світлом «несотвореним», це сама Божа присутність дала себе знати, відчути, Божа енергія. Світло зійшло не тільки на апостолів, а й на багатьох людей, багатьом святим воно стало відчутним. Візьмімо для прикладу Симеона Нового Богослова (XI ст.), Григорія Паламу (XIV ст.) та інших. Палама і його учні вчили, що, коли людина живе у безперервній молитві, у богомисленні, то настане час, і вона зможе сподобитися осяяння згори, але не може бачити суть, природу Божества, яке

перебуває у світлі неприступному. Божа природа недоступна для обмеженої, гріховної природи людської. Однак людина здатна бачити лише прояв Божественної сутності, що відкривається подвижникам внутрішньої молитви у вигляді світла, яке можна бачити іноді тілесними очима. Так сталося на горі Тавор під час Господнього Преображення чи у всіх з'явленнях і одкровеннях Божества у вигляді світла і вогню. Наприклад, Мойсею та Іллі чи древнім християнським подвижникам. Тобто всі боговидці бачили і фізичними очима світло божественне, відблиск природи Божої. Це таворське світло і також прояви Божества називаються у послідовників св. Григорія Палами несотвореними і божественними. Це вчення по своїй суті таїнственне і незрозуміле для природного розуму, а водночас переконливе для серця віруючої людини.

Виникає запитання: для чого Господь подає людям таке світло? Для того, щоб воно нас проникло, щоб наше життя змінилося, щоб із нами сталося те, про що Ісус каже у Євангелії: «Так нехай світло ваше світить перед людьми, щоб вони бачили ваші добрі вчинки і прославляли Отця, що на Небі...» (Мт. 5, 16). Отже, для того, щоб це світло через нас випромінювалося на інших.

Христова Церква святкує подію Преображення, бо воно може стати і нашим преображенням, ми можемо сподобитися споглядати це божественне світло. Але, щоб світло не поглинула наша гріховна темрява, ми повинні жити згідно з Євангелієм, і у наших добрих учинках, у нашій поставі, в погляді люди мали би впізнавати Ісуса. Бо про Христа, про християнську релігію судять насамперед, спостерігаючи за людьми, за вірними. Навколо нас може жити багато людей, які, ймовірно, давно вже прийшли б до Церкви, якщо б

вони у своєму житті зустріли справжнього християнина. Часто-густо християни замість того, щоб випромінювати світло, сяння Божества, поширюють гріховні пристрасті.

Пам'ятаймо, що хвилини просвітлення, котрі ми час від часу переживаємо, даються нам для того, щоб ми покращували своє життя, преображалися. Нехай через наші очі дивиться Ісус.

Успення Пресвятої Богородиці

«В Успенні світу не залишила ти, Богородице»

(з тропаря празника)

Наприкінці серпня Східна Христова Церква святкує величний Богородичний празник – Успення Божої Матері. Згідно з церковним переданням, Марія переставилася з душею і тілом до неба. На іконах празника зображають Богородицю, що спочиває у гробі, а над нею – її Син, який тримає в руках немовля в сповитку. Це – душа Пречистої Діви Марії. Як колись Богородиця тримала немовля Христа на руках після Його Різдва, так нині Він у своїх пречистих руках держить свою Матір.

У Євангеліях немає згадки про Успення Божої Матері. Про цю подію довідуємося з передання, з писань святих Отців, апокрифічних книг та з науки учителів Христової Церкви. Найбільш достовірним, хоч і не історичним, є свідчення св. Йоана Дамаскина про Успення Божої Матері, або внебовзяття її з тілом і душею до Неба. В одній із його проповідей читаємо: «Годилося, щоб Той, хто зберіг її дівицтво при своїм Різдві, і її тіло зберіг нетлінним по смерті. Годилося, щоб та, що в своїх обіймах носила Творця як Дитя, перебувала в небесних світлицях. Годилося, щоб та, що бачила свого Сина на хресті, і якої серце тоді прошив меч болів, що їх вона не зазнала при Різдві, дивилася на Нього, як Він сидить із Отцем. Годилося, щоб Божа Мати посідала те, що належить до її Сина, та щоб усе створіння почитало її як Матір і як Слугиню Бога».

Передання розповідає, що при смерті Пречистої Марії були присутні одинадцять апостолів, за винятком апостола Томи. Коли ж він третього дня по смерті

Пречистої Діви бажав побачити її тіло, апостоли розкрили гріб, але Богородиці там уже не було, бо Христос забрав свою Матір тілом і душею до Неба. Свята Церква вірить, що ніде немає її праху, немає її кісток у землі. Ми знаємо, що у найбільших святих є гробниці, мощі, є нетлінні останки і тлінні, але ми віримо, що у Богородиці їх немає, бо вона була храмом Творця, храмом Слова Божого, Матір'ю, яка вигодувала і тримала на руках нашого Господа, і її тіло вознеслося на Небо. До речі, смерть Богородиці ми навіть не називаємо смертю, а сном, успенням, тому що вона першою серед людей зазнала безсмертя душі і тіла.

Свято Успення – це радісний празник. Прощаючись із Матір'ю Господа, ми не сумуємо і віримо, що вона від народження залишилася Дівою, а після своєї смерті перебуватиме з нами, як її Син. «В Успенні світу не залишила Ти, Богородице», це особливий дар, який отримала Божа Мати, щоб, переходячи до іншого світу, вона надалі молилася за всіх живих.

Діво Богородице, пом'яни ласкаво тих, хто благає і з любов'ю почитає твоє священне Успення!

Різдво Пресвятої Богородиці

«Тобою радується, Благодатная, всяка твар...»

(з гимну прп. Йоана Дамаскина)

Якось на свято Різдва Пресвятої Богородиці я разом із іншими монахами йшов до Унівської Лаври, щоб вшанувати чудотворну ікону Божої Матері в нашому Успенському храмі. Стоячи у черзі до образу, роздумував, що ж у цей святковий день я можу сказати Пречистій Діві... Прихиливши свою голову до її руки, мені з серця вилилися радісні слова: «Матінко Божа, вітаю тебе з днем твого народження...» У цих простих словах я виразив усю свою віру в Матір Божу, у цих словах була глибока подяка за дар її життя і материнства для Сина Божого. – «Пресвята Діво Маріє, ти прийшла у світ уже після того, як твої батьки втратили будь-яку надію на народження дитини. Вони думали, що помруть, не побачивши нащадків. Прошу тебе, Пресвята, сповни очікуванням і великою надією подружжя, у яких не залишилося жодної надії на батьківсько, яким немає у кого просити помочі... Вияви для них силу Божу! Будь їхньою покровителькою і пошли їм ласку батьківства. Нехай розв'яжуться узи неплідності і буде їм подарований плід лона на прославу всемогутнього Бога. Щоб вони побачили дітей синів своїх аж до третього й четвертого покоління. І до бажаної старости дожили та увійшли у Царство Небесне.

Пречиста Богородице, звертаюся до тебе, щоб ти утвердила нас і відігнала будь-які сумніви і щоб ми повірили, що Господь завше з нами, що Він поруч у всіх наших бідах і негараздах. Нехай ми уподібнимся до твоїх батьків Йоакима та Анни, які відразу ж з радістю повірили у незвичайну новину.

Утверди нас у єдино потрібному – боговгодному житті, яким можна жити тут і тепер. Так жили боговгодно твої батьки, і по багатьох роках ревної молитви і віри вони отримали спасенний плід. Це сталося тоді, коли все людське не мало сенсу. Але Господь виявив свою силу тим, хто стояв твердо, мужньо, впевнено... Ми свідомі того, що можна зійти з правдивої дороги через свою гріховність, гордість і зарозумілість чи недбалість. Нехай за твоїми молитвами все те, що людина втрачає, Бог допомагає нам знайти. Нехай наше мізерне життя минає перед Його лицем. Нехай воно звершується за Христовими заповідями, а не за правилами і звичаями цього світу. Насолоджуючись гріхом, людина у глибині своєї душі відчуває, що так вона руйнує і знищує себе. І блаженний той, хто ладен змусити себе мужньо встати, покаятися і покласти початок боговгодного життя за Його заповідями».

Наостанок, дорогі брати і сестри, закликаю усіх нас радіти і дякувати Богові за цей дар життя Пресвятої Діви Марії, через яку здійснилося наше спасення. Бо від Господа ми отримали Марію, через неї одержали її Сина, який спасає нас, прощає нас, дає нам надію. Через Матір Божу ми маємо сонми святих Божих угодників і заступників, і воістину цього дня велично прославляємо тебе, наша заступнице, словами: «Тобою радується, Благодатная, всяка твар, ангельський собор і чоловічеський рід[...], дівственна похвало, що із неї Бог воплотився і младенцем став — перед віками сущий Бог наш. Лоно бо твоє престолом сотворив і утробу твою просторішою небес учинив. Тобою радується, Благодатная, всяка твар, слава тобі».

Воздвиження чесного і животворящего хреста Господнього

**«Хресту Твоєму поклоняємось, Владико,
і святее воскресення Твоє славимо»**

(з богослуження празника)

Ще дві тисячі років тому розп'яття людини на хресному дереві вважали ганебною смертю. Нині ж ми, християни, вшановуємо святий хрест Господній словами: «Хресту Твоєму поклоняємось, Владико, і святее воскресення Твоє славимо».

У ті давні часи не було жахливішої смерти, ніж смерть на хресті. Розпинати людей на хрестах розпочали у Персії. Там землю вважали священною і, щоб не осквернити її тілом злочинця, перси підносили його над землею. Злочинця прибивали до хреста цвяхами і залишали так помирати, щоб орли і голодні ворони завершили цю справу. Від персів таку страту перейняли римляни. Власне такою смертю, якої найбільше боялися у давньому світі, смертю раба і злочинця, помер наш Господь Ісус Христос.

Люблячий Небесний Отець повернув перебіг історії, і ганебна смерть на хресному дереві стала спасенною для цілого людства. Всі атрибути і засоби розп'яття нашого Спасителя, яких народ боявся, – хресне дерево, цвяхи, терновий вінок, копіє, губка – набули особливого почитання і пошанування серед усіх послідовників розп'ятого Христа. Через ці ганебні речі Ісус Христос викупив первородний гріх Адама та відкрив шлях до Бога. Після поховання тіла Христа, Його душа зійшла до аду, щоб перемогти смерть і спасти старозавітних праведників.

Закінчене земне життя Богочоловіка, завершено найбільший подвиг страстей і любови божественного Страждальця, виконані всі пророкування Святого Письма про Нього. Відбулася на Голготському хресті єдина жертва безгрішного за людські гріхи. Звершилося на хресті відкуплення і спасення людей.

Реліквії, які свідчать про страсті Христові, донині зберігаються здебільшого у римських церквах. У Латеранському соборі Йоана Хрестителя є фрагмент багрянниці, в яку воїни одягнули Ісуса Христа у дворі Пилата. Там само зберігається частинка губки, на якій вояки підносили оцет до уст Спасителя. Ця губка разом зі списом, яким один із воїнів пробив ребра розп'ятому Христу, зберігаються у Ватиканському соборі. Крім того, тут же є частина каменя від стовпа, до якого прив'язали Ісуса Христа під час бичування. Інша верхня частина цього стовпа зберігається у римській церкві св. Пракседи. Всі паломники, які приходять сюди, – і католики, і православні – з надзвичайним благоговінням вшановують ці речі, через які ми отримали доступ до Неба.

Почитаємо ми, християни, хрест і всі інші знаряддя, які призвели до смерти Ісуса, не тому що вони самі по собі цінні, а тому що через розп'яття і смерть, до яких причетні ці речі, наш Спаситель дарував нам відкуплення.

Споглядаймо часто на розп'яття і муки Ісуса, і берімо участь у Його стражданні, бо це – запорука нашого боговгодного життя.

І, наостанок, важливо застановитися над текстом піснеспіву: «Хресту Твоєму поклоняємось, Владико, і святее воскресення Твоє славимо». Тобто наше поклоніння Хресту не жалобне і скорботне, а трепетне і таке, що очікує і живе надією воскресення.

Введення у храм Пресвятої Богородиці

**«Марія вибрала кращу часту,
що не відніметься від неї»**

(Лк. 10, 42)

Сьогодні ми святкуємо великий Богородичний празник – Введення (вхід) у храм Пресвятої Богородиці. Це свято припадає у передріздвяний піст, яким готуємося до приходу на землю Божого Сина. У сам празник на утрені ми молилися: «Христос народжується – славте! Христос із небес – зустрічайте! Христос на землі – бадьортесь! Співай Господеві вся земля і весело заспівайте люди, бо Він прославився». Пам'ятаю, що у моєму родинному селі у цей передріздвяний час старші люди збиралися по хатах разом колядувати. У багатьох місцевостях Галичини у церквах після св. Літургії від свята Введення вірні прославляють Божого Сина колядою. Так, бачимо, що очікування Різдва Христового розпочинається уже від моменту святкування цього великого Богородичного празника.

Церковне передання розповідає, що Йоаким і Анна були неплодні і до старости молилися до Бога, щоб Він дарував їм нащадка. Коли народився первісток, батьки пообіцяли віддати дитину на службу Богові з раннього віку. Це була така подяка Господеві за дар життя Діви Марії, подяка за те, Бог вислухав їхню молитву, за те, що позбавив подружжя від неплодності.

Насправді, всі ми схожі на Йоакима й Анну. Але у багатьох життєвих ситуаціях не досягаємо їх рівня життя, їхньої святости. Ось найпростіше: не вміємо вчасно дякувати Богові за вислухані молитви та й узагалі – за Його повсякчасні, щоденні дари. Взяв

на автодорогах доволі небезпечно через ожеледь. Напевно, не раз люди, які подорожують, опинялися в небезпеці аварії, але Господь відвертав лихо. Однак хто з водіїв чи з їхніх родин подякував Богові за те, що залишився живим і неушкодженим та щасливо повернувся додому? І так у багатьох моментах життя ми забуваємо дякувати Богові.

Але як ми можемо віддячити Богові, який дар Йому принести? Йоаким і Анна пожертвували свою доньку, розлучилися із нею, щоб вона служила при храмі. А що ми, люди грішні і немічні, можемо віддати Богові, що Господу потрібно? Адже Йому належить увесь світ і все те, що у ньому. Отже, що можемо принести Богові? І знову відповідь шукаємо у Святому Письмі. «Віддай мені, сину, своє серце» (див. Прип. 23, 26), – говорить Господь на сторінках Біблії. Ось, власне, серце є те, що Богові ще не належить, те, що наше, те, що Він нам віддав і чекає, аби ми своєю любов'ю віддячили Йому за Його безмежну і нескінченну любов.

Кожна людина добре знає, як важливо отримати відповідь на любов. Непросто любити, коли нам на це почуття не відповідають. Хтось розповідав, що до одного дитячого будинку прийшли заможні люди. Вони хотіли взяти хлопчика на виховання. Кажуть йому: «Підеш з нами, ми маємо чудовий будинок, автомобіль, усі вигоди, ти житимеш, ні про що не піклуючись». Хлопчик їх уважно вислухав і промовив: «Якщо ви дасте мені окрему кімнату і книжки, й іграшки, і машина возитиме мене... Якщо ви прийшли сюди тільки тому, то мені усього цього не треба». – «А що ж ти хочеш?» – «Я хочу, щоб мене любили», – відповіла дитина. Ось чого прагнула душа цієї сироти. Не секрет – кожен із нас прагне цього ж. І сам Господь може сказати, як ця дитина. Насамперед, Йому потрібно, щоб ми Його

любили, любили всім серцем і душею. А любити – це означає виконувати заповіді Божі. Господь дуже радіє, коли ми поводимося по-християнськи, коли ми добрі, правдиві, справедливі. Він радіє, бо бачить, що ми справді любимо Його, бо живемо за Його законом.

Отже, якщо хочемо віддячити Богові за Його безмежні дари, то ми повинні постаратися відповісти любов'ю на любов. На Його добро відповісти добром, яке треба принести у світ.

Різдво Господа Ісуса Христа

*«... Побачили Дитятко з Марією, матір'ю Його,
і, впавши ниць, поклонились Йому»*

(Мт. 2, 11)

Різдво Христове на правду одне з найбільших християнських свят. Християни по всьому світі прославляють Божий прихід на землю, приходячи до ясел новонародженого Божого Сина, як вифлеємські пастушки. Святий Григорій Богослов у своїй проповіді на Різдво каже: «Поклонися Різдву, через яке ти визволився від вузлів родження. Віддай честь малому Вифлеємові, що тебе знову привів у рай. Стань на коліна перед яслами... Іди з зорею, принеси з мудрецькими дари: золото, кадило й миро як цареві і Богові. Прославляй з пастухами, торжествуй з ангелами, оспівуй з архангелами, щоб утворилось спільне торжество небесних і земних сил».

В українському народі це свято від віків вшановували по-особливому. Наші діди і прадіди колядами, віншівками та різними обрядами прославляли народження Ісуса Христа. Це ми продовжуємо робити до сьогодні... Ми відповідно готуємося у наших рідинах, у наших домівках, намагаємося, щоб на Різдво все було приготоване якнайкраще: гарно прибрані ялинки, 12 страв, дотримання різних звичаїв, які передали нам батьки. Проте все це тільки зовнішня сторона приготування до цього великого свята. Треба усім нам бути дуже пильними, щоб не пропустити у цей передріздвяний час спокійного і мирного благодатного Божого пришествя. «Зустрічаючи день Різдва Господа нашого, очистимо себе від усякої скверни гріхів, наповнимо скарбниці різноманітними дарами, щоб того святого

дня було нам чим втішити подорожуючих, полегшити скорботи вдів, одягнути бідних», – навчає нас святий Амвросій Медіоланський.

Не допустімо, дорогі, щоб святкування Різдва переповнювали пусті життєві турботи, марна біганина за зовнішніми прикрасами. Бо сенс цього свята в іншому... Волхви після того, як поклонилися Христу, не повернулися тим самим шляхом, яким прийшли, а вибрали іншу дорогу. Ось це те найнеобхідніше, що повинні зробити і ми у ці святі дні. І нам не потрібно повертатися тією ж самою дорогою, якою ми йшли. Ні! Змінимо дорогу, змінимо мораль, змінимо життя, підемо іншою дорогою. Не станемо повертатися до минулих пристрастей, до гріхів, а розпочнемо йти іншою стежкою християнського милосердя.

Богоявлення Господнє

«Ти – Син мій любий»

(Лк. 3, 22)

У нашому житті бувають такі значущі моменти, які закарбовуються у нашій пам'яті і які не раз супроводять людину до старости. Не знаю, чи ви спостерігали за своїми відчуттями тоді, коли хтось вас представляв: «Це мій товариш, це мої батьки, це моя дружина...» тощо. Пригадується, мій батько, який не раз у колі незнайомих осіб представляв мене, кажучи: «Мій син Микола...» Дивне почуття у той момент зародилося, що я є син мого батька, який любить мене, який є міцною стіною для всього злого і несподіваного у моєму житті. На батька хотілося бути схожим і було якось безпечно у його присутності.

Господа нашого Ісуса Христа декілька разів у присутності інших людей теж представляв Його Предвічний Отець: «Ти – мій Син любий, Тебе я вподобав». Ці слова у момент хрещення Ісусового і в події Преображення Господнього укріплювали Христа і тих, хто перебував із Ним.

Євангелисти виразно наголошують, що власне Святий Дух, а не Йоан Хреститель охрестив Ісуса. Вони передають те, що, згідно з їхнім переконанням, мало найбільше значення: хрещення відбулося через Святого Духа і голос із Неба. Отже, з того моменту Ісус розпочав діяти як Син Божий. Відтоді Він розпочав місію терплячого Слуги. Приймавши хрещення у річці Йордані, призначенням Божого Сина стала дорога на хрест. У центрі євангельської розповіді Богоявлення ідеться про голос із неба, який властиво скерований тільки до Ісуса. Голос Божий, який промовляв, що Христос є споконвічним «Його Сином», цілком

не означає, що Він став Ним лише під час хрещення. Воно (хрещення) є тільки нагодою для проголошення достоїнства бути Сином улюбленого Бога. Те, що переживав Ісус тоді, йдучи у силі Святого Духа проголошувати Євангеліє, потім після Зіслання Святого Духа, стане також пережиттям апостолів, що отримують місію продовжити Його діло у світі.

Хрещення водою, яке уділяв св. Йоан Хреститель, полягало в тому, що люди визнавали свої гріхи й обмивалися у ріці Йордані. Той, хто приймав хрещення від Йоана, таким чином засвідчував своє рішення повернутися на добру дорогу. Іншим було хрещення Ісуса, який цілковито не потребував обмивання з гріхів, ані навернення. Ісус у Йордані стає разом із грішниками, яких прийшов спасти. Він занурюється у воду, у якій люди символічно змивали гріхи. Власне тут Христос показує своє прагнення взяти на себе гріхи всього людства. Завдяки Його стражданям і смерті на хресті кожен із нас у тайні Хрещення отримує звільнення від первородного гріха. Однак це вже не тільки символічне обмивання з гріхів, як було на Йордані, а свята Тайна, яка започатковує у нас нове життя у Христі.

У нашому житті, ми не раз стаємо «синами», які через свої вчинки і поставу віддаляємося від Отця і, власне, Бог як добрий наш Батько, як Чоловіколюбець, послав у світ свого Сина улюбленого, щоб нагадав нам, що ми надалі не перестаємо бути теж Його синами. Однак, щоб нас повернути з неправильної дороги, Він не пошкодував свого Єдинородного Сина пожертвувати за людські гріхи, бо тільки Син Божий, що не мав жодного гріха, міг нас спасти. Св. Симеон Новий Богослов писав, що тільки дві жертви може прийняти Господь: жертву свого Єдинородного Сина і «серцем сокрушеним та смиренним Бог не погордує» (див. Пс. 50 [51], 19).

Ісус Христос як правдивий Син навчає нас, своїх учнів, щоб і ми ставали правдивими синами, дітьми Божими, повертаючись через навернення обличчям до Отця. Тільки Ісус знає, що означає з природи бути улюбленим Сином Божим. І тієї істини навчає нас протягом усього нашого життя. Як улюблений Син Він дає приклад нам, грішним братам і сестрам, якими синами чесними і слухняними маємо бути для своїх родичів – мами і батька. Христос, який так тісно і близько був пов'язаний із людською слабкістю, труднощами, який чув над найменшим болем людського серця день і ніч, як найдобріша мама над своєю дитиною, показує нам, що і ми у щоденному житті маємо бути чуйними до всіх, хто з нами поруч живе, хто до нас приходить, хто нас потребує. Наскільки це можливо, згідно зі св. Павлом, маємо старатися бути «з усіма людьми у мирі» (Рм. 12, 18).

Отже, ми є завше тими синами Отця від віку. Отець в Ісусі вибрав нас ще у лоні матері, а навіть більше, – Він сам на сторінках Біблії каже: «Глянь! Я записав тебе в себе на долонях» (Іс. 49, 16). Ми часто звертаємо з дороги до Отця і, власне, Христос через своє синівство повертає нас до Отця, представляє нас і усвідомлює, що ми є дітьми Божими. У серці Бога перебувають усі люди світу, і воно буде неспокійне, доки кожен із тих, хто там реально перебуває, не скаже: «Отче, Батьку наш, я чуюся улюбленим Твоїм сином, Отче, я Твоя улюблена донька».

Господи, дай нам пізнати, що ми є Твоїми улюбленими дітьми, яких Ти собі вподобав. Учини так, щоб ми в усьому слухали Твого Сина та на правду були дітьми Божими до кінця віку.

Стрітення Господнє

«Мої очі бачили Твоє спасення»

(Лк. 2, 30)

Якось я переглядав телепередачу, присвячену зворушливій життєвій історії – зустрічі матері і сина після 30-літньої розлуки. Ще в юному віці її вагітною покинув хлопець, не бажаючи одружуватися. Після пологів жінка відмовилася від немовляти та віддала його до дитячого будинку. Минуло три роки і вона спам'яталася, вирішила повернути своє маля, та через різні перипетії не змогла цього зробити. Зокрема через те, що установу, до якої віддала дитину, розформували, вихованців звідти розселили кого куди. Отож більше 30 років мати жила з болючою пам'яттю про свого загубленого сина. Й ось вони віднайшли одне одного! Це була страшенно зворушлива зустріч! Син розповідав, що у його житті не було дня, коли б він не думав про маму, не уявляв її собі. Напевно, не було на землі щасливіших людей, як цей син і мати, що зустрілися після стількох років розлуки!

Чому наводжу цей приклад? Нині ми чули євангельську оповідь про старця Симеона. Коли він побачив Христа-Месію і взяв Його на свої руки, то великим щастям наповнилися його душа і серце, бо сталося те, про що мріяли багато поколінь пророків, – у єрусалимський храм прийшов Месія! І ця зустріч у храмі мала величезне значення.

Таємниця життя Симеона сягає давніх часів. Церковне передання каже, що Симеон брав участь у перекладі Старого Завіту грецькою мовою. Йому доручили перекласти Книгу пророка Ісаї. І коли він дійшов до слів: «Діва народить Сина», то засумнівався

у їх правдивості. І, що він робить? Симеон вирішив стерти слово «Діва», а написати на його місці «жінка». Бо як може діва народити?! – міркував собі Симеон. Цієї миті з'явився йому ангел і сказав, що він не помере, доки своїми очима не побачить Христа. Минали роки, навіть покоління, а старець Симеон продовжував жити. Він багато роздумував над Святим Письмом і не міг зрозуміти, як той, хто сотворив Всесвіт, зможе поміститися на його старечих руках.

Урешті ця зустріч таки відбулася. Симеон зустрів і взяв на свої руки немовля Ісуса, Творця Всесвіту, полегшено зітхнув і приготувався до смерти, бо зустрівся із Тим, на кого чекав так довго.

Ця історія спонукає до роздумів про зустріч із Богом.

Дорогі у Христі, якщо ми бажаємо зустрітися з іншою людиною, то заздалегідь домовляємося про це. Робимо усе необхідне, аби зустріч ця відбулася належно. Та й кожен день дарує нам різні зустрічі. Мати зустрічає новонароджене немовля. Учні зустрічаються з учителями. Зустрічає дружина чоловіка. Ці зустрічі ми б назвали буденними, звичними. Але бувають зустрічі святкові, до яких ми старанно готуємося. Купуємо подарунки, новий одяг, наводимо лад удома. Але серед тих святкових зустрічей є лише одна, яка може ошчасливити людину на все життя. Це зустріч людини з Богом. Вона відбувається у різні моменти людського життя: під час молитви, у храмі, тоді, коли чинимо вчинки милосердя, допомагаючи ближнім.

Для того, щоб зустріч із Богом відбулася, людина повинна постійно готуватися до неї. Симеон десятки років чекав на того, кого не бачили інші, – на правдивого Бога. Хоч ця зустріч тривала недовго, однак принесла безмежне щастя і стала для старця початком віч-

ного життя. Упродовж історії людство у різних місцях і по-різному зустрічалося з Богом. Зі спадщини святих Отців дізнаємося, що зустріч із Богом – це щаслива мить, коли людина переконується у присутності Бога у її душі.

Нехай наша душа не буде жорстокою і байдужою до зустрічі і спілкування з Богом, як цього прагнув Симеон і всі святі люди, що жили на землі. Постараймося, щоб кожен із нас відчув, що Христос перебуває між нами, що Він нас любить, підтримує, Йому дорогий кожен порух нашого серця. Прикладімо усі наші молитовні зусилля, адже це так важливо – відчувати, що Господь із нами і за нас.

Благовіщення Пресвятої Богородиці

«Ось я Господня слугиня...»

(Лк. 1, 38)

Євангельська історія про Благовіщення Пресвятої Богородиці сповнена надзвичайною духовністю. В ній розповідається про розмову молодої дівчини Марії з ангелом, якого послав Бог. Ймовірно, Діва Марія перебувала на молитві, коли до неї звернувся ангел із словами благовісти.

Зі свого невеличкого духовного досвіду і досвіду багатьох духоносних мужів і жінок знаємо, що великі вчинки, які ці люди вчинили у своєму житті, зазвичай розпочиналися тоді, коли ці люди перебували на молитві, у великому захопленні (екстазі). І власне у такому стані Господь безпосередньо або через своїх ангелів чи людей, або через особливе натхнення покладав на людину якусь особливу місію і завдання. Скажу і про себе, що багато добрих речей, які мені вдавалося зробити під час свого монашого і священничого служіння, брали свій початок тоді, коли я перебував на молитві з Богом. Тоді ти не сумніваєшся, коли Ісус приходить до тебе під час молитви і надихає тебе на добрі справи. Ти відчуваєш, що у тобі народжується щось Боже, яке ось-ось принесе плід. Каже євангелист Лука: «Вона ж затривожилась словом та й стала роздумувати, що б то значило це привітання. А ангел промовив до неї: “Не бійсь, Маріє! Ти бо знайшла ласку в Бога. Ось ти зачнеш у лоні й вродиш сина...”» (Лк. 1, 30-31). Власне тут людині потрібно тільки слухати, бо для Бога немає нічого неможливого.

Прокинувшись після вражаючого сну, св. Франциск Асизький полишив своє розкішне вбрання (раніше Франциска називали «королем асизької молоді»),

став жити в молитві й покуті. Він слідував за Христом, якого пізнав так, як пізнав: у крайній убогості та служінні всім. Отим своїм щирими наслідуванням Христа він потягнув половину Європи за собою.

Інша історія про праведного Митрополита Андрея свідчить, як Господь благовістить нам свою волю, накреслює нам подальший життєвий шлях. Мати Андрея свідчила, що під час веселощів в одних близьких людей молодий граф на довгий час відлучився від товариства і вона знайшла його у монастирському соборі, як він промовляв у покорі: «Боже, що хочеш, щоб я вчинив?» А Господь відповідав йому в душі тим голосом без слів, якого людське вухо не чує, а серце розуміє: «Покинеш батька й матір, братів і свій дім, покинеш обряд, який виховав тебе для мене і який ти від дитинства полюбив... І візьмеш мій хрест на свої рамена та зазнаєш посуджень і людської погорди... Твої найближчі здвигатимуть раменами і будуть тебе називати безумним, а мати над тобою плакати буде, і в її плачу покинеш її, але підеш, бо я тебе кличу й служитимеш мені аж до смерти, може, навіть мученичої».

Отаким чітким було усвідомлення Божого покликання у Митрополита Андрея Шептицького.

Таких благодатних історій безліч у святих. Особисто переконаний, що кожна віруюча людина, яка спілкується з Господом, неодмінно переживала подібне. Такі зустрічі з Богом у різний спосіб дають нам можливість упізнавати Божу волю щодо себе. І так важливо не пропустити час і момент, коли Господь до нас навідується!

Бажаю усім, коли Ісус прийде до нас із такою місією безпосередньо чи через свого ангела або людей, або ж через голос без слів, щоб ми, як Діва Марія, твердо сказали: «Ось я Господня слугиня: нехай зі мною станеться по твоєму слову!» (Лк. 1, 38).

Зміст

Недільні проповіді

Неділя 1-ша по Зісланні Святого Духа <i>Про майбутню нагороду</i>	6
Неділя 2-га по Зісланні Святого Духа <i>Про зосередженість у молитві</i>	9
Неділя 3-тя по Зісланні Святого Духа <i>Про вірність християнським цінностям</i>	13
Неділя 4-та по Зісланні Святого Духа. Всіх святих українського народу <i>Про приятелів</i>	16
Неділя 5-та по Зісланні Святого Духа <i>Про перевагу добра над злом</i>	20
Неділя 6-та по Зісланні Святого Духа <i>Про дружбу</i>	22
Неділя 7-ма по Зісланні Святого Духа <i>Про бажання позбутися своєї недуги</i>	26
Неділя 8-ма по Зісланні Святого Духа <i>Про те, що треба для чуда</i>	28
Неділя 9-та по Зісланні Святого Духа <i>Про Божу присутність</i>	31
Неділя 10-та по Зісланні Святого Духа <i>Про наші прохання до Господа</i>	35
Неділя 11-та по Зісланні Святого Духа <i>Про співчуття</i>	38
Неділя 12-та по Зісланні Святого Духа <i>Про те, як спастися</i>	40
Неділя 13-та по Зісланні Святого Духа <i>Про численність наших гріхів і безмежність Божого прощення</i>	46
Неділя 14-та по Зісланні Святого Духа <i>Про перебування під впливом Бога</i>	50
Неділя 15-та по Зісланні Святого Духа <i>Про любов до Бога всім серцем</i>	55

Неділя 16-та по Зісланні Святого Духа <i>Про важливість незначних жертв</i>	60
Неділя 17-та по Зісланні Святого Духа <i>Про те, чому Господь мовчить</i>	63
Неділя 18-та по Зісланні Святого Духа <i>Про «ходіння перед Богом»</i>	67
Неділя 19-та по Зісланні Святого Духа <i>Про любов до ворогів і кривдників</i>	72
Неділя 20-та по Зісланні Святого Духа <i>Про переживання втрат</i>	75
Неділя 21-ша по Зісланні Святого Духа <i>Про те, як перейти пустелю</i>	79
Неділя 22-га по Зісланні Святого Духа <i>Про багача і Лазаря</i>	83
Неділя 23-тя по Зісланні Святого Духа <i>Про важливість прийняти Христа до наших околиць</i>	86
Неділя 24-та по Зісланні Святого Духа <i>Про віру в чудо</i>	89
Неділя 25-та по Зісланні Святого Духа <i>Про потребу і вміння любити</i>	93
Неділя 26-та по Зісланні Святого Духа <i>Про небезпеки, які криє багатство</i>	96
Неділя 27-та по Зісланні Святого Духа <i>Про скорчену жінку</i>	100
Неділя 28-та по Зісланні Святого Духа <i>Про Третю Божу заповідь</i>	104
Неділя 29-та по Зісланні Святого Духа <i>Про вдячність лікарям</i>	108
Неділя 30-та по Зісланні Святого Духа <i>Про брак любови до Бога і до ближнього</i>	113
Неділя 31-ша по Зісланні Святого Духа <i>Про віру єрихонського сліпця</i>	116
Неділя про Закхея <i>Про думки й почуття людини</i>	119

Проповіді на дванадцять п'яти празники

Вхід господній у Єрусалим.	124
Воскресення Христове	127
Вознесення Господнє.	130
Зіслання Святого Духа	132
Преображення Господнє	134
Успення Пресвятої Богородиці	139
Різдво Пресвятої Богородиці	141
Воздвиження чесного і животворящего хреста Господнього	143
Введення у храм Пресвятої Богородиці	145
Різдво Господа Ісуса Христа	148
Богоявлення Господнє.	150
Стрітєння Господнє	153
Благовіщення Пресвятої Богородиці	156

Релігійне видання
ієрм. Макарій (Дутка)

ПРАВДА ВИЗВОЛИТЬ ВАС

Проповіді на неділі та празники

Богословська редакторка Оля Жаровська
Відповідальна редакторка Мирослава Лемик
Дизайн обкладинки Христина Рейнарович
Технічна редакція та верстка Ростислав Рибчанський

Підписано до друку 09.07.2019. Формат 84x108/32.
Папір офсетний. Друк офсетний. Гарнітура «Warnock Pro».
Умовн. друк. арк. 8,4. Обл.-вид. арк. 6,7.

ТзОВ Видавництво «Свічадо»
(Свідоцтво серії ДК №1651 від 15.01.2004)
79008, м. Львів, а/с 808, вул. Винниченка, 22.
Тел.: (032) 244-57-44, факс: (032) 240-35-08
e-mail: post@svichado.com, url: www.svichado.com

Віддруковано згідно з наданим оригінал-макетом
у ПП «Видавництво “Бона”», (свідоцтво серії ДК №4275)
вул. Наукова, 5, м. Львів, 79009, тел. (032) 254-02-74

Невід'ємною частиною Божественної Літургії є проповідь. Вона не тільки пояснює зачитані на Літургії фрагменти зі Святого Письма, а й вказує на те, яким чином християнин повинен Божу науку впроваджувати в своє життя.

Ця збірка проповідей майстра спорту з паверліфтингу ієрм. Макарія (Дутки) зродилася не тому, що автор прагнув подати взірці проповідей для священнослужителів. Їхня цінність у тому, що вони були виголошені як живе Слово Боже до сотень і тисяч вірних і прочан, які приходять до Унівської Лаври почерпнути силу, надію, любов із цілющого джерела Божої науки.

Ці проповіді вже зродили невидимі духовні плоди в серцях унівських прочан. Нехай вони причиняться до того, щоб всі, хто їх читатиме, віднайшли для себе корисну духовну поживу.

*єпископ-помічник Тернопільсько-Зборівський
Теодор (Мартинюк)*

СВІЧАДО

ISBN 978-966-938-328-0

www.svichado.com